

๑

373.1291

๑ 21๘๓

การศึกษาการตัดสินใจไม่ศึกษาต่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
โรงเรียนสุวรรณสุทธารามวิทยา กรุงเทพมหานคร

-2 กค 2552

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว

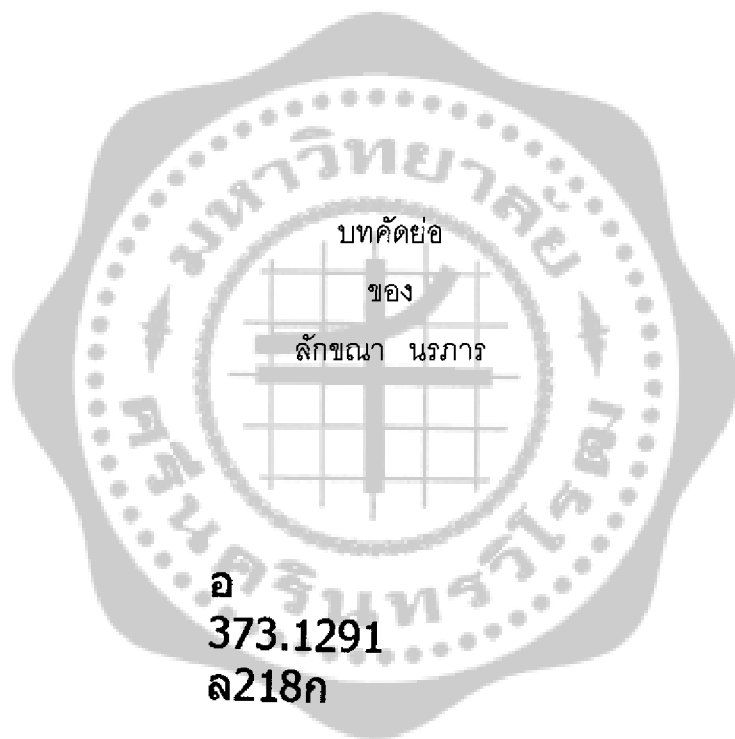
พฤษภาคม 2552

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

S 349742

การศึกษาการตัดสินใจไม่ศึกษาต่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

โรงเรียนสุวรรณสุทธารามวิทยา กรุงเทพมหานคร

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว

พฤษภาคม 2552

ลักษณะ นรภาร. (2552). การศึกษาการตัดสินใจไม่ศึกษาต่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

โรงเรียนสุวรรณสุทธารามวิทยา กรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์ กศ.ม.

(จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทศพร มณีศรีข้า .

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีความมุ่งหมายที่จะศึกษาการตัดสินใจไม่ศึกษาต่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสุวรรณสุทธารามวิทยา กรุงเทพมหานคร การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ตัดสินใจไม่ศึกษาต่อจำนวน 8 คน

ผลการวิจัยมีดังนี้

ประการแรก ปัจจัยส่วนบุคคลของนักเรียน ได้แก่

ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนถือเป็นความสามารถด้านสติปัญญาของนักเรียน การที่นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ทำให้นักเรียนเกิดความรู้สึกท้อแท้ ไม่อยากเป็นตัวถ่วงของพ่อแม่ และมองไม่เห็นประโยชน์ของการเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้นต่อไป ซึ่งเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้นักเรียนตัดสินใจไม่ศึกษาต่อ

ประการที่สอง ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมของนักเรียนในด้านต่างๆ ได้แก่

ด้านระดับการศึกษาของผู้ปกครอง พบว่า เนื่องจากผู้ปกครองมีการศึกษาน้อย ทำให้นักเรียนมีข้อจำกัดด้านการศึกษาและทัศนคติที่มีต่อการบรรลุเป้าหมายด้านการเรียนมีน้อย ถึงแม้ว่าพ่อแม่หรือผู้ปกครองจะต้องการให้ลูกได้เรียนสูงๆ แต่ก็ไม่สามารถปลุกฝังให้ลูกรักการเรียนและเป็นแบบอย่างให้แก่ลูกได้

ด้านอาชีพของผู้ปกครอง พบว่า รายได้จากการประกอบอาชีพที่ค่อนข้างน้อยและขัดสนทำให้มีผลกระทบโดยตรงต่อการศึกษาต่อของนักเรียน

ด้านรายได้ของผู้ปกครอง พบว่า เนื่องจากรายได้จากการประกอบอาชีพไม่ค่อยดี รายได้ไม่เพียงพอต่อการสนับสนุนการศึกษาของบุตร ทำให้นักเรียนตัดสินใจไม่ศึกษาต่อ

ด้านค่าใช้จ่ายในการศึกษา พบว่า เพราะค่าใช้จ่ายในการศึกษาต่อนั้นค่อนข้างสูง ความไม่สมดุลระหว่างรายได้กับรายจ่ายในครอบครัว ทำให้นักเรียนตัดสินใจไม่ศึกษาต่อ

ประการที่สาม ปัจจัยด้านชุมชนและสิ่งแวดล้อมของนักเรียนในด้านต่างๆ ได้แก่
ด้านการรับรู้ข่าวสารทางการศึกษา พบว่า การให้ความรู้และการสร้างความเข้าใจ
ระหว่างบ้านและโรงเรียนเกี่ยวกับการจัดการศึกษาควรให้ความสำคัญให้มากเพื่อความเข้าใจที่ตรงกัน
ปฏิบัติไปในแนวทางเดียวกัน

ด้านการแนะแนว พบว่า การสร้างความเข้าใจในเรื่องของผลประโยชน์ทางการศึกษา
ตลอดถึงโอกาสของนักเรียนที่พึงจะได้รับในส่วนของการสนับสนุนของโรงเรียน ควรยกระดับ
ความสำคัญให้มากเพื่อไม่ให้เด็กเสียโอกาส

ประการที่สี่ ปัจจัยด้านจิตวิทยาของนักเรียนในด้านต่างๆ ได้แก่
ด้านทัศนคติ พบว่า การสร้างทัศนคติที่ดีให้เกิดระหว่างครูกับนักเรียนเป็นสิ่งที่ต้องสร้าง
ความตระหนักและเน้นย้ำให้เห็นความสำคัญก่อนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อจะช่วยลดช่องว่างระหว่าง
ครูกับนักเรียน ลดแรงเสียดทานในภาวการณ์ต่างๆ

ด้านค่านิยม พบว่า นักเรียนยังมีความคิดว่าการศึกษามีความสำคัญต่อการประกอบ
อาชีพในอนาคต

A STUDY OF DECISION-MAKING IN DISCONTINUOUS EDUCATION OF STUDENTS
IN MATTAYOMSUKSA 3,SUWANSUTTARAMVITTAYA SCHOOL BANGKOK

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Education degree in Guidance and Counseling Psychology
at Srinakharinwirot University

May 2009

Lakkana Norapan. (2009). *A Study of decision- making to discontinuous education of students in mattayomsuksa 3 ,suwansuttaramvittaya school bangkok.*

Master's Project. M.Ed. (Psychology and Counseling). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University. Project Advisor :
Asst. Prof. Dr.Totsaworn Maneesrikum.

The purpose of this research was to study of decision- making to discontinuous education of students in mattayomsuksa 3 ,suwansuttaramvittaya school bangkok.

The methodology of this research was qualitative research which consisted of the interview of 8 students who made discontinuous education decision of Mattayomsuksa 3 Students.

Results of this research were in the followings :

The first factor was student's individual factors as follows:

Academic effectiveness. Academic effectiveness was student's capability on intelligence. Those students who hold academic effectiveness at low level would make the students discouraged and not want to be obstructive to their parents. This would cause them make discontinuous education decision on continuation of higher study.

The second factor was student's economical and social factors as follows:

Educational level of guardians. It was found that those guardians who hold low level of education would make students limited in education and attitude on achievement on education at low level. Although parents or guardians would need their children to continue study at higher level but they could not make their children to pay attention on study and make themselves be as a good model to their children.

Occupation of guardians. It was found that their low-level income caused from occupation was affected directly to students' continuation of study.

Income of guardians. It was found that their low-level income caused from occupation would make insufficient income to support their children's education and make students discontinuous education decision.

Expenditure on education. It was found that high expenditure on continuation of study, imbalance between family income and expenditure could make students discontinuous education decision.

The third factor was student's environmental and community factors as follows:

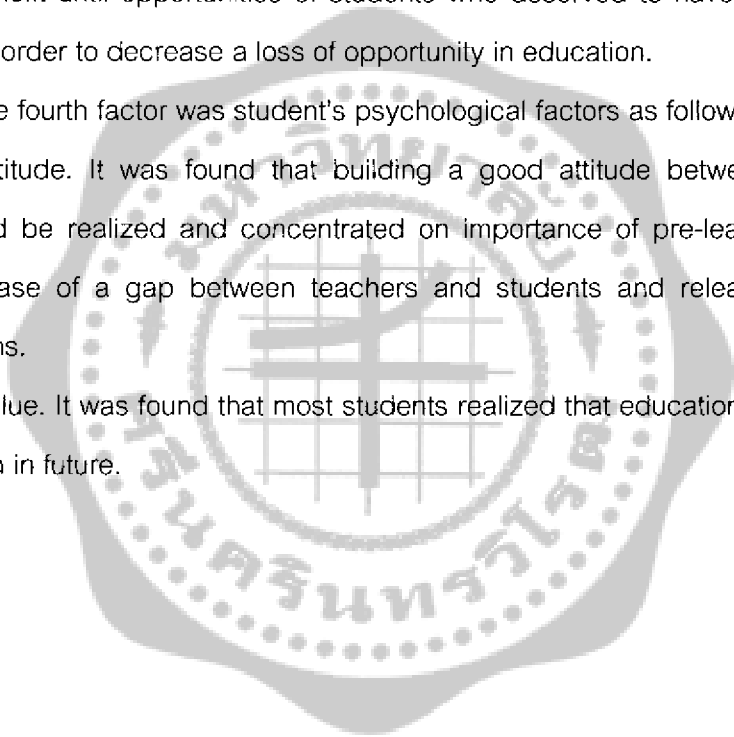
Educational information. It was found that provision of educational information and making an understanding between houses and schools on educational management to make all concerned into the same direction.

Guidance and counseling. It was found that making an understanding on educational benefit until opportunities of students who deserved to have the support from their schools in order to decrease a loss of opportunity in education.

The fourth factor was student's psychological factors as follows:

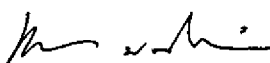
Attitude. It was found that building a good attitude between teachers and students should be realized and concentrated on importance of pre-learning activities in order to decrease of a gap between teachers and students and release of tension on various situations.

Value. It was found that most students realized that education was important to their occupation in future.

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร และคณะกรรมการสอบ
ได้พิจารณาสารนิพนธ์เรื่อง การศึกษาการตัดสินใจไม่ศึกษาต่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
โรงเรียนสุวรรณสุทธารามวิทยา กรุงเทพมหานคร ของ ลักขณา นรภาว จบนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทศพร มณีศรีขำ)

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทศพร มณีศรีขำ)

คณะกรรมการสอบ

ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทศพร มณีศรีขำ)

กรรมการสอบสารนิพนธ์

(อาจารย์ ดร.มณฑิรา จารุเพ็ง)

กรรมการสอบสารนิพนธ์

(อาจารย์ ดร.สกล วรเจริญศรี)

อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษา
มหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

(รองศาสตราจารย์ ดร.องอาจ นัยพัฒน์)

วันที่ ๒๒ เดือน พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๒

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดีด้วยความกรุณาอย่างสูงจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทศพร มณีศรีข้า ประธานที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ที่คอยให้คำปรึกษาแนะนำในการจัดทำงานวิจัยนี้ ทุกขั้นตอน อีกทั้งทำให้ผู้วิจัยได้รับประสบการณ์ในการทำงานวิจัย อาจารย์ ดร.สกล วรเจริญศรี กรรมการสอบสารนิพนธ์ ได้กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำ ตลอดจนตรวจแก้ไขข้อบกพร่องอันเป็นประโยชน์ในการทำสารนิพนธ์ในครั้งนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูง สำหรับ รองศาสตราจารย์ ดร.นันทา สุรักษา รองศาสตราจารย์ชูชีพ อ่อนโคกสูง และอาจารย์ ดร.มณฑิรา จารุเพ็ง ที่ให้ข้อเสนอแนะต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์ เพื่อปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องและกรุณาให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจคุณภาพของเครื่องมือและให้คำแนะนำในการวิจัยครั้งนี้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้บริหาร ครู และขอบคุณนักเรียนโรงเรียนสุวรรณสุทธารามวิทยา กรุงเทพมหานคร ทุกท่านที่ได้ให้ความอนุเคราะห์และช่วยเหลือในการให้สัมภาษณ์ทำให้สารนิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณกำลังใจจากคุณพ่อ คุณแม่ คุณยาย พี่ชาย น้องๆ หลานสาว และนำทุกคน ที่คอยให้กำลังใจเสมอมา

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอาจารย์เนตรชนก ทองสาย ที่คอยให้การช่วยเหลือและให้คำแนะนำจนทำให้สารนิพนธ์ชิ้นนี้สำเร็จและสมบูรณ์ได้ รวมถึงกำลังใจ กำลังทรัพย์ จากพี่ๆ เพื่อนๆ โรงเรียนวัดทองสุทธาราม เขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร ทุกๆท่าน

คุณค่าและประโยชน์ที่พึงได้จากสารนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณ บิดา มารดา อาจารย์และผู้มีพระคุณทุกท่านด้วยความเคารพอย่างสูง

ลักขณา นรภาร

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ความสำคัญของปัญหา.....	1
ปัญหาการวิจัย.....	4
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
แนวคิดในการตัดสินใจไม่ศึกษาต่อ.....	6
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับการตัดสินใจไม่ศึกษาต่อ.....	9
ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง.....	10
อาชีพของผู้ปกครอง.....	11
รายได้ของผู้ปกครอง.....	12
ค่าใช้จ่ายในการศึกษา.....	13
การรับรู้ข่าวสารทางการศึกษา.....	14
การแนะแนวของครู.....	15
ทัศนคติ.....	16
ค่านิยม.....	18
ทฤษฎีการเลือกอาชีพ.....	21
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	26
3 วิธีการดำเนินการศึกษาวิจัย.....	29
ปรากฏการณ์ของการศึกษา.....	29
วิธีการศึกษาปรากฏการณ์.....	30
การประมวลผลข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	33

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	36
ภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่าง.....	36
ปัจจัยส่วนบุคคลที่ทำให้ตัดสินใจไม่ศึกษาต่อ.....	42
ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมที่ทำให้ตัดสินใจไม่ศึกษาต่อ	44
ปัจจัยด้านชุมชนและสิ่งแวดล้อมกับการตัดสินใจไม่ศึกษาต่อ.....	49
ปัจจัยด้านจิตวิทยา.....	51
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	54
ผลการศึกษา.....	54
ข้อเสนอแนะ.....	59
บรรณานุกรม.....	61
ภาคผนวก.....	68
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	73

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

จากผลการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันนานาชาติของสถาบันพัฒนาการบริหารจัดการระหว่างประเทศ (IMD) ในปี 2542 แม้ว่าประเทศไทยจะเลื่อนจากอันดับที่ 39 ในปี 2541 เป็นอันดับที่ 34 ก็ตาม แต่ไทยยังตกต่ำมาก และอยู่เกือบเป็นอันดับสุดท้าย โดยเฉพาะในด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ด้านโครงสร้างพื้นฐาน และด้านเศรษฐกิจ จากการสำรวจความคิดเห็นของคนไทยซึ่งผู้ตอบส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับอุดมศึกษา สรุปว่าที่เป็นเช่นนี้ เพราะประเทศไทยมีปัญหาด้านการศึกษามากที่สุดรองลงมาตามลำดับ ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมือง และด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ฉะนั้นจึงควรเร่งพัฒนาการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง สภาพปัจจุบันที่ประเทศไทยต้องเผชิญปัญหาต่าง ๆ ทั้งในด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ และด้านการเมืองนั้น คนไทยส่วนใหญ่ (ร้อยละ 70) เห็นว่ามาจากปัญหาการศึกษา คนไทยเกือบทุกกลุ่มอาชีพ และระดับการศึกษาส่วนใหญ่ไม่พอใจต่อการจัดการศึกษา สิ่งที่คนไทยส่วนใหญ่เห็นว่าควรต้องเปลี่ยนแปลง คือ ครู บุคลากรทางการศึกษา หลักสูตร / การเรียนการสอน ค่าเล่าเรียน การกระจายโอกาสทางการศึกษาและสถานศึกษา ทุกข์ของคนไทยที่เกี่ยวกับการศึกษาที่สำคัญ คือ เรื่องการให้บุตรได้เข้าเรียนในโรงเรียนที่ดีมีคุณภาพ ซึ่งมีการแข่งขันสูงมากคนไทยต้องเสียเงินเป็นค่า “แป๊ะเจี๊ยะ” ให้แก่โรงเรียนหรือผู้นำฝากเด็กเป็นเงินจำนวนมากค่อนข้างสูงโดยเฉพาะโรงเรียนที่มีชื่อเสียงใน กทม. (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2542: 2)

ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการด้านต่าง ๆ ของยุคโลกาภิวัตน์ มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจของทุกประเทศรวมทั้งประเทศไทยด้วย จึงมีความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาของชาติ ซึ่งถือเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศเพื่อสร้างคนไทยให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพพร้อมที่จะแข่งขันและร่วมมืออย่างสร้างสรรค์ในโลก (กระทรวงศึกษาธิการ.2545: 1) รัฐบาลได้เล็งเห็นความสำคัญของการศึกษาซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานเริ่มแรกที่สำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยมีแนวทางขยายการศึกษาขั้นพื้นฐาน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2542 และ พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 กำหนดให้ผู้เรียนทุกคนมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ในขณะที่ผู้เรียนที่มีความต้องการเป็นพิเศษจะได้รับเงินอุดหนุนสูงกว่าเด็กปกติทั่วไป นอกจากนั้นจะต้องมีการพัฒนาปรับปรุงคุณภาพโดยการปฏิรูปการเรียนรู้ การพัฒนาวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษา การพัฒนาสื่อ และแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ

ตลอดจนจะต้องมีการปรับปรุงโครงสร้าง ระบบบริหารการศึกษาให้เอื้อต่อการปฏิรูปการเรียนรู้ โดยการกระจายอำนาจการจัดการศึกษา ไปยังเขตพื้นที่และสถานศึกษาไปสู่การบริหารฐานโรงเรียน (School based management)ต่อไป (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.2544: 1) เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปตามหลักการ จุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ให้สถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องมีแนวปฏิบัติในการจัดหลักสูตรสถานศึกษา จึงได้กำหนดโครงสร้างของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานดังนี้ ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 การศึกษาระดับประถมศึกษาเป็นการศึกษาที่มุ่งวางรากฐานเพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ทั้งในด้านคุณภาพ จริยธรรม ความรู้ความสามารถขั้นพื้นฐานและทำให้สามารถรักษา การอ่าน การเขียน และการคำนวณไว้ได้ การศึกษาระดับมัธยมศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นการศึกษาที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาคุณธรรม ความรู้ความสามารถและทักษะต่อจากระดับประถมศึกษา ให้ผู้เรียนได้ค้นพบความต้องการ ความสนใจและความถนัดของตนเองทั้งในด้านวิชาการและวิชาชีพ ตลอดจนมีความสามารถในการประกอบกิจการและอาชีพตามควรแก่วัย ส่วนการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเป็นการศึกษาที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ศึกษาตามความถนัดและความสนใจ เพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาหรือเพื่อให้เพียงพอแก่การประกอบกิจการและอาชีพที่ตนถนัด ทั้งอาชีพอิสระและอาชีพรับจ้างรวมทั้งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและทักษะทางสังคมที่จำเป็นสำหรับการประกอบกิจการอาชีพและการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข (ไพศาล ไกรสิทธิ์.2541: 136-137)

บทบาทของสถาบันการศึกษาในสังคมปัจจุบัน เป็นผู้กำหนดการเลือกวิถีชีวิตในอนาคตของบุคคลเป็นผู้ผลิตและเตรียมแรงงานกระทั่งเป็นฐานกำลังสำหรับการพัฒนาประเทศ เมื่อสถาบันการศึกษามีความหมายต่อบุคคลและรัฐมากเช่นนี้ บุคคลและสังคมย่อมเรียกร้องให้มีการเปิดโอกาสอันเท่าเทียมกันสำหรับอนาคตทั้งของตนเองและส่วนรวม เพื่อชีวิตที่ดีกว่า ปัจจัยหลายอย่างที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาต่อและไม่ศึกษาต่อ เป็นสิ่งกำหนดโอกาสของเด็กพบว่าเด็กที่มีสติปัญญาปานกลางที่ไม่ได้ศึกษาต่อในชั้นสูงขึ้นไปมีจำนวนมาก เนื่องจากขาดทุนทรัพย์นี้เป็นเพียงข้อเท็จจริงที่ผิวเผินเพราะปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมไม่ได้หมายถึงทุนทรัพย์เพียงอย่างเดียว เด็กที่เกิดมาในสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคมที่ด้อยกว่าจะต้องเสียเปรียบในหลาย ๆ ด้าน ประชากรที่สำเร็จการศึกษาภาคบังคับออกไปประกอบอาชีพโดยไม่ได้ใช้ความรู้ที่ได้รับจากโรงเรียน และไม่เห็นความจำเป็นของการศึกษาต่อ ความคาดหวังและความต้องการของบิดามารดานอกจากทางครอบครัวแล้ว ทางโรงเรียนก็มีส่วนในการให้ประสบการณ์ในโรงเรียนทางด้านความรู้ลึก ทักษะปฏิบัติ

ความประทับใจของนักเรียนที่มีต่อโรงเรียน ซึ่งมีส่วนในการตัดสินใจไม่ศึกษาต่อด้วย (มยุรี ศรีมงคล.2541: 1)

การตัดสินใจเป็นสิ่งที่สำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักเรียนที่จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จะต้องมี การตัดสินใจเลือกที่จะศึกษาต่อหรือไม่ศึกษาต่อ ซึ่งการที่นักเรียนตัดสินใจเลือกศึกษาหรือไม่เลือก ศึกษาต่ออย่างไม่เหมาะสม นอกจากจะเป็นอันตรายต่อตนเองแล้ว ยังก่อให้เกิดผลเสียต่อประเทศชาติ ในส่วนรวมอีกด้วย เพราะความเจริญก้าวหน้าและเสถียรภาพอันมั่นคงของประเทศ ตลอดจนการที่ ประชาชนจะมีระดับฐานะทางเศรษฐกิจสูงได้นั้น ก็ขึ้นอยู่กับความสามารถในการประกอบอาชีพหรือ การผลิตสูงและมีคุณภาพตามความต้องการของประเทศชาติ ซึ่งเป็นผลจากการได้รับการศึกษาที่สูง พอ ถ้าหากนักเรียนตัดสินใจเลือกผิดทำให้เกิดการสูญเสียเปล่าทั้งเวลาและค่าใช้จ่าย หรือหากเลือกไม่ ศึกษาต่อและออกไปประกอบอาชีพ โดยไม่ทราบความต้องการ ความถนัด และความสามารถที่แท้จริง ของตน ไม่มีความรู้ในงานอาชีพเพียงพอ อาจทำให้นักเรียนเลือกการประกอบอาชีพผิดย่อมเกิดผลเสีย เช่น ไม่สามารถทำงานให้มีประสิทธิภาพได้ อาจเกิดความเบื่อหน่ายในงานที่ทำ และเกิดความล้มเหลว ในการประกอบอาชีพ หรือหากมีความรู้ไม่เพียงพอ มีความสามารถและประสบการณ์ในการทำงาน ไม่เพียงพอจะทำให้ประสิทธิภาพในการทำงานไม่ดี คุณภาพในการผลิตต่ำ ซึ่งเป็นการไม่สอดคล้องกับ ความต้องการของประเทศในการพัฒนาเศรษฐกิจให้บรรลุเป้าที่กำหนดไว้ (จุฑามาศ ต้นศิริตันโอภาส ,2548 ,หน้า 2 อ้างอิงจาก วีรพล เวชยางกูร,2542)

นับตั้งแต่มีโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2542 และ พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดให้ผู้เรียนทุกคนมีสิทธิเสมอกันในการรับ การศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปี แต่จากการศึกษาวิจัยสภาวะการศึกษาไทยปี 2549-2550 พบว่าประชาชนไม่ได้มีโอกาสรับการศึกษาขั้นพื้นฐานเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ เห็นได้จากโอกาสได้ เรียนระดับก่อนประถมศึกษาและประถมศึกษายังมีสัดส่วนต่ำลง ระดับมัธยมศึกษามีโอกาสได้เรียน เป็นสัดส่วนที่สูงขึ้น แต่ส่วนใหญ่นิยมเรียนสายสามัญมากกว่าสายอาชีวศึกษา จำนวนผู้สำเร็จ การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายยังอยู่ในเกณฑ์ต่ำ ซึ่งสาเหตุของการที่เด็กและเยาวชนไทยไม่ได้ เรียนจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่วนใหญ่มาจากฐานะยากจนและนักเรียนที่ออกกลางคันมีเป็น จำนวนมาก ปัญหาหลักเป็นเพราะเรียนฟรีไม่ฟรีจริงเพราะแม้นักเรียนระดับขั้นพื้นฐานจะได้รับการ ยกเว้นค่าเล่าเรียน แต่ยังคงมีค่าใช้จ่ายอื่น อาทิ ค่าอาหารกลางวัน ค่าอุปกรณ์การศึกษา ค่าออกค่าย และ ทัศนศึกษา รวมทั้งมีค่าใช้จ่ายด้านคอมพิวเตอร์และอื่นๆ ที่โรงเรียนเรียกเก็บ เพราะรัฐบาลให้เงิน สนับสนุนต่อหัวน้อย ไม่พอที่จะจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพ สำหรับครอบครัวยากจนที่นักเรียนต้อง ช่วยทำงานหาเลี้ยงครอบครัวด้วยแล้ว เป็นเรื่องยากที่จะประคับประคองให้ผู้เรียนสามารถเรียนไปจน จบการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ (วิทยากร เชียงกูร.2550: 37)

✓

ในการศึกษานี้ ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาการตัดสินใจไม่ศึกษาต่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสุวรรณสุทธารามวิทยา กรุงเทพมหานคร เพราะจากการสำรวจข้อมูลพบว่ามีนักเรียนจำนวนหนึ่งที่ไม่ได้ศึกษาต่อกล่าวคือ มีอัตราการไม่ศึกษาต่อในช่วงปีการศึกษา 2548-2550 คิดเป็นร้อยละ 12.92 , 9.84 , 9.04 ตามลำดับ ซึ่งถือว่าอยู่ในอัตราที่สูงสำหรับการศึกษาในปัจจุบันนี้ ทั้งที่นักเรียนเองก็ทราบอยู่แล้วว่าการได้รับการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นไปจะทำให้ได้รับโอกาสที่ดีทางสังคมและสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในการพัฒนาตนเองและประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพแต่ทำไมหลังจากที่จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 นักเรียนเหล่านี้จึงไม่ศึกษาต่อนักเรียนมีเหตุผลเช่นใด ดังนั้น การศึกษาการตัดสินใจไม่ศึกษาต่อของนักเรียนจึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจและข้อมูลที่ได้ในการศึกษานี้ยังเอื้อประโยชน์ในการนำไปใช้เป็นแนวทางการพัฒนา การกำหนดนโยบายทางการศึกษาให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่ทำหน้าที่แนะแนวตลอดถึงอาจารย์ผู้สอนในการให้คำปรึกษาแนะนำการตัดสินใจได้อย่างเหมาะสมกับนักเรียนต่อไป โดยในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการเก็บข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์ตามคำบอกเล่าของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ตัดสินใจไม่ศึกษาต่อเพื่อให้เห็นถึงวิธีการตัดสินใจในการเลือกไม่ศึกษาต่อตามสภาพเป็นจริงอย่างใกล้ชิด

ปัญหาการวิจัย

การตัดสินใจไม่ศึกษาต่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีเงื่อนไขและปัจจัยใดบ้าง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาเพื่อให้ทราบถึงการตัดสินใจไม่ศึกษาต่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสุวรรณสุทธารามวิทยา กรุงเทพมหานคร

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์การตัดสินใจไม่ศึกษาต่อของนักเรียนโดยศึกษาถึงปัจจัยที่จะนำไปสู่การตัดสินใจไม่ศึกษาต่อ ซึ่งศึกษาจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสุวรรณสุทธารามวิทยา กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2551 ที่ตัดสินใจไม่ศึกษาต่อ

✓ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการศึกษาครั้งนี้จะทำให้ทราบถึงการตัดสินใจไม่ศึกษาต่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และผลที่ได้ยังเชื่อประโยชน์ในการนำไปใช้เป็นแนวทางการพัฒนา การกำหนดนโยบายทางการศึกษา ให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่ทำหน้าที่แนะแนวตลอดถึงอาจารย์ผู้สอน ในการให้คำปรึกษาแนะนำการตัดสินใจได้อย่างเหมาะสมกับนักเรียนต่อไป

บทที่ 2

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การตัดสินใจไม่ศึกษาต่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสุวรรณสุทธารามวิทยา กรุงเทพมหานคร เป็นการนำเสนอแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในบทนี้ผู้วิจัยได้นำเสนอเป็นแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจไม่ศึกษาต่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสุวรรณสุทธารามวิทยา กรุงเทพมหานคร

การตัดสินใจไม่ศึกษาต่อเป็นการเผยให้เห็นถึงความคิดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสุวรรณสุทธารามวิทยา กรุงเทพมหานคร เพื่อสะท้อนและชี้ให้เห็นถึงวิธีการตัดสินใจไม่ศึกษาต่อของนักเรียน โดยการคิดการกระทำที่ผ่านกลไกต่างๆ ในรูปแบบของการเสนอความคิดความเห็นที่อยู่ภายใต้แนวคิดต่างๆ อีกทั้งมีการตัดสินใจที่เข้มแข็งและต่อเนื่อง จนทำให้นักเรียนสามารถตัดสินใจได้อย่างเหมาะสม

แนวคิดในการตัดสินใจไม่ศึกษาต่อ

การตัดสินใจ (decision-making) เป็นกิจกรรมที่มนุษย์ทุกคนจะต้องทำไม่ว่าจะทำเพื่อตัวเองทำเพื่อผู้อื่นหรือทำเพื่อองค์กรที่เขาเป็นส่วนหนึ่งในฐานะต่างๆ ซึ่ง มีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของ การตัดสินใจ ไว้ดังนี้ ชูลและคณะ (Shull and Others.1970: 31) ให้คำนิยามว่า การตัดสินใจคือกระบวนการใช้ความคิดสติของมนุษย์ที่ผูกพันกับปรากฏการณ์ อันเกิดจากบุคคลและสังคมการตัดสินใจมีพื้นฐานบนสมมติฐานของข้อเท็จจริงที่มีคุณค่า และครอบคลุมตัวเลือกที่ได้รับการเลือกสรรแล้วจากตัวเลือกอื่นๆ ตามความมุ่งหมายที่ต้องการ ทาง แฮริสัน (Harrison.1981: 3) ได้ให้ข้อสรุปเกี่ยวกับนิยามของการตัดสินใจว่าเป็นกระบวนการประเมินผลเกี่ยวกับทางเลือกหรือตัวเลือกที่จะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายการคาดคะเนที่เกิดจากทางเลือกปฏิบัติที่จะส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายได้มากที่สุด เช่นเดียวกับ แสงว รัตนมงคลมาศ (2542: 73) ให้ความหมายของคำว่า "การตัดสินใจ" คือ การเลือกบนทางเลือก (Choice of Alternative) ซึ่งทางเลือกนั้นจะต้องมีทางเลือกหลายทาง หากมีทางเลือกทางเดียวไม่ถือว่าเป็นการตัดสินใจ ต้องใช้เหตุผลประกอบการพิจารณา โดยใช้ข้อมูลตัวเลขต่างๆมาพิจารณาประกอบการตัดสินใจ ด้วยมีจุดมุ่งหมายที่แน่นอนว่าการตัดสินใจนั้นกระทำไปเพื่ออะไร จากความหมายของการตัดสินใจดังกล่าวข้างต้น ดวงรัตน์ กวดกิจการ (2544: 18) ให้ความหมายว่า การตัดสินใจเป็นกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล เลือกแนวทางการปฏิบัติที่ถูกต้องและเหมาะสมเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

สรุปได้ว่า การตัดสินใจ คือการเลือกแนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุดจากทางเลือก ซึ่งมีอยู่หลายทาง โดยใช้ความคิด เหตุผล ข้อมูลและคำนึงถึงประโยชน์ที่ได้รับจากทางเลือกนั้นเพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายที่ต้องการหรือความมุ่งหมายที่กำหนดไว้

การตัดสินใจของทุกคนนั้น มิได้ขึ้นอยู่กับกระบวนการตัดสินใจเพียงอย่างเดียวแต่ยังมีปัจจัยอื่นๆ ที่เป็นสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ ซึ่งได้แก่ปัจจัยด้านต่างๆ ดังที่ ดวงกมล เวชบรรยงรัตน์ (เสาวภา สมจิต. 2540: 12 ; อ้างอิงจาก ดวงกมล เวชบรรยงรัตน์.) เกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจไว้ดังนี้

1. วัฒนธรรม เป็นสิ่งสำคัญที่เป็นตัวการกำหนดลักษณะการดำรงชีวิตของบุคคล เช่น ความเชื่อ ค่านิยม และทัศนคติ ที่แตกต่างกันออกไป

2. สังคม กลุ่มสังคมจะได้รับการถ่ายทอดค่านิยม ความเชื่อ ทัศนคติ และความสนใจจากกลุ่ม ด้วยกลุ่มสังคมที่สำคัญและมีอิทธิพลมากต่อบุคคล ได้แก่

2.1 กลุ่มอ้างอิง เป็นกลุ่มถ่ายทอดทัศนคติ ความคิด เพื่อให้สมาชิก กลุ่มปฏิบัติตามกลุ่มอ้างอิง ได้แก่ เพื่อนสนิท เพื่อนบ้านกลุ่มอาชีพเดียวกัน หรือบุคคลที่มีชื่อเสียงเป็นที่นิยมของสังคม

2.2 ครอบครัว เป็นสถาบันแรกของสมาชิกทางสังคม ซึ่งจะเป็นผู้ส่งสอนค่านิยม ทัศนคติในการตัดสินใจและถ่ายทอดไปยังลูก

2.3 สถานภาพและบทบาท การตัดสินใจของบุคคลมักจะถูกกำหนดด้วยสถานภาพและบทบาทของบุคคล

3. บุคคล ปัจจัยที่เกี่ยวกับบุคคล ได้แก่ อายุ อาชีพ สภาวะเศรษฐกิจ วิถีชีวิตและบุคลิกภาพ สิ่งเหล่านี้ทำให้บุคคลมีการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ที่แตกต่างกันออกไป

4. จิตวิทยา ประกอบไปด้วยการสนใจ การรับรู้ การเรียนรู้ ตลอดจนความเชื่อและทัศนคติซึ่งมีส่วนกระตุ้นใจให้บุคคลมีการตัดสินใจ

กระบวนการตัดสินใจ

ไทเลอร์(วุฒิชัย จ๋ามง.2522:4-7;อ้างอิงจาก Taylor nd.)กล่าวว่า การตัดสินใจเป็นกระบวนการ เลือกในระหว่างทางเลือกต่างๆ ซึ่งจะเป็นไปตามขั้นตอนในอันที่จะเลือกสิ่งใดสิ่งหนึ่งออกมาสำหรับนำไปปฏิบัติได้จริง และได้อธิบายขั้นตอนการตัดสินใจไว้ดังนี้

1. การแยกแยะตัวปัญหา (Problem Identification) ขั้นแรกของการตัดสินใจเป็นเรื่องของการสร้างความมั่นใจและแน่ใจ โดยการค้นหาแยกแยะตัวปัญหาออกมาอย่างแน่ชัด

2. การหาข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับตัวปัญหานั้น (Information Search) คือการเสาะแสวงหาสิ่งที่เป็นสาเหตุ หรือสิ่งที่ก่อให้เกิดตัวปัญหานั้น ซึ่งข่าวสารที่สรรหามานั้นจำเป็นต้องมีความเกี่ยวข้องและจำเป็นกับตัวปัญหา ตลอดจนมีความเพียงพอในการแก้ปัญหา

3. การประเมินค่าของข่าวสาร (Evaluation of Information) ต้องมีการประเมินค่าดูว่า ข่าวสารที่ได้มานั้นถูกต้อง เหมาะสม เพียงพอกับเวลาและความสามารถ ที่จะนำไปวิเคราะห์ปัญหาได้หรือไม่ หากไม่เพียงพอต้องเสาะหาข่าวเพิ่มเติม หรือหากเห็นว่าไม่เกี่ยวข้องเท่าที่ควรก็จำเป็นต้องตัดข่าวสารบางอย่างที่ไม่เกี่ยวข้องกับตัวปัญหาที่จะทำการแก้ปัญหาหรือตัดสินใจนั้นออกไป

4. การกำหนดทางเลือก (Listing of Alternatives) เป็นขั้นตอนสำคัญของการตัดสินใจ คือ กำหนดทางเลือกที่สามารถครอบคลุมวิธีที่จะแก้ปัญหาได้มากที่สุด ถ้ามีข่าวสารสมบูรณ์สำหรับปัญหาแต่ละเรื่อง อาจกำหนดทางเลือกได้เหมาะสมและครอบคลุมอย่างแท้จริง

5. การเลือกทางเลือก (Selection of Alternatives) เมื่อกำหนดทางเลือกแล้ว ขั้นตอนต่อไปคือ การเลือกทางเลือกที่จะปฏิบัติการต่อไป ขั้นนี้เป็นที่ยอมรับว่าเป็นการตัดสินใจแท้จริงของการเลือกทางเลือกนั้น

6. การปฏิบัติการตัดสินใจ (Implement of Decision) เป็นการปฏิบัติตามผลของการตัดสินใจหรือทางเลือก

จากที่กล่าวมาทั้งหมดนั้นสามารถสรุปได้ว่า การตัดสินใจคือการเลือกเอาทางเลือกของวิธีการกระทำทางหนึ่งจากหลาย ๆ ทางที่มีอยู่ เพื่อให้สอดคล้องและบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยอาศัยขั้นตอนต่าง ๆ ของกระบวนการตัดสินใจ คือการแยกแยะตัวปัญหา การกำหนดทางเลือกเพื่อแก้ไขปัญหา การเลือกทางเลือกและการปฏิบัติตามการตัดสินใจ ซึ่งมีผู้ได้ทำการศึกษาด้านนี้ เช่น มยุรี ศรีมงคล (2541) ได้ศึกษาปัจจัยเกี่ยวกับการไม่ศึกษาต่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนบ้านแควมะกอก อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่สำคัญคือการขาดแรงบันดาลใจ เพราะไม่มีตัวอย่างของพี่ ๆ และบิดามารดาเองก็มีการศึกษาน้อยในด้านเศรษฐกิจ การขาดทุนทรัพย์สำหรับการศึกษา เป็นปัจจัยสำคัญ ส่วนในด้านชุมชนและสิ่งแวดล้อมพบว่าผู้ถูกศึกษาส่วนใหญ่ไม่ชอบศึกษาต่อ เพราะอยากทำงานมีรายได้และผู้ปกครองไม่ต้องการให้ศึกษาต่อ และ ปณิมล สุดถนอม (2546) ได้ศึกษา ปัจจัยที่สัมพันธ์ต่อการตัดสินใจเรียนต่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดระยอง จากการศึกษาพบว่าการแนะนำของครูมีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจเรียนต่อของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01

แนวคิดในการตัดสินใจนี้ สามารถนำมาอธิบายการตัดสินใจไม่ศึกษาต่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสุวรรณสุทธารามวิทยา กรุงเทพมหานคร ได้เนื่องจาก นักเรียนก่อนที่จะตัดสินใจไม่ศึกษาต่อ แต่ละคนย่อมมีแนวทางหรือประสบปัญหาแตกต่างกัน แต่อย่างไรก็ตามเขาย่อมกำหนดทางเลือกที่จะต้องปฏิบัติไว้ โดยก่อนที่จะเลือกทางเลือกใดทางเลือกหนึ่งเขาย่อมแสวงหาทางเลือกที่ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้

จากการศึกษาเอกสารต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจไม่ศึกษาต่อของนักเรียนนั้น พบว่ามีปัจจัยหลายประการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจ ถึงแม้ว่านักเรียนจะมองเห็นคุณค่าของการศึกษาในระดับที่สูงๆ แต่ก็ยังมีปัจจัยต่างๆอีกหลายประการที่ส่งผลให้ให้นักเรียนไม่สามารถกระทำในสิ่งที่ตนให้คุณค่าได้ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจไม่ศึกษาต่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สามารถแบ่งเป็นด้านต่างๆ ดังนี้

1. ปัจจัยส่วนบุคคลที่ทำให้นักเรียนตัดสินใจไม่ศึกษาต่อ

ในการตัดสินใจเลือกไม่ศึกษาต่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสุวรรณสุทธารามวิทยา กรุงเทพมหานคร นั้นมีการคิดในการตัดสินใจไม่ศึกษาต่อมาจากปัจจัยส่วนบุคคลของนักเรียน ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งเป็นตัวชี้วัดถึงความสามารถทางการเรียนของนักเรียน และนำไปสู่การตัดสินใจไม่ศึกษาต่อของนักเรียน โดยปัจจัยดังกล่าวจะส่งผลให้นักเรียนตัดสินใจเลือกไม่ศึกษาต่อได้

1.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับการตัดสินใจไม่ศึกษาต่อ

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนถือเป็นความสามารถทางสติปัญญาของนักเรียนแต่ละบุคคล ที่เป็นตัวพยากรณ์โอกาสทางการศึกษา และการประกอบอาชีพในอนาคตของบุคคลได้เป็นอย่างดี จากการศึกษาในอดีตส่วนใหญ่ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการให้การศึกษาของบุตร ถ้าบุตรมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่ดีหรือต่ำก็มักไม่ได้รับการสนับสนุนให้ศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น หากบุตรที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงความคาดหวังทางการให้การศึกษา กับบุตรก็สูงไปด้วยหรือได้ศึกษาต่อในระดับในระดับที่สูงขึ้น ซึ่งมีผู้ได้ทำการศึกษาด้านนี้ เช่น เทียมจันทร์ จาตุกัญญาประทีป (2533: 74) กล่าวว่า องค์ประกอบที่สัมพันธ์กับการศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในเขตการศึกษา 7 โดยใช้ประชากรจำนวน 13,808 คน ที่สำเร็จการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในปีการศึกษา 2521 พบว่า นักเรียนที่ได้ศึกษาต่อมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้ศึกษาต่อ และการศึกษาของ อานันท์ ทาปทา (2533: 81) ได้ศึกษา ปัจจัยบางประการที่มีศักยภาพต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาในระดับมัธยมศึกษา กรณีศึกษา อำเภออัมพพรลักษณะ

จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า นักเรียนที่มีผลการเรียนสูงตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษามากกว่านักเรียนที่มีผลการเรียนต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับ สมบัติ สุขสมบูรณ์ (2540: 397–413) ได้ศึกษา พบว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีความสนใจเลือกเรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สายสามัญมากที่สุด และมีเหตุผลด้านความสนใจและความถนัดแตกต่างกันออกไป และ ยูแมนส์ (Youmans, 1958: 152-156) ได้ศึกษาภูมิหลังและความมุ่งมั่น ในการศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาของนักเรียน ผลการศึกษาส่วนหนึ่งพบว่านักเรียนที่มุ่งมั่นทางการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษามีผลการเรียนดีกว่านักเรียนที่ไม่ได้มุ่งมั่นที่จะศึกษาต่อ

สรุปได้ว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ต่ำจะมีแนวโน้มของตัดสินใจไม่ศึกษาต่อมากกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์สูง

2. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม ที่ทำให้นักเรียนตัดสินใจไม่ศึกษาต่อ

ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมที่ส่งผลต่อการตัดสินใจไม่ศึกษาต่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสุวรรณสุทธารามวิทยา กรุงเทพมหานคร ประกอบด้วยด้านต่างๆ ได้แก่ ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง ครอบครัวที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองมีการศึกษต่ำ มีแนวโน้มที่จะทำให้ นักเรียนมีข้อจำกัดด้านการศึกษา และทัศนคติที่มีต่อการบรรลุเป้าหมายด้านการเรียนของนักเรียนมีน้อย อาชีพของผู้ปกครอง มีผลต่อการกำหนดอนาคตของบุตรในเรื่องการศึกษาต่อ โดยบิดามารดาที่ประกอบอาชีพรับจ้างรายได้ไม่แน่นอน อาจส่งผลต่อค่าใช้จ่ายต่างๆ ในครอบครัว รวมถึงค่าใช้จ่ายทางการศึกษาบุตร รายได้ของผู้ปกครอง หากรายได้ของผู้ปกครองไม่ดีรายได้ไม่เพียงพอต่อการสนับสนุนการศึกษาของบุตร โอกาสในการศึกษาต่อของนักเรียนก็มีน้อย ค่าใช้จ่ายในการศึกษา เพราะการศึกษาคือการลงทุน ซึ่งค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่ใช้ทางการศึกษาแล้วเรียนนั้นค่อนข้างสูง สำหรับครอบครัวที่มีรายได้น้อยโอกาสในการศึกษาต่อของบุตรก็มีน้อย

2.1. ระดับการศึกษาของผู้ปกครองกับการตัดสินใจไม่ศึกษาต่อ

การศึกษาถือเป็นดัชนีตัวหนึ่งที่ใช้วัดสถานภาพทางสังคมและบุคคลมักจะใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือสำหรับการเลื่อนขั้นทางสังคมโดยเฉพาะในสังคมอุตสาหกรรมที่เปิดโอกาสให้แต่ละคนเลื่อนสถานภาพทางสังคมตามความรู้ความสามารถของตนเองจึงปรากฏเสมอว่า ครอบครัวที่บิดามารดา มีการศึกษาสูงมักจะส่งเสริมให้บุตรหรือสมาชิกในครอบครัวของตนเองได้รับการศึกษา ในระดับสูงขึ้นด้วย บิดามารดาที่มีการศึกษต่ำมักจะขาดความรู้หรือไม่เห็นความสำคัญของการให้การศึกษาแก่บุตร ในทางตรงกันข้ามบิดามารดาที่มีการศึกษาสูงซึ่งมักจะมีพื้นฐานความรู้ที่จะเป็นแนวทางปฏิบัติในอนาคตให้แก่บุตรได้ว่าควรจะเรียนอะไรและเรียนถึงระดับใด ดังผลจากการศึกษาของ นิमित อัครวัฒน์

(2521: 67) ได้ศึกษาเกี่ยวกับโอกาสเข้าศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจำแนกตามประเภทโรงเรียนสถานภาพส่วนตัวและผลการเรียนของนักเรียนในภาคใต้ จากผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่บิดามารดาการศึกษาน้อยทำให้นักเรียนมีโอกาสเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 น้อยลงไปด้วย ทั้งนี้เพราะบิดามารดาไม่เห็นความสำคัญของการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และ มยุรี ศรีมงคล (2541: 56) ได้ศึกษาปัจจัยเกี่ยวกับการไม่ศึกษาต่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนบ้านแควมะกอกอำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า นักเรียนที่ไม่ได้ ศึกษาต่อนั้น บิดามารดามีการศึกษาน้อย และ ผู้ปกครองไม่ต้องการให้ศึกษาต่อสอดคล้องกับ อัดัม (Adams.1967: 364-367) ได้ศึกษาถึง การแสวงหาความสำเร็จของคนหนุ่มสาวในการเลื่อนชั้นทางสังคมและอิทธิพลของบิดามารดากับเครือญาติ พบว่า บิดามารดาที่มีระดับการศึกษาสูง บุตรหลานของครอบครัวนั้นจะได้รับการศึกษาสูงด้วย ส่วนบิดามารดาที่มีระดับการศึกษาต่ำความต้องการจะให้บุตรได้รับการศึกษาสูงมีน้อย

สรุปได้ว่า ระดับการศึกษาของบิดามารดาหรือผู้ปกครองนั้นจะมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจไม่ศึกษาต่อ กล่าวคือผู้ปกครองที่ระดับการศึกษาต่ำส่วนใหญ่จะไม่ต้องการให้บุตรได้เรียนหนังสือต่อ ถึงแม้ว่าการศึกษาเป็นสิ่งที่จำเป็นก็ตาม แต่บางครั้งก็ไม่เห็นความสำคัญของการศึกษาต่อมัธยมศึกษาตอนปลาย ส่วนผู้ปกครองที่มีการศึกษาสูงจะเห็นความสำคัญของการศึกษาและต้องการส่งเสริมให้บุตรมีการศึกษาสูงเช่นเดียวกับตน

2.2 อาชีพของผู้ปกครองกับการตัดสินใจไม่ศึกษาต่อ

อาชีพเป็นตัวบ่งชี้ถึงสถานภาพที่ดีที่สุด และยังเป็นตัวบ่งชี้ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ เช่น ค่าจ้าง เงินเดือน รายได้ และสถานภาพที่สูงขึ้นย่อมต้องอาศัยกระบวนการขัดเกลาทางสังคมทั้งในระดับครอบครัว ชุมชน ตลอดจนสถาบันทางการศึกษาเป็นสำคัญ คนที่บิดามารดามีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่างกันโอกาสทางเลื่อนชั้นทางสังคมก็ต่างกัน อาชีพของบิดามารดาจึงเป็นตัวกำหนดสถานภาพบุคคลในสังคม ซึ่งจากการศึกษางานวิจัยต่างๆ พบว่าอาชีพของผู้ปกครองมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจไม่ศึกษาต่อ ดังตัวอย่างการศึกษาของ บุญเพ็ง ธาณี (2530: 85) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องสถานภาพของผู้สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดโรงเรียนเทศบาล ปีการศึกษา 2528 ที่ได้ศึกษาต่อและไม่ได้ศึกษาต่อ พบว่า นักเรียนที่บิดามารดาประกอบอาชีพธุรกิจ รับราชการ ค้าขาย ได้รับการศึกษามากกว่านักเรียนที่มีบิดามารดาประกอบอาชีพกรรมกร และ เทียมจันทร์ จาตุกัญญาประทีป (2533: 74) ได้ศึกษาองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กับการศึกษาต่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในเขตการศึกษา 7 ในด้านเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว พบว่า นักเรียนที่ได้ศึกษาต่อนั้นบิดามารดาประกอบอาชีพธุรกิจ รับราชการ และค้าขาย ได้ศึกษาต่อมากกว่านักเรียนที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองประกอบอาชีพกรรมกรใช้แรงงาน

เอ็ดดี้ (Eaddy, 1969: 2558-2559) ได้ศึกษาองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพของนักเรียนจากมากไปหาน้อย พบว่า อาชีพของบิดามารดามีอิทธิพลมากที่สุด และ Mani, A (1983: 31-32) ได้ศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการศึกษาต่อของเยาวชนในอินโดนีเซีย พบว่า อาชีพของบิดามีความสัมพันธ์กับความมุ่งหวังทางการศึกษาของเยาวชนในอินโดนีเซีย กล่าวคือ เยาวชนที่มีบิดาประกอบอาชีพธุรกิจมีความคาดหวังทางการศึกษาในระดับสูงสุด แต่สำหรับเยาวชนที่มีปัญหาประกอบอาชีพแรงงานพบว่าทำให้เยาวชนมีความคาดหวังทางการศึกษาลดลง

สรุปได้ว่าอาชีพของบิดามารดามีส่วนในการตัดสินใจเลือกไม่ศึกษาต่อของนักเรียน คือบิดามารดาที่ประกอบอาชีพในระดับสูงและเป็นที่ยอมรับนับหน้าถือตาในสังคม ก็จะส่งเสริมให้บุตรหลานเรียนต่อในระดับสูงเช่นกันโดยคาดหวังจะให้บุตรหลานมีอาชีพที่ดีเช่นตน แต่ถ้าบิดามารดามีอาชีพในระดับต่ำ เช่นผู้ใช้แรงงาน เกษตรกร เป็นต้นก็จะไม่นิยมให้บุตรหลานเรียนต่อในระดับที่สูง

2.3 รายได้ของผู้ปกครองกับการตัดสินใจไม่ศึกษาต่อ

รายได้ของบิดามารดาหรือฐานะทางเศรษฐกิจ จะมีความสัมพันธ์กับความคาดหวังทางการศึกษาของบุตร เพราะในการศึกษาต่อไม่ว่าระดับใดก็ตามจำเป็นต้องใช้เงิน อาจกล่าวได้ว่าหากระดับการศึกษาที่สูงเพียงใด ความสำคัญของฐานะทางเศรษฐกิจในการกำหนดโอกาสในการศึกษาจะยิ่งมากขึ้น เพียงหารัฐมิได้ยื่นมือเข้ามาช่วยเหลือนักเรียนที่มาจากครอบครัวที่ยากจนย่อมยากที่จะมีโอกาสในการศึกษาโดยเสมอภาคกัน ครอบครัวที่ยากจนจำเป็นต้องอาศัยแรงงานภายในครอบครัวในการประกอบอาชีพให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ การส่งเสริมบุตรให้ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นไม่เพียงแต่จะทำให้ค่าใช้จ่ายในครอบครัวมากขึ้น หากยังทำให้ครอบครัวต้องสูญเสียรายได้อันพึงได้จากการส่งเสริมบุตรให้ศึกษาต่อ ซึ่งจากการศึกษางานวิจัยต่างๆ พบว่า รายได้ของผู้ปกครองมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจไม่ศึกษาต่อ ดังตัวอย่างการศึกษาของ วิศิษฐ์ นาคจำปา (2521: 71-72) ได้ศึกษาเกี่ยวกับโอกาสเข้าศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจำแนกตามประเภทโรงเรียนสถานภาพส่วนตัวและผลการเรียนของนักเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือวิจัย พบว่า นักเรียนที่มีบิดามารดาที่มีรายได้ของครอบครัวแตกต่างกันมีโอกาสเรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 แตกต่างกัน กล่าวคือนักเรียนที่บิดามารดามีรายได้มากกว่าเดือนละ 1,000 บาท มีโอกาสเรียนต่อมากกว่านักเรียนที่บิดามารดามีรายได้ต่ำกว่า 1,000 บาทต่อเดือน และจากการศึกษาของ วรณวิภา จตุชัย (2536: 10-11) ได้ศึกษาความต้องการในการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ปกครองที่อยู่ในฐานะดีและฐานะปานกลางจะส่งเสริมให้นักเรียนได้ศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษามากกว่าฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ปกครองที่อยู่ในฐานะต่ำ สอดคล้องกับการศึกษาของ มยุรี ศรีมงคล (2541: 44) ได้ศึกษาปัจจัยเกี่ยวกับการไม่ศึกษาต่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปี

ที่ 3 ในโรงเรียนบ้านแควมะกอก อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ปัจจัยด้านเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์กับการไม่ศึกษาต่อในระดับหนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การขาดแคลนทุนทรัพย์สำหรับการศึกษาต่อและการที่พ่อแม่มีรายได้ประจำวันน้อย และ คริสโตเฟอร์ เจน (Christopher Jencks, 1971: 71) พบว่า จำนวนนักเรียนที่มาจากครอบครัวที่มีรายได้ต่ำจะมีร้อยละที่ได้เข้าเรียนในมหาวิทยาลัยเอกชน (Private University) น้อยกว่าพวกที่มาจากครอบครัวที่มีรายได้สูง ในขณะที่พวกที่มาจากครอบครัวที่มีรายได้สูง มีจำนวนร้อยละที่เรียนอยู่ในวิทยาลัยหลักสูตรสี่ปีของรัฐ (Public 4 year College) มีจำนวนน้อยกว่าพวกที่มาจากครอบครัวที่มีรายได้ต่ำ ส่วนนักเรียนที่มาจากครอบครัวที่มีรายได้ปานกลาง จะมีร้อยละที่ได้เรียนในมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยในจำนวนใกล้เคียงกันแสดงให้เห็นว่ารายได้ของครอบครัว มีความสำคัญต่อประเภทสถาบันที่จะศึกษาต่อและความคาดหวังทางการศึกษา

สรุปได้ว่า ระดับรายได้ของผู้ปกครองมีผลต่อการตัดสินใจไม่ศึกษาต่อ กล่าวคือครอบครัวใดที่มีรายได้ระดับสูงนิยมส่งให้บุตรศึกษาในระดับสูง ขณะที่ครอบครัวที่มีรายได้ระดับต่ำบุตรก็จะมีโอกาสเข้าศึกษาในวัย ทั้งนี้เพื่อต้องการรายได้เพื่อเลี้ยงชีพ

2.4 ค่าใช้จ่ายในการศึกษากับการตัดสินใจไม่ศึกษาต่อ

การมีบุตรแต่ละคนนั้น บิดามารดาต้องรับภาระค่าใช้จ่ายต่างๆที่เป็นตัวเงินและไม่เป็นตัวเงิน นับตั้งแต่ค่าใช้จ่ายในช่วงมารดาตั้งครรภ์ ค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูบุตรในวัยทารกถึงวัยรุ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตรในวัยเด็กถึงวัยรุ่นนั้น มักจะเน้นในเรื่องค่าใช้จ่ายสำหรับการเรียนของบุตรไปโรงเรียน ค่าใช้จ่ายเหล่านั้นจะเพิ่มตามจำนวนบุตร ดังนั้น การที่บิดามารดาจะมุ่งหวังให้บุตรของตนเรียนถึงระดับใดนั้น ย่อมต้องคำนึงถึงค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตรในด้านต่างๆ ซึ่งจากการศึกษางานวิจัยต่างๆ พบว่า ค่าใช้จ่ายในการศึกษามีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจไม่ศึกษาต่อ ดังตัวอย่างการศึกษาของ ณัฐจริยา แสงสว่าง (2533: 65-69) ได้ศึกษาปัจจัยบางประการ ที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเลือกเรียนวิชาชีพหลักสูตรระยะสั้น ของประชาชนศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนในเขตภาคกลาง พบว่า ปัจจัยที่ประชาชนเลือกศึกษาต่อคือใช้เงินทุนในการศึกษาน้อยไม่ยุ่งยาก ได้รับการแจกอุปกรณ์จากศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน และ เกตุมณี มากมี (2536: 305) ศึกษาเรื่องโอกาสในการศึกษาต่อระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของเยาวชน ชนบทภาคเหนือ พบว่า ปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดสำคัญ ได้แก่ ค่าใช้จ่ายในการศึกษาของบุตรทั้งค่าใช้จ่ายทางตรงทางอ้อม ค่าใช้จ่ายทางอ้อมที่สำคัญ ได้แก่ การสูญเสียทางสังคม ส่วนค่าสูญเสียโอกาสพบว่ามีสัมพันธ์น้อยมาก กลไกที่มีส่วนช่วยลดต้นทุนทางตรงที่สำคัญ ได้แก่ การมีทุนการศึกษา

สรุปได้ว่า ค่าใช้จ่ายในการศึกษามีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจไม่ศึกษาต่อ เพราะการศึกษาคือการลงทุน ซึ่งค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการศึกษานั้นค่อนข้างสูง ทำให้นักเรียนที่ผู้ปกครองทำงานหาเช้ากินค่ำ มีรายได้น้อย โอกาสในการศึกษาต่อมีน้อยด้วย

3. ปัจจัยด้านชุมชนและสิ่งแวดล้อมที่ทำให้นักเรียนตัดสินใจไม่ศึกษาต่อ

ปัจจัยด้านชุมชนและสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลต่อการตัดสินใจไม่ศึกษาต่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสุวรรณสุทธารามวิทยา กรุงเทพมหานคร ประกอบด้วยด้านต่างๆ ได้แก่ การรับรู้ข่าวสารทางการศึกษา การขาดความรู้ความเข้าใจในระบบการศึกษาเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้นักเรียนไม่ศึกษาต่อ การแนะแนวของครู การให้คำแนะนำให้คำปรึกษาแก่นักเรียนด้วยกระบวนการที่เป็นระบบจะช่วยให้เด็กมีความเข้าใจและรู้จักตัวเองมากขึ้นรู้ว่าตัวเองเป็นอย่างไร ทำให้นักเรียนสามารถแก้ปัญหาหรือตัดสินใจได้อย่างเหมาะสมเกี่ยวกับการเลือกตัดสินใจไม่ศึกษาต่อ

3.1 การรับรู้ข่าวสารทางการศึกษากับการตัดสินใจไม่ศึกษาต่อ

สภาพปัจจุบันกำลังอยู่ในสังคมยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งเป็นสังคมที่มีความเจริญในระบบการสื่อสารมากกว่าในสมัยก่อน การสื่อสารเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับกิจกรรมต่างๆ ในชีวิต แต่อย่างไรก็ตามในระยะเวลาที่ผ่านมาจะเห็นได้ว่า สื่อมวลชนมีบทบาทเปรียบเสมือนกับองค์กรหนึ่งในสังคม นับตั้งแต่โทรทัศน์ วิทยุ ภาพยนตร์ หนังสือพิมพ์ ต่างมีบทบาทในการพัฒนาสังคมและประเทศในทุกด้าน แต่ในขณะเดียวกันพบว่า ปัญหาสำคัญประการหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียนก็คือ การขาดความรู้ ข้อมูล และความเข้าใจในระบบวิธีการเรียน ซึ่งเป็นเหตุผลอีกประการหนึ่งที่ทำให้ผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาแล้วตัดสินใจไม่ศึกษาต่อ ซึ่งจากการศึกษางานวิจัยต่างๆ พบว่าการรับรู้ข่าวสารทางการศึกษามีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจไม่ศึกษาต่อ ดังตัวอย่างการศึกษาของ วณิดา น้อยสุข (2535: 64) ได้ศึกษาเรื่ององค์ประกอบที่ส่งผลต่อการเรียนต่อและไม่เรียนต่อระดับมัธยมศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนนาร่องขยายการศึกษาภาคบังคับ เขตการศึกษา 9 พบว่า การได้รับข่าวสารการเรียนต่อของนักเรียนวิธีการที่ผู้ปกครองได้รับข่าวสารการเรียนต่อของนักเรียน เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลต่อการเรียนต่อและไม่เรียนต่อของนักเรียน และ ประเมศวร โพธิ์คล้าย (2541: 76 - 78) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องแรงจูงใจในการเลือกศึกษาต่อวิทยาลัยนาฏศิลป์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่า แรงจูงใจในการเข้าศึกษาต่อวิทยาลัยนาฏศิลป์ที่อยู่ในระดับมากคือด้านอิทธิพลการชักจูงจากบุคคลและสื่อ

สรุปได้ว่า การรับรู้ข่าวสารทางการศึกษาน่าจะสัมพันธ์กับการตัดสินใจเรียนต่อและไม่เรียนต่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

3.2 การแนะแนวของครูกับการตัดสินใจไม่ศึกษาต่อ

การแนะแนวของครูเป็นกระบวนการที่ช่วยให้นักเรียนเข้าใจตนเองและสิ่งแวดล้อม สามารถแก้ปัญหาหรือตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง สามารถพัฒนาตนเองได้เต็มความสามารถทุกด้าน และยังสามารถปรับตัวและดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข การแนะแนวในเรื่องการศึกษาต่อของครู ต่อหน้านักเรียนนั้น หากครูมีความถนัดในการกระตุ้นทางการศึกษาสูง นักเรียนมีแนวโน้มที่จะเรียนต่อสูง ในทางตรงข้าม ถ้าครูมีความถนัดในการกระตุ้นทางการศึกษาต่ำแนวโน้มที่นักเรียนจะเรียนต่อต่ำก็ได้ ซึ่งจากการศึกษางานวิจัยต่างๆ พบว่า การแนะแนวของครูมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจไม่ศึกษาต่อ ดังตัวอย่างการศึกษาของ ผลงานวิจัยของ เกตุมณี มากมี (2536: 175) ได้ศึกษาเรื่องโอกาส ในการศึกษาต่อระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของเยาวชนในชนบทภาคเหนือ พบว่า ครูเป็นผู้มี บทบาทสำคัญยิ่งต่อการตัดสินใจของพ่อแม่ที่จะส่งลูกเรียนต่อ เช่น การให้คำปรึกษาในด้าน การเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาของลูกหรือหาทุนสนับสนุนให้เด็กมีโอกาสได้เรียนต่อสอดคล้องกับการศึกษาของปรัชญา เวสารัชชี (2527: 130-138) ได้ศึกษาเรื่องการประถมศึกษาในชนบทไทยตามความคิดเห็นของครูทั้งสังกัดสำนักงานประถมศึกษาแห่งชาติและ สังกัดโรงเรียนเทศบาล พบว่า ปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งที่ผลักดันให้นักเรียนได้ศึกษาต่อ คือการสนับสนุนของครู และ ซีเวล,เฮาเซอร์ และวูลฟ์ (Sewell,hauser,&wolf,1980) ได้ศึกษาความแตกต่างระหว่างเพศการเข้าเรียนในโรงเรียนกับขบวนการบรรลุทางอาชีพ โดยจะพิจารณาถึงการบรรลุทางการศึกษาในฐานะที่เป็นกลไกหลักในการบรรลุทางอาชีพ จากผลการศึกษา พบว่า รายได้ของครอบครัว การศึกษาของบิดา ความสามารถเกรด แผนการศึกษาของเพื่อน ความคาดหวังทางการศึกษา และความต้องการทางอาชีพ มีผลกระทบโดยตรงต่อการบรรลุทางการศึกษา ทั้งในเพศหญิงและเพศชาย และยังพบว่าการกระตุ้นของครอบครัว และการกระตุ้นทางการศึกษาของครู จะมีผลกระทบโดยตรงต่อการเข้าเรียนในโรงเรียนของเพศชาย

สรุปได้ว่า บทบาทของครูแนะแนวเป็นกลไกที่สำคัญของสถาบันการศึกษาที่มีหน้าที่ ขัดเกลาทางสังคมสำหรับเด็กนักเรียน การที่ครูมีความถนัดในการกระตุ้นทางการศึกษาสูงนักเรียนมีแนวโน้มที่จะเรียนต่อสูงในทางตรงข้ามถ้าครูมีความถนัดในการกระตุ้นทางการศึกษาต่ำแนวโน้มที่นักเรียนจะเรียนต่อต่ำก็ได้

4. ปัจจัยด้านจิตวิทยาที่ทำให้นักเรียนตัดสินใจไม่ศึกษาต่อ

ปัจจัยด้านจิตวิทยาที่ส่งผลต่อการตัดสินใจไม่ศึกษาต่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสุวรรณสุทธารามวิทยา กรุงเทพมหานคร ประกอบด้วยด้านต่างๆ ดังนี้ ทศนคติ มีอิทธิพลต่อการเรียนการสอน หากผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาเรียน ผู้เรียนจะสนใจ และเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ แต่

ถ้าผู้เรียนมีทัศนคติไม่ดีต่อวิชาใด เขาก็จะรู้สึกเบื่อหน่าย ขาดความสนใจ ไม่เข้าร่วมกิจกรรมใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับวิชานั้น ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ค่านิยม สิ่งที่คุณค่าเชื่อว่ามีค่าและมีความสำคัญต่อการทำงานของเข หรือ การกระทำบางประการที่เราเชื่อหรือนิยามว่าควรยึดถือหรือยึดมั่นเพื่อจะได้บรรลุวัตถุประสงค์หรือความมุ่งหมายของสังคมหรือของตัวเอง โดยมีรายละเอียดต่างๆ ของปัจจัยด้านจิตวิทยา ดังนี้

4.1. ทัศนคติกับการตัดสินใจไม่ศึกษาต่อ

ทัศนคติของนักเรียนมีอิทธิพลต่อการเรียนการสอนมาก เพราะถ้าสามารถทำให้ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีสอดคล้องกับความต้องการของผู้สอนแล้ว ก็สามารถที่จะโน้มน้าวให้ผู้เรียนทำพฤติกรรมตามที่ต้องการได้ หน้าที่ของครูจึงเกี่ยวข้องกับการปลูกฝังหรือเปลี่ยนทัศนคติของนักเรียน จึงจำเป็นที่ครูจะต้องเรียนรู้ในเรื่องทัศนคติเพื่อจะช่วยให้มีความเข้าใจในพฤติกรรมของนักเรียน โดยเฉพาะความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติของทัศนคติ การเกิด การเปลี่ยน และการวัด อันจะนำไปสู่การป้องกันและแก้ไขควบคุมพฤติกรรมของบุคคลได้

ทัศนคติ หรือ เจตคติ มีผู้ให้ความหมายไว้หลายทัศนะ ดังนี้ กูด(Good. 1959: 48) กล่าวว่า ทัศนคติ คือความรู้สึกที่จะแสดงออกในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง อาจเป็นการเข้าหาหรือการต่อต้านสถานการณ์บางอย่าง บุคคล หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น รักเกลียดกลัว หรือความพอใจมากน้อยเพียงใด ต่อสิ่งนั้น เคนด์เลอร์ (Kendler.1963:572)กล่าวว่า ทัศนคติ คือความพร้อมของแต่ละบุคคลที่จะแสดงพฤติกรรมในทางสนับสนุนหรือต่อต้านสถานการณ์บางอย่าง ต่อบุคคล ต่อสถาบันหรือต่อแนวคิดบางอย่าง อีกทั้งเป็นการผสมผสานหรือการจัดระเบียบของความเชื่อที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง ผลรวมของความเชื่อนี้เป็นตัวกำหนดแนวโน้มของบุคคลในการที่จะมีปฏิกิริยาตอบสนองในลักษณะที่ชอบหรือไม่ชอบ อัลพอร์ต (เชดส์กดี โฆวาสินธุ์.2520:38: อ้างอิงจาก Allport.1967)กล่าวว่า ทัศนคติเป็นลักษณะทางจิตใจ ความพร้อม ตลอดจนประสบการณ์ที่จะ กระตุ้นให้บุคคลมีพฤติกรรมในการสนองตอบสิ่งเร้า หรือสถานการณ์ต่างๆ ที่บุคคลเข้าไปเกี่ยวข้อง เชดส์กดี โฆวาสินธุ์ (2520: 38)กล่าวว่า ทัศนคติ หมายถึงความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่างๆอันเนื่องมาจากการเรียนรู้ประสบการณ์และเป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมหรือแนวโน้มที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้านั้นไปในทางทิศทางใดทิศทางหนึ่ง อาจเป็นไปในทางสนับสนุนหรือคัดค้านก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกระบวนการอบรมให้เรียนรู้ระเบียบวิธีของสังคม และ กมลรัตน์ หล้าสูงวงศ์ (2528: 231)กล่าวว่า ทัศนคติ หมายถึงความพร้อมของร่างกายและจิตใจที่มีแนวโน้มจะได้ตอบสนองต่อสิ่งเร้าหรือสถานการณ์ใดๆ ด้วยการเข้าหาหรือถอยออกไป

จากเอกสารดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า ทักษะคิด หมายถึง ความรู้สึก ความพร้อมของบุคคลที่แสดงออกทางอารมณ์ทางพฤติกรรมในลักษณะที่ชอบ ไม่ชอบต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือสถานการณ์ อิทธิพลของทักษะคิดต่อการเรียนการสอน ทักษะคิดเป็นความรู้สึกนึกคิดซึ่งมีอิทธิพลต่อการกระทำในการแสดงพฤติกรรม

เพราะพรรณ เปลียนญู (2542: 110-111) ได้กล่าวถึง อิทธิพลของทักษะคิดต่อการศึกษา ดังนี้

ทักษะคิด เกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียน คือ ปกติคนมักจะไม่ตอบสนองต่อสิ่งเร้าทันทีทันใด ถ้าสิ่งเร้านั้นขัดแย้งกับทัศนคติที่มีอยู่ เช่น ถ้ามีใครพูดในสิ่งที่ไม่ชอบ ก็จะไม่เชื่อ และบุคคลจะรับรู้และจดจำสิ่งต่างๆ อย่างรวดเร็ว ถ้ามีทัศนคตินั้น ตรงกับที่ชอบและพึงพอใจ แต่ถ้าสิ่งเร้าคลุมเครือคนมักจะตีความหมายตามความคิดที่มีอยู่ ดังนั้น ก่อนสอนควรจะได้สำรวจทัศนคติของผู้เรียนก่อนเพื่อจะได้สร้างหรือเปลี่ยนทัศนคติได้ถูกต้อง ทักษะคิด เป็นรากฐานสำคัญต่อการเรียนรู้ เป็นเครื่องนำทางให้เกิดนิสัยที่ดีต่อการตั้งใจเรียนต่อไป ผู้เรียนที่มีทัศนคติที่ดีต่อวิชาที่เรียน หรือต่อผู้สอนจะช่วยให้การเรียนดีขึ้น ง่ายแก่การสอน และการปกครอง ในการสอนถ้าผู้สอนยอมรับว่าผู้เรียนมีทัศนคติลบต่อวิชา ทำให้เป็นสาเหตุไม่สนใจในการเรียน ผู้สอนจะต้องหาสาเหตุว่า การไม่ชอบเกิดจากอะไร อาจเป็นเพราะพื้นฐานความรู้ไม่ดี หรือไม่ชอบวิธีการสอน ฯลฯ ทักษะคิดจึงมีอิทธิพลต่อการเรียนการสอนมาก เพราะทัศนคติเป็นเครื่องกำหนดพฤติกรรมของบุคคล ถ้าชอบจะเข้าร่วมกิจกรรม และถ้าไม่ชอบจะพยายามหนี

ปราณี รามสูตร (2528: 193-194)กล่าวถึง เกี่ยวกับอิทธิพลของทัศนคติที่มีต่อการเรียนการสอน ดังนี้

1. ทัศนคติมีผลต่อวิชาที่เรียนที่ชอบหรือไม่ชอบ เช่น นักเรียนชอบครูคนหนึ่งมากเมื่อรู้ว่าครูคนนั้นสอนวิชาใดนักเรียนก็อยากเรียนด้วย ทำให้เกิดความชอบในวิชานั้นมีทัศนคติที่ดีต่อวิชานั้น ถ้าเขาเรียนวิชาดังกล่าว ย่อมมีแนวโน้มเขาจะต้องพยายามเรียนให้ได้ผลดีเป็นต้น
2. ทัศนคติที่มีผลต่อการใส่ใจในการเรียน เช่น ถ้านักเรียนไม่ชอบวิชาใด ไม่ชอบครูผู้สอนวิชาใด นักเรียนก็มักไม่สนใจเรียน เช่น ถ้านักเรียนไม่ชอบวิชาใด ไม่ชอบครูผู้สอนวิชาใดนักเรียนก็มักไม่สนใจวิชานั้น ไม่เข้าชั้นเรียน เมื่อถึงชั่วโมงเรียนวิชานั้น ไม่ทำการบ้าน หากนักเรียนมีทัศนคติไม่ดีต่อโรงเรียนหรือคณะครูเป็นส่วนรวม จะไม่เอาใจใส่ในการเรียน ไม่ว่าวิชาใดเป็นต้น
3. ทัศนคติมีผลต่อการรับรู้ บุคคลรับรู้หรือแปลความหมายสิ่งเร้าตามทัศนคติของคนที่มีต่อ สิ่งเร้านั้น และมีผลสะท้อนไปสู่การเรียนรู้ในที่สุด เช่น แสงดาว ถูกครูถามด้วยความเป็นห่วงว่าทำการบ้านวิชาคณิตศาสตร์เสร็จหรือไม่ แสงดาวแปลความหมายว่า ครูจับผิดเพราะแสงดาวไม่ชอบครูอยู่แล้ว ทำให้ไม่อยากเรียนวิชาคณิตศาสตร์

4. ทักษะที่มีอิทธิพลทำให้บุคคลมุ่งมั่นที่จะทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ได้ผลดี เช่น นักเรียนรักครูชอบวิชาที่ครูสอนเมื่อเริ่มต้นเรียนก็อาจจะตั้งจุดมุ่งหมายไว้ในใจว่า วิชานี้เราจะต้องทำคะแนนให้สูง การตั้งจุดมุ่งหมายเช่นนั้น เป็นแรงจูงใจที่สำคัญมากที่จะผลักดันให้นักเรียนตั้งใจเรียนตั้งใจศึกษาค้นคว้าหาความรู้ ส่งผลสะท้อนถึงประสิทธิภาพในการเรียนรู้มากที่สุด

จากเอกสารดังกล่าวสรุปได้ว่า ทักษะที่มีอิทธิพลต่อการเรียนการสอน หากผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาเรียน ผู้เรียนจะสนใจ และเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ แต่ถ้าผู้เรียนมีทัศนคติไม่ดีต่อวิชาใด เขาจะรู้สึกเบื่อหน่าย ไม่สนใจ ไม่เข้าร่วมกิจกรรมใดๆ ที่เกี่ยวกับวิชานั้น ส่วนครูมีบทบาทสำคัญในการสร้างและพัฒนาทัศนคติของผู้เรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนอกจากจะขึ้นกับเชาว์ปัญญาแล้ว อารมณ์ ความรู้สึก ทัศนคติต่อการเรียน ตลอดจนเจตคติในการเรียนก็มีบทบาทสำคัญต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเช่นกัน และมีผลต่อแรงจูงใจในการเข้าเรียนด้วย

4.2 ค่านิยมกับการตัดสินใจไม่ศึกษาต่อ

ค่านิยมมีอิทธิพลต่อการแสดงออกทางพฤติกรรมของมนุษย์ หรืออาจจะกล่าวได้ว่า ค่านิยมเป็นทัศนคติที่มีความเข้มข้นถาวร ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม สำหรับความหมายของคำว่าค่านิยมนั้น มีผู้ให้คำนิยามต่างๆ กัน เช่น ซูเปอร์ (Super.1957: 197) กล่าวว่า ค่านิยม หมายถึงสิ่งที่บุคคลเชื่อว่ามีค่าและมีความสำคัญต่อการทำงานของเขาส่งต่างๆ เหล่านี้เป็นความรู้สึกพอใจที่คนเรามักแสวงหาจากงานที่ทำ หรือเป็นความรู้สึกพึงพอใจ อันเป็นผลลัพธ์ที่ได้จากงานของเขา ซึ่งสิ่งที่คนเรายึดถือแต่ละอย่างนี้มีความสำคัญไม่เท่าเทียมกันเสมอไป บางอย่างอาจมีความสำคัญอย่างใหญ่หลวงต่อคนบางคน แต่อาจจะมีความสำคัญน้อยมากต่อคนอื่นๆ ก็ได้ สำหรับ ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2531: 50) ให้ความหมายค่านิยมว่า หมายถึง สภาพหรือการกระทำบางประการที่เราเชื่อหรือนิยามว่า ควรยึดถือหรือยึดมั่นเพื่อจะได้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ หรือความมุ่งหมายของสังคมหรือของตัวเอง นอกจากนี้ ค่านิยมยังเป็นความเชื่อ มีลักษณะถาวรมักจะเปลี่ยนแปลงไปตามกาลสมัยและตามความคิดของคนในสังคม ค่านิยมยังทำหน้าที่เป็นเกณฑ์หรือมาตรฐานที่ให้นำพฤติกรรมมาปฏิบัติ และทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้ถึงความต้องการของมนุษย์ อีกทั้งค่านิยมของบุคคลจะช่วยในการวางแผนการเลือกงาน หรืออาชีพของบุคคลนั้น ค่านิยมจะเป็นสิ่งที่กำหนดว่า บุคคลจะเลือกงานหรือประกอบอาชีพใด และเมื่อเขาเลือกอาชีพแล้ว เขาจะมีความสุขในงานหรืออาชีพนั้นหรือไม่ ส่วนค่านิยมในการทำงานนั้นเป็นสิ่งที่บุคคลเชื่อว่ามีค่าและมีความสำคัญต่อการทำงานของเขาส่งต่างๆ เหล่านี้เป็นความรู้สึกพึงพอใจที่คนเรามักจะแสวงหาจากงานที่เขาทำ

จากความหมายของคำนิยามดังกล่าว สรุปได้ว่า คำนิยาม คือสิ่งที่คนเราเชื่อว่ามีค่าหรือมีความสำคัญ บุคคลหรือสังคมยอมรับว่าเป็นสิ่งที่ดี ยึดถือเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติเพื่อให้บรรลุจุดหมายของตนเองหรือสังคมและสามารถเปลี่ยนแปลงได้เมื่อพบคำนิยามใหม่ที่พอใจ

ความสนใจในอาชีพกับการตัดสินใจไม่ศึกษาต่อ ซึ่ง ความสนใจในอาชีพจัดว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งในการเลือกอาชีพ เพราะความสนใจในอาชีพที่เกิดขึ้นในตัวบุคคลจะเป็นแรงผลักดันที่กระตุ้นให้บุคคลตัดสินใจกระทำการใดๆ โดยแสดงความโน้มเอียงที่บุคคลจะกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งมากกว่าสิ่งอื่น ความสนใจในอาชีพ เป็นกระบวนการที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องถ้าการพัฒนาในขั้นใดไม่สามารถดำเนินไปด้วยดีจะเป็นผลต่อการพัฒนาการในขั้นต่อไปให้ดำเนินการต่อไปด้วยความยากลำบาก

ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นช่วงการปลูกฝังทัศนคติทางอาชีพจากสังคมและสิ่งแวดล้อมของเด็ก เด็กเริ่มมีอาชีพในฝันของตนเองที่อาจจะเป็นไปได้หรือไม่ก็ได้ มีอคติต่ออาชีพบางประเภทว่า ดี-ไม่ดี ชอบ-ไม่ชอบ มีเกียรติ-ไม่มีเกียรติ ซึ่งความรู้สึกเหล่านี้ถ้าไม่ได้รับการแก้ไขให้ถูกต้อง เด็กก็จะมีทัศนคติต่ออาชีพเหล่านั้นต่อไป ในระดับมัธยมปลายการเลือกอาชีพก็ยิ่งทวีความสำคัญมากขึ้นเป็นลำดับ ในช่วงนี้จัดเป็นหัวเลี้ยวหัวต่อที่สำคัญและมีผลต่อชีวิต การทำงานในอนาคตของเด็กโดยตรง เด็กจะต้องได้รับการแนะแนวอย่างถูกต้องว่าความสนใจ ความสามารถและความถนัดของเด็กมีอยู่ที่ทิศทางใด และควรเตรียมตัวเข้าสู่อาชีพใด

ประเภทของคำนิยามในอาชีพ อัลพอร์ต,เวอร์นอนและลินเซย์ (Allport,Vernonand Lindzey. 1951 : 339) ได้แบ่งคำนิยามเป็น 6 ประเภท และเชื่อว่าการดำรงชีวิตของบุคคลจะสอดคล้องกับลักษณะใดลักษณะหนึ่งของคำนิยามประเภทต่างๆ ต่อไปนี้

ประเภทที่ 1 คำนิยามทางวิชาการ เป็นแรงจูงใจให้บุคคลต้องการศึกษา หาความรู้ ความจริง บุคคลที่มีคำนิยามทางวิชาการมักจะเป็นปราชญ์หรือนักวิทยาศาสตร์

ประเภทที่ 2 คำนิยามทางเศรษฐกิจ เป็นคำนิยามที่ช่วยกระตุ้นให้บุคคลพอใจ สนใจ ได้รับความสะดวกสบายทางกาย จึงชอบงานที่จะนำไปสู่ความมั่งคั่ง เช่น งานเกี่ยวกับธุรกิจการค้า

ประเภทที่ 3 คำนิยามทางสุนทรียภาพ เป็นคำนิยามที่ช่วยให้บุคคลเกิดความพอใจในประสบการณ์ที่เกิดจากการสัมผัสต่างๆ เช่น ความสวยงาม หรือสัมผัสกลิ่นกลมกลืน

ประเภทที่ 4 คำนิยามทางสังคม เป็นคำนิยามที่เป็นแรงจูงใจให้บุคคลสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นเข้าร่วมสังคม มีความรักเพื่อนมนุษย์ จึงมีจุดหมายอยู่ที่บุคคลอื่น

ประเภทที่ 5 คำนิยามทางศาสนา ช่วยให้บุคคลแสวงหาอำนาจ อิทธิพล ชื่อเสียงบุคคลใดที่มีการแข่งขันหรือดิ้นรนมาก ก็แสดงว่าบุคคลนั้นมีแรงขับทางอำนาจสูง

มิลเลอร์และคนอื่นๆ (Miller and other.1956 :244-246) ได้ศึกษาค่านิยมในอาชีพของ นักศึกษาระดับมหาวิทยาลัย โดยแบ่งค่านิยมออกเป็น 4 ด้าน คือ

1. ด้านความมั่นคงปลอดภัย
2. ด้านความพอใจในอาชีพ
3. ด้านเกียรติยศ
4. ด้านบริการสังคม

กริบบอนส์ และโลห์เนส (อรุณศรี อักษรศรี.2544: 39;อ้างอิงจาก Gribbons and Lohnes.1965) ได้แบ่งค่านิยมในอาชีพออกเป็น 12 ด้าน คือ

1. ด้านความก้าวหน้า หมายถึง โอกาสที่จะรุ่งเรืองและก้าวหน้าในการทำงานมีอนาคตที่ดี สามารถที่จะได้เป็นผู้จัดการในองค์กรและสามารถที่จะทำงานโดยไต่จากงานระดับต่ำขึ้นไปจนถึงงานระดับสูงได้
2. ด้านความต้องการ หมายถึง งานที่เป็นที่ต้องการของสังคม
3. ด้านสภาพทางภูมิศาสตร์และการท่องเที่ยว หมายถึง งานที่ได้ท่องเที่ยวไปในที่ต่างๆ และได้รับการเรียนรู้ จากการท่องเที่ยว
4. ด้านความสนใจ หมายถึง งานที่ตนสนใจ กระทำอย่างแท้จริง
5. ด้านการแต่งงานและครอบครัว หมายถึง งานที่พอจะมีเวลาให้ครอบครัว บ้านและสัตว์เลี้ยง
6. ด้านการบริการสังคม หมายถึง งานที่มีโอกาสได้ช่วยเหลือผู้อื่น ทำให้ผู้อื่นได้รับความพอใจได้
7. ด้านการเกี่ยวข้องกับบุคคล หมายถึง งานที่มีโอกาสได้พบเพื่อนใหม่ๆ ชอบพบปะบุคคลและการได้ทำงานร่วมกับผู้อื่น
8. ด้านความสามารถ หมายถึง งานที่ต้องใช้ความสามารถของตนเองอย่างเต็มที่
9. ด้านเกียรติยศ หมายถึง งานที่ทำให้คนอื่นมีความชื่นชมในตนให้การยอมรับและยกย่อง
10. ด้านเงินเดือน หมายถึง งานที่มีรายได้ พอที่จะจ้จุนครอบครัวและเหลือเก็บสะสม
11. ด้านความพอใจ หมายถึง งานที่ทำแล้วทำให้เกิดความสุข ความพอใจ ได้ทำในสิ่งที่ได้ผลคุ้มค่า
12. ด้านจุดมุ่งหมายส่วนตัว หมายถึง งานที่สามารถพัฒนาตนเองและทำให้รู้จักตนเองดีขึ้น

พนัส หันนาคินทร์ (2520 : 26 -27) ได้จำแนกค่านิยมออกเป็น 2 ประเภท คือ
ประเภทที่ 1 ค่านิยมที่เป็นเป้าหมายของชีวิต แบ่งเป็น

1. ค่านิยมในการเฝ้าหาความรู้
2. ค่านิยมในการเสียสละเพื่อผู้อื่น ต้องการให้ผู้อื่นมีความสุข
3. ค่านิยมในการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น ต้องการเข้ากับผู้อื่นได้ดี
4. ค่านิยมในการทำงานเพื่อกลุ่ม มีความจงรักภักดีต่อกลุ่ม
5. ค่านิยมในการใฝ่เรียน ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน
6. ค่านิยมในการมุ่งพัฒนาทางด้านร่างกาย การเป็นนักกีฬา
7. ค่านิยมในการเป็นผู้นำ ต้องการอำนาจเหนือผู้อื่น
8. ค่านิยมในการมุ่งกระทำความดี ซื่อสัตย์สุจริต ไม่คดโกง
9. ค่านิยมในการเชื่อถือ ปฏิบัติตามหลักศาสนา
10. ค่านิยมในการควบคุมอารมณ์ของตนเอง อดทนต่อสิ่งยั่วภายนอก
11. ค่านิยมในการริเริ่มสิ่งใหม่ๆ มองสิ่งต่างๆ ในแง่มุมใหม่เสมอ
12. ค่านิยมในการรักอิสระไม่ยึดถือจารีตประเพณีหรือกฎเกณฑ์ทางสังคม

ประเภทที่ 2 ค่านิยมวิธีปฏิบัติของคนไทย แบ่งเป็น

1. การเป็นตัวของตัวเอง เน้นความอยู่รอดของตนเอง โดยไม่คำนึงถึงว่าการกระทำนั้นจะมีผลต่อส่วนรวมหรือไม่ บางอย่างไม่ควรทำก็ทำ ทั้งนี้เพราะเห็นแก่ตนเอง
2. ความซื่อสัตย์ ความกตัญญูรู้คุณต่อผู้มีพระคุณ
3. การรักษาหน้าในสังคม รักษาความสัมพันธ์อันดีระหว่างกันในสังคม

นอกจากนี้ พนัส หันนาคินทร์ ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า ค่านิยมมีผลต่อพฤติกรรมการแสดงออกของมนุษย์ รวมทั้งมีผลต่อความคิดและการตัดสินใจของมนุษย์ด้วย ซึ่งในแต่ละบุคคลก็มีความแตกต่างกันในเรื่องค่านิยม โดยเฉพาะคนในแต่ละวัยแต่ละอาชีพ

ทฤษฎีการเลือกอาชีพ

ทฤษฎีการเลือกอาชีพของ ฮอลแลนด์ (Holland, 1966: 2-4) ตั้งขึ้นบนสมมุติฐานว่า บุคลิกภาพของบุคคลจะสะท้อนผ่านการเลือกอาชีพของเขา เหตุผลการเลือกอาชีพเกิดจากการผสมผสานของความคิด ที่บุคคลมีต่อตัวเองและความเข้าใจของเขาที่มีต่ออาชีพที่เลือกว่าเป็นอย่างไร ฮอลแลนด์มีความเชื่อว่าถ้าบุคคลได้ทำงานในอาชีพที่ตรงกับลักษณะบุคลิกภาพของตน บุคคลนั้นจะมีความสุขในการทำงาน เนื่องจากบุคลิกภาพของบุคคลมีความสอดคล้องกับสิ่งแวดล้อมในการทำงานอย่างมาก หากบุคคลใดมีบุคลิกภาพไม่คงที่ ไม่สอดคล้องกับลักษณะอาชีพดังกล่าวข้างต้น หรือไม่

ความสนใจไม่ชอบอาชีพใดเลย บุคคลนั้นก็จะประสบปัญหาในการเลือกอาชีพและต้องได้รับการช่วยเหลือจากผู้ให้คำปรึกษาแนะแนวทางอาชีพ และฮอลแลนด์ ได้ เสนอว่า ถ้าบุคคลใดไม่สามารถเลือกอาชีพตามความสนใจและความต้องการ เป็นอันดับแรกของตนได้ ก็จะเลือกอาชีพในอันดับรองลงมา ซึ่งเหมาะสมกับบุคลิกภาพของตนต่อไป แต่ถ้าความต้องการหรือความชอบอาชีพต่างๆ ก้ำกึ่งกัน ก็จะทำให้บุคคลนั้นประสบกับปัญหาในการเลือกอาชีพ โดยจะเลือกอาชีพนั้นยากขึ้น และความคาดหวังเกี่ยวกับระดับการเลือกอาชีพของบุคคลจะขึ้นอยู่กับ การที่บุคคลนั้นประเมินตนเอง รู้จักบุคลิกภาพของตนเอง และมีความรู้เกี่ยวกับอาชีพมากน้อยเพียงใด

ทฤษฎีฮอลแลนด์ แบ่งเป็นหลักใหญ่ 4 หลัก คือ

1. มนุษย์ใช้อาชีพเป็นเครื่องแสดงออกทางบุคลิกภาพ ถ้าเลือกอาชีพใด ย่อมแสดงว่าบุคลิกภาพจะออกมาในทิศทางนั้นด้วยเช่นกัน

2. ทุกคนต่างมีความคิดบางอย่างเกี่ยวกับอาชีพแทบทุกอาชีพ แนวคิดทางอาชีพเหล่านี้ จะถูกต้องตรงกับความเป็นจริงหรือไม่ก็ได้ แต่ไม่ว่าจะถูกหรือผิดความคิดเห็นเหล่านั้นล้วนมีผลต่อการเลือกอาชีพของบุคคลนั้นทั้งสิ้น

3. บุคคลที่เลือกประกอบอาชีพคล้ายคลึงกัน ย่อมมีลักษณะของบุคลิกภาพที่คล้ายคลึงกันด้วย จึงมีวิธีได้ตอบหรือแก้ไขปัญหาสถานการณ์ที่ใกล้เคียงกัน ก่อให้เกิดเป็นบุคลิกภาพทางอาชีพขึ้นในแต่ละอาชีพ

4. บุคคลที่เลือกอาชีพได้ตรงลักษณะทางบุคลิกภาพของเขา มักจะมีความพึงพอใจในงานอาชีพนั้น ยิ่งถ้ามีความสอดคล้องระหว่างบุคลิกภาพและสิ่งแวดล้อมทางงานอาชีพมากเท่าใด เขาก็ยังมีความสุขในการทำงานมากขึ้นเท่านั้น

ฮอลแลนด์ กล่าวว่า บุคลิกภาพมีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพและบุคคลจะเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับบุคลิกภาพของตน นอกจากนี้ บุคลิกภาพเฉพาะอย่างจะมีความสัมพันธ์กับอาชีพเฉพาะอย่าง และบุคลิกภาพแต่ละแบบจะมีความสอดคล้องกับสิ่งแวดล้อมทางอาชีพ บุคคลจะค้นหาสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยให้ได้ฝึกทักษะและใช้ความสามารถ เปิดโอกาสให้ได้แสดงทัศนคติ ค่านิยม และบทบาทของเขา ทั้งมีโอกาสแก้ปัญหาที่ประสบได้สมบทบาท และหลีกเลี่ยงสภาพแวดล้อมที่ไม่สอดคล้องกับบุคลิกภาพของตนเอง

ทฤษฎีการเลือกอาชีพของ ฮอปพอค (Hoppock.1967:68-101) กล่าวถึงความต้องการของบุคคลและความสำคัญของข้อสนเทศเกี่ยวกับบุคคลและสิ่งแวดล้อม ว่าเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญในการเลือกอาชีพ โดยกล่าวถึงหลักการที่สำคัญในการเลือกอาชีพ ไว้ดังนี้

1. บุคคลจะเลือกอาชีพ เพื่อสนองความต้องการของตนเองและความต้องการประการหนึ่ง คือ ความต้องการที่จะปฏิบัติตามค่านิยมของตนเอง
2. อาชีพที่บุคคลเลือก มักเป็นอาชีพที่บุคคลเชื่อว่า จะสนองความต้องการส่วนใหญ่ของบุคคลนั้นได้ดีที่สุด
3. บุคคลจะรับรู้ความต้องการของตนเองอย่างชัดเจนถูกต้อง และจะรับรู้อย่างเลือกรางว่ามีบางสิ่งบางอย่างที่ดึงดูดความสนใจ แต่ไม่ว่าจะรับรู้ได้ชัดเจนหรือไม่เพียงใด ความต้องการดังกล่าวก็มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพ
4. พัฒนาการทางอาชีพ จะเริ่มจากจุดที่บุคคลตระหนักว่ามีอาชีพบางชนิดที่ทำให้เขาได้รับความพึงพอใจและสามารถตอบสนองความต้องการของเขาได้
5. พัฒนาทางอาชีพจะเจริญก้าวหน้า และอาชีพที่เลือกจะดีขึ้นเพียงใด อยู่ที่บุคคลนั้นสามารถคาดคะเนหรือเลือกอาชีพที่จะสนองความต้องการของตนเองได้ดีเพียงใด
6. ข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง เช่น ความสามารถ ความถนัด ความสนใจ ค่านิยม บุคลิกภาพ และฐานะทางเศรษฐกิจมีผลต่อการเลือกอาชีพ เพราะจะทำให้บุคคลได้ตระหนักถึงความต้องการและความสามารถของตนเอง จะช่วยให้บุคคลสามารถคาดคะเนได้ว่า อาชีพที่เขาเลือกนั้น จะสนองความต้องการของเขาได้มากน้อยเพียงใด
7. ความรู้เกี่ยวกับอาชีพมีส่วนสำคัญในการตัดสินใจเลือกอาชีพ ช่วยให้คนได้ค้นพบว่า อาชีพใดจะสนองความต้องการของตนได้หรือไม่ และจะได้อะไรตามที่ต้องการจากการประกอบอาชีพนั้นบ้าง
8. ความพึงพอใจในงานอาชีพเกิดจากการประกอบอาชีพที่ตรงกับความต้องการ
9. ความพึงพอใจจากการทำงาน มิได้ หมายถึง เฉพาะสิ่งที่บุคคลได้รับในปัจจุบันเท่านั้น อาจเป็นสิ่งที่เขาคาดหวังว่างานจะมีอนาคตที่สดใส กล่าวง่าย ๆ คือ งานเป็นบันไดไปสู่ตำแหน่งหรืองานใหม่ ในอนาคตที่ดีกว่าก็เป็นไปได้
10. การเลือกอาชีพหรืออาชีพที่บุคคลจะเลือก สามารถเปลี่ยนแปลงได้เสมอ ถ้าบุคคลนั้นเชื่อว่าการเปลี่ยนแปลงจะสนองความต้องการของเขาได้ดีกว่า

ทฤษฎีการพัฒนาทางอาชีพของ Super (อ้างถึงใน นวลศิริ เปาโรหิตย์, 2530, หน้า 63-64) ได้เสนอทฤษฎีการเลือกอาชีพโดยนำความรู้ทางด้านจิตวิทยาพัฒนาการ (developmental psychology) และทฤษฎีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตนเองมารวมเข้าด้วยกัน ซึ่งในเรื่องทฤษฎีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตนเอง (self concept theory) นั้นกล่าวว่า พฤติกรรมเป็นผลสะท้อนของความพยายามของบุคคลในการเสริมสร้างความคิดในการประเมินค่าตนเอง หมายถึง บุคคลจะแสดง

พฤติกรรมใดก็ตามมักจะเป็นไปตามแนวคิดที่เชื่อเกี่ยวกับตนเองถ้าบุคคลประเมินตัวเองเป็นคนกล้า มีความเชื่อมั่นก็จะสามารถแสดงพฤติกรรมกล้าแสดงออกมาได้ และแนวความรู้ทางด้านจิตวิทยา

1. ระยะการเจริญเติบโต (growth) ระยะนี้อยู่ในช่วงตั้งแต่เกิดจนอายุ 14 หรือ 15 ปี การพัฒนาการในระยะนี้เป็นการพัฒนาทางด้านความรู้สึกรู้จักคิดเกี่ยวกับตนเอง ความสามารถ ทักษะ ความสนใจ และความต้องการ

2. ระยะการสำรวจ (exploratory) ระยะนี้อยู่ในช่วงตั้งแต่ 15–24 การพัฒนาการระยะนี้เป็นการทดลองเลือกอาชีพแต่ยังไม่ตัดสินใจ

3. ระยะเริ่มต้นประกอบอาชีพ (establishment) ระยะนี้อยู่ในช่วงตั้งแต่ 25–44 ปี ในระยะนี้บุคคลเริ่มใช้ประสบการณ์ ประกอบอาชีพด้วยความมั่นคงถาวร

4. ระยะรักษาความมั่นคงในอาชีพ (maintenance) ระยะนี้อยู่ในช่วงตั้งแต่ 45–64 ปี ในระยะนี้บุคคลจะประกอบอาชีพอย่างมั่นคงและหาความก้าวหน้าในการประกอบอาชีพ

5. ระยะเสื่อมถอย (decline) ระยะนี้อยู่ในช่วงอายุตั้งแต่ 65 ปีขึ้นไป ประสิทธิภาพในการประกอบอาชีพของบุคคลจะลดลงอันเนื่องมาจากความชรา และจะเลิกการประกอบอาชีพ โดยสิ้นเชิงในที่สุด

จากขั้นพัฒนาของพัฒนาการด้านอาชีพดังกล่าวข้างต้น ยังได้นำหลัก “งานตามขั้นพัฒนาการ” ในแต่ละช่วงของชีวิตมาอธิบายกระบวนการพัฒนาการด้านอาชีพของบุคคลดังตารางต่อไปนี้

งานตามขั้นพัฒนาการ

ด้านอาชีพ	ช่วงอายุ	ลักษณะโดยทั่วไป
ช่วงก่อตัว (crystallization)	14 – 18	ในช่วงนี้บุคคลจะเกิดความสนใจที่จะวางแผนเพื่อประกอบอาชีพโดยใช้ข้อมูลด้านอาชีพหาความสนใจ ค่านิยมของตนเองเป็นเครื่องพิจารณา
ช่วงเจาะจง (specification)	18 - 21	เป็นช่วงที่บุคคลพัฒนามาจากการทดลองทางอาชีพมาเป็นเจาะจงเลือกอาชีพใดอาชีพหนึ่ง
ช่วงนำไปใช้ (implementation)	21 - 24	เป็นช่วงที่บุคคลสำเร็จการศึกษาและเริ่มเข้าประกอบอาชีพ
ช่วงมั่นคง (stabilization)	24 – 35	เป็นช่วงที่บุคคลใช้ความสามารถและประสบการณ์ ประกอบอาชีพด้วยความมั่นคง
ช่วงก้าวหน้า (consolidation)	35 ปีขึ้นไป	เป็นช่วงที่บุคคลมีความเจริญก้าวหน้าในอาชีพ

จากแนวคิดทฤษฎี สรุปได้ว่า บุคคลเลือกอาชีพเพื่อสนองความต้องการทั้งทางร่างกาย จิตใจ และสังคม ซึ่งบุคคลมีความต้องการต่างชนิดและต่างระดับกัน ความต้องการมีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพ เพราะบุคคลจะเลือกอาชีพที่คาดว่าจะสนองความต้องการของตนมากที่สุด และความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับบุคคลที่มีต่อตนเอง (Self - concept) เป็นสิ่งสำคัญในการเลือกอาชีพ กล่าวคือ บุคคลจะเลือกอาชีพตามความรู้สึกนึกคิด และความเข้าใจตนเองเพราะสิ่งเหล่านี้จะทำให้บุคคลบรรลุถึงรายได้ ความต้องการ ความสามารถ ความถนัด ค่านิยม และจุดเด่นจุดด้อยของตน บุคคลจะต้องวิเคราะห์ตนเองเพื่อให้เข้าใจถึงคุณลักษณะและองค์ประกอบอย่างถ่องแท้ นอกจากนี้แล้วบุคคลจำเป็นต้องแสวงหาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับรายละเอียดของวิชาชีพต่างๆ แล้ว นำผลการเข้าใจตนเองและเข้าใจอาชีพมาพิจารณาประกอบกัน เพื่อตัดสินใจเลือกอาชีพ ให้เหมาะสมกับบุคคลให้มากที่สุด

คุณลักษณะอีกอย่างหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพของบุคคลได้แก่ ความถนัด ความสนใจ ความสามารถ ค่านิยม ครอบครัวยุติธรรม คุณค่าในชุมชน ฐานะทางเศรษฐกิจ ตลาดแรงงาน บุคคลแวดล้อม การอบรมเลี้ยงดู และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน บุคคลควรจะเข้าใจว่า แต่ละคนมีความแตกต่างกันและไม่เหมาะสมกับทุกอาชีพ ดังนั้น บุคคลควรเลือกอาชีพตามความถนัด ความสามารถ ความสนใจ และความเหมาะสมของตนเอง รวมถึงการเลือกอาชีพให้สอดคล้องระหว่าง บุคลิกภาพและสภาพแวดล้อม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจไม่ศึกษาต่อ ประภาศรี มานะ (2528) ได้ศึกษา ลักษณะของผู้ที่ตัดสินใจศึกษาต่อและไม่ศึกษาต่อในโปรแกรมการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ ระดับที่ 4 ในจังหวัดสมุทรสงคราม ผลการศึกษา พบว่า รายได้มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจศึกษาต่อและเหตุผลของการไม่ศึกษาต่อ การศึกษาผู้ใหญ่ที่มีผู้เลือกเป็นอันดับ 1 มากที่สุดคือ ไม่มีทุนทรัพย์ และ บุญเพ็ง ธาณี (2530) ได้ศึกษา สภาพของผู้สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด เทศบาล ปีการศึกษา 2528 ที่ได้ศึกษาต่อและไม่ได้ศึกษาต่อ พบว่า สาเหตุที่ทำให้นักเรียนไม่ได้ศึกษาต่อ เพราะฐานะของบิดามารดายากจนจึงต้องใช้แรงงานบุตรช่วยประกอบอาชีพ สำหรับสถานภาพของ นักเรียนที่ได้ศึกษาต่อและไม่ได้ศึกษาต่อ ปรากฏว่าแตกต่างกันโดยสถานภาพ การสนับสนุนของบิดามารดาและผู้ปกครอง อาชีพ รายได้ของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง อีกทั้ง วนิดา น้อยสุข (2535) ได้ศึกษา องค์ประกอบที่ส่งผลต่อการศึกษาต่อและไม่ศึกษาต่อระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนนำร่องขยายการศึกษาภาคบังคับ เขตการศึกษา 9 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีส่วนในการตัดสินใจเรียนต่อหรือไม่เรียนต่ออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ใน ส่วนของ สุริยา บุญเฉลิม (2536) ได้ศึกษาสาเหตุของการไม่เรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลักสูตร การศึกษานอกโรงเรียนใน จังหวัดสมุทรสาคร ผลการศึกษา พบว่า สาเหตุที่เด็กไม่เรียนต่อมีความสัมพันธ์กับอาชีพผู้ปกครอง ทางด้าน มยุรี ศรีมงคล (2541) ได้ศึกษา ปัจจัยเกี่ยวกับการไม่ศึกษา

ต่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนบ้านแควมะกอก อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ จากการศึกษา พบว่า ปัจจัยที่สำคัญคือ การขาดแรงบันดาลใจเพราะไม่มีตัวอย่างของพี่ ๆ และบิดามารดาเองก็มีการศึกษาน้อยในด้านเศรษฐกิจ การขาดทุนทรัพย์สำหรับการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญ ส่วนในด้านชุมชนและสิ่งแวดล้อมพบว่าผู้ถูกศึกษาส่วนใหญ่ไม่ชอบศึกษาต่อ เพราะอยากทำงานมีรายได้และผู้ปกครองไม่ต้องการให้ศึกษาต่อ และ ปณิมล สุตถนอม (2546) ได้ศึกษา ปัจจัยที่สัมพันธ์ต่อการตัดสินใจเรียนต่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดระยอง จากการศึกษา พบว่า การแนะนำของครูมีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจเรียนต่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ซอห์ลสตรอม (Sahlstrom 1962: 26-38) ซึ่งทำการศึกษาองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการวางแผนการศึกษาต่อของนักเรียนมัธยมปีสุดท้ายจากโรงเรียนมัธยม 26 แห่งในรัฐมินเนโซตา (Minnesota) ปี ค.ศ.1960 ส่วนหนึ่งของการวิจัย พบว่า การศึกษาของบิดามารดาเป็นองค์ประกอบสำคัญในการตัดสินใจเลือกเรียนต่อระดับอุดมศึกษาของนักเรียน ซิลเวล และอาร์มเมอร์ (Sewll and Armer 1966: 159-168) กล่าวว่า เพศเป็นตัวแปรที่สำคัญต่อแผนการศึกษาต่อ เด็กชายมีสติปัญญาสูงกว่าหญิงเล็กน้อย และเด็กชายมีการวางแผนการศึกษาต่อมากกว่าเด็กหญิงเล็กน้อยเช่นกัน มานี เอ (Mani A. 1983: 86) ได้ศึกษาถึงตัวที่กำหนดความปรารถนาทางการศึกษาของเยาวชนในประเทศอินโดนีเซีย พบว่า เยาวชนที่มีกลุ่มเพื่อนที่จะเรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาจะคล้อยตามเพื่อนในการเรียนต่อในชั้นมัธยมศึกษา คาร์เพนเทอร์และฟิชแมน (Carpenter and Fleishman, 1987: 91-97) ได้ศึกษา ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนต่อในระดับวิทยาลัยของเด็กวัยรุ่นออสเตรเลียที่จบเกรด 12 พบว่าระดับการศึกษาของบิดามีผลต่อการตัดสินใจเรียนต่อ เพราะการได้รับการศึกษาของบิดาเป็นบทบาทที่จะให้บิดาแนะนำให้กับบุตรทราบถึงแนวทางการศึกษาได้

สรุปผลจากงานวิจัยข้างต้น ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์หรือเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจไม่ศึกษาต่อ ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ซึ่งได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง อาชีพของผู้ปกครอง รายได้ของผู้ปกครอง ค่าใช้จ่ายทางการศึกษา ปัจจัยด้านชุมชนและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การรับรู้ข่าวสารทางการศึกษา การแนะนำของครู ปัจจัยด้านจิตวิทยา ทัศนคติ ค่านิยม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องการตัดสินใจไม่ศึกษาต่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสุวรรณสุทธารามวิทยา กรุงเทพมหานคร เป็นการศึกษาที่จะทำให้รู้ถึงวิธีคิดในการตัดสินใจ

ไม่ศึกษาต่อ เพื่อชี้ให้เห็นว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจมาจากเงื่อนไขและปัจจัยใดบ้าง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงกำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษา ไว้ดังนี้

การตัดสินใจไม่ศึกษาต่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 น่าจะมาจากปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ถือเป็นความสามารถทางสติปัญญาของนักเรียนแต่ละบุคคลที่เป็นตัวพยากรณ์โอกาสทางการศึกษา เพราะถ้าผลการเรียนดีจะทำให้นักเรียนตั้งใจเรียนและไม่รู้สึกเบื่อหน่าย แต่ตรงกันข้ามถ้านักเรียนมีผลการเรียนต่ำ อาจส่งผลให้นักเรียนรู้สึกเบื่อหน่าย ท้อแท้ในการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นไป ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง ครอบครัวที่บิดามารดามีการศึกษาสูง ซึ่งมีพื้นความรู้ที่จะเป็นแนวทางปฏิบัติในอนาคตให้แก่บุตรได้ว่าควรจะเรียนอะไรและเรียนถึงระดับใด ตรงข้ามบิดามารดาที่มีการศึกษต่ำ มักจะขาดความรู้หรือมองไม่เห็นความสำคัญของการให้การศึกษาให้แก่บุตร อาชีพของผู้ปกครอง อาชีพเป็นตัวบ่งชี้ถึงสถานภาพทางเศรษฐกิจและยังเป็นตัวบ่งชี้ถึงผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ เช่น ค่าจ้าง รายได้ เงินเดือน ครอบครัวที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพในระดับสูงรายได้ดีก็สามารถที่จะส่งให้ลูกเรียนสูงๆได้แต่บางครอบครัวผู้ปกครองประกอบอาชีพรับจ้างรายได้น้อยถึงแม้มีความมุ่งหวังที่ต้องการให้ลูกได้เรียนให้อยู่ในระดับที่สูงกว่าตนแต่สภาวะทางเศรษฐกิจของครอบครัวบีบบังคับให้ลูกต้องช่วยทำงานหารรายได้หรือทำงานช่วยพ่อแม่ ค่าใช้จ่ายทางการศึกษา เพราะการศึกษาคือการลงทุนยิ่งศึกษาในระดับที่สูงขึ้นค่าใช้จ่ายทางการศึกษาก็ยิ่งมากตามลำดับถึงแม้รัฐบาลจะมีนโยบายเรียนฟรี 12 ปีแต่ในทางปฏิบัติเกิดช่องโหว่มากมาย ผู้ปกครองยังต้องแบกรับภาระในเรื่องของค่าใช้จ่ายทางการศึกษาของบุตรหลานไม่ว่าจะเป็นค่าใช้จ่ายทางตรงหรือค่าใช้จ่ายทางอ้อม สำหรับผู้ปกครองที่มีรายได้น้อยถือเป็นปัญหาใหญ่ ปัจจัยด้านชุมชนและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การรับรู้ข่าวสารทางการศึกษา การให้ข้อมูลข่าวสารการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษา ระบบวิธีการเรียน ของสถานศึกษาต่อผู้ปกครอง และนักเรียนนั้นมีความสำคัญมาก เพื่อความเข้าใจที่ตรงกันปฏิบัติไปในแนวทางเดียวกัน การแนะแนวของครู บทบาทของครูในการแนะแนว ให้คำปรึกษาและการสร้างความรู้ความเข้าใจกับนักเรียน ด้วยกระบวนการที่ช่วยให้นักเรียนเข้าใจตนเองและสิ่งแวดล้อมและสามารถแก้ปัญหาหรือตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม ปัจจัยด้านจิตวิทยา ได้แก่ ทศนคติ คือความรู้สึกละแวกที่ของคนเรที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่ง ทศนคติอาจเป็นบวกหรือลบถ้าบุคคลมีทศนคติบวกต่อสิ่งใดก็จะมีพฤติกรรมเชิดชูต่อสิ่งนั้น ถ้ามีทศนคติลบก็จะหลีกเลี่ยง ค่านิยม คือความเชื่อ ของบุคคล หรือสังคม ในสิ่งใดสิ่งหนึ่งว่ามีคุณค่า มีความสำคัญ และยอมรับมาประเพณี ปฏิบัติ เพื่อประโยชน์สุขแห่งตนและส่วนรวม ซึ่งอาจจะมีทั้งสิ่งที่ดีและสิ่งที่ไม่ดีก็ได้ ค่านิยมในการศึกษาสังคมไทยให้ความสำคัญกับการศึกษามานานเพราะเชื่อว่าเรียนแล้วไปเป็นเจ้าคนนายคน หลายๆครอบครัวจึงพยายามส่งบุตรหลานของตนให้เรียนได้สูงที่สุดเท่าที่จะสามารถส่งเรียนได้

การที่จะรู้ถึงวิธีการตัดสินใจเลือกไม่ศึกษาต่อได้นั้น จึงจำเป็นต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับการตัดสินใจไม่ศึกษาต่อ วิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจไม่ศึกษาต่อ และวิเคราะห์ตามคำบอกเล่าของนักเรียนอย่างชัดเจน พร้อมเผยแพร่และเสนอให้เห็น ถึงการคิดในการตัดสินใจเลือกไม่ศึกษาต่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสุวรรณสุทธารามวิทยา กรุงเทพมหานคร

ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ถ้าหากมีประเด็นอื่นๆที่น่าสนใจนอกเหนือจากกรอบแนวคิดและส่งผลต่อการตัดสินใจไม่ศึกษาต่อของนักเรียนแล้ว ผู้วิจัยจะได้นำเสนอเพิ่มเติมเพื่อให้งานวิจัยในครั้งนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้นต่อไป

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการศึกษาวิจัย

การศึกษากการตัดสินใจไม่ศึกษาต่อในครั้งนี้เป็นการศึกษาโดยการสัมภาษณ์ ถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจไม่ศึกษาต่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสุวรรณสุทธารามวิทยา กรุงเทพมหานคร เพื่อให้ทราบถึงการตัดสินใจไม่ศึกษาต่อและให้ทราบข้อมูลที่ชัดเจน

การศึกษากการตัดสินใจไม่ศึกษาต่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จะทำให้ทราบถึงการคิดและปัจจัยที่มีอิทธิพลในการตัดสินใจไม่ศึกษาต่อ โดยจะสามารถสะท้อนให้เห็นถึงสภาพการศึกษาของเด็กไทยในปัจจุบันว่ามีการตัดสินใจไม่ศึกษาต่ออย่างไร โดยผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางที่ถือปฏิบัติในการทำวิจัยดังนี้

ปรากฏการณ์ของการศึกษา

ปรากฏการณ์ของการตัดสินใจเลือกไม่ศึกษาต่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสุวรรณสุทธารามวิทยา กรุงเทพมหานคร นั้นจะค้นหามูลเหตุสำคัญที่ส่งผลต่อวิธีการคิดในการตัดสินใจเลือกไม่ศึกษาต่อของนักเรียน ซึ่งการตัดสินใจนั้นถือว่าเป็นทางเลือกที่ดีที่สุดของแต่ละบุคคล และการตัดสินใจในครั้งนี้อาจจะส่งผลต่อหน้าที่การงานต่อไปในอนาคต

สถานที่ผู้วิจัยใช้ในครั้งนี้ผู้วิจัยคือ โรงเรียนสุวรรณสุทธารามวิทยา กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง ได้รับรางวัลโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับทองและได้รับรางวัลโรงเรียนพระราชทาน ปีการศึกษา 2548 สภาพทั่วไปของชุมชนที่เป็นที่ตั้งของโรงเรียนสุวรรณสุทธารามวิทยา กรุงเทพมหานคร เป็นชุมชนดั้งเดิมพื้นที่บริเวณด้านหลังโรงเรียนเป็นสวนผลไม้ ด้านหน้าโรงเรียนฝั่งตรงข้ามเป็นโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ชื่อโรงเรียนวัดทองสุทธาราม บริเวณรอบๆโรงเรียนยังคงเป็นลักษณะธรรมชาติมีคูคลอง ร่องสวน ร่องน้ำตามธรรมชาติไม่ค่อยเปลี่ยนแปลงมากนัก อาชีพของชุมชนยังคงเป็นชาวนา สวน บริเวณปากซอยจะเป็นร้านขายของซึ่งประกอบธุรกิจส่วนตัว รับจ้าง ค้าขาย และมีบางส่วนที่ทำอาชีพรับราชการ เนื่องจากมีซอยแยกหลายซอยเป็นหมู่บ้านหลายหมู่บ้าน จึงยังคงมีการประกอบอาชีพรับราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ บริษัทห้างร้าน เป็นต้น กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสุวรรณสุทธารามวิทยา กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2551 ที่ตัดสินใจไม่ศึกษาต่อ

วิธีการศึกษาปรากฏการณ์

ในการทำการศึกษาค้นคว้าที่สนใจไม่ศึกษาต่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสุวรรณสุทธารามวิทยา กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ไปยังโรงเรียนที่ทำการการศึกษาเพื่อขออนุญาตและขอความอนุเคราะห์ยังผู้อำนวยการโรงเรียนสุวรรณสุทธารามวิทยา ผู้วิจัยขออนุญาตอาจารย์แนะแนวและอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อแจกแบบสอบถามเบื้องต้น เพื่อจะเลือกผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ในลำดับต่อมา โดยสัมภาษณ์นักเรียนที่ตัดสินใจไม่ศึกษาต่อที่มีอยู่จำนวนทั้งหมด 14 คน จนได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและเริ่มได้ข้อมูลที่ซ้ำไม่แตกต่างจากเดิมจึงยุติการสัมภาษณ์ ซึ่งได้สัมภาษณ์กลุ่มนักเรียนที่ตัดสินใจไม่ศึกษาต่อจำนวน 8 คน

ในการศึกษาค้นคว้าที่สนใจไม่ศึกษาต่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ (Interview) การสังเกต (Observation) และการจดบันทึก (Notetaking) ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการเก็บข้อมูล

การสัมภาษณ์จะเป็นลักษณะของการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal interview) กล่าวคือ ดำเนินไปเหมือนกับการ “คุยกันอย่างไม่เป็นทางการ” ออกมาในลักษณะพูดคุยสนทนา บรรยายการสัมภาษณ์ มีความยืดหยุ่นและเป็นธรรมชาติมากที่สุด โดย อองอาจ นัยพัฒน์ (2551: 174-175) ได้จำแนกกระบวนการสัมภาษณ์ เป็นขั้นตอน ดังนี้

1. การเตรียมความพร้อม เป็นขั้นตอนจัดเตรียมคำถามในการสัมภาษณ์ การกำหนดสถานที่สัมภาษณ์ การติดต่อผู้ให้สัมภาษณ์ที่ยินดีให้สัมภาษณ์โดยแนะนำตนเองพร้อมจุดมุ่งหมายของการสัมภาษณ์ ตลอดจนนัดหมายวันเวลาสัมภาษณ์ และการเตรียมวัสดุอุปกรณ์บันทึกข้อมูลหลักฐานที่ได้จากการสัมภาษณ์ รวมทั้งส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเตรียมตัวของผู้วิจัยในฐานะผู้ทำการสัมภาษณ์เอง เช่น การศึกษาสถานที่ และบุคลิกลักษณะของผู้ให้สัมภาษณ์ เพื่อเป็นแนวทางในการปรับตัวและใช้ถ้อยคำขณะสัมภาษณ์ ได้อย่างเหมาะสม

2. การเข้าสู่สถานที่สัมภาษณ์และพบผู้ให้สัมภาษณ์ เป็นขั้นตอนของการเดินทางเข้าสู่สถานที่ที่จะทำการสัมภาษณ์ และการแนะนำตนเองต่อผู้ให้สัมภาษณ์ นักวิจัยในฐานะผู้ทำการสัมภาษณ์จะต้องปรับตัวให้คุ้นเคยกับสถานที่อย่างรวดเร็ว ตลอดจนต้องสรรค์สร้างบรรยากาศให้เป็นที่คุ้นเคยด้วยการสนทนากับผู้ให้สัมภาษณ์ด้วยเรื่องทั่วไปก่อน จากนั้นจึงบอกจุดมุ่งหมายในการสัมภาษณ์พร้อมทั้งให้คำสัญญาว่าจะเก็บข้อมูลหลักฐานที่ได้จากการสัมภาษณ์ไว้เป็นความลับ และในกรณีที่มีการบันทึกคำให้สัมภาษณ์ด้วยเครื่องบันทึกเสียง จะต้องแจ้งและขออนุญาตผู้ให้สัมภาษณ์รับทราบก่อนและเมื่อผู้ให้สัมภาษณ์อนุญาต ผู้วิจัยจึงจะใช้เครื่องบันทึกเสียงได้

3. การสัมภาษณ์และการบันทึกข้อมูล เมื่อบรรยากาศในการสัมภาษณ์มีความเป็นกันเองดีแล้วผู้วิจัยจึงเริ่มต้นทำการสัมภาษณ์ โดยใช้หลักการสัมภาษณ์ดังนี้

1. ใช้ถ้อยคำที่ได้จัดเตรียมไว้ล่วงหน้าเป็นแนวทางการสัมภาษณ์
2. ใช้ถ้อยคำสำนวนทางภาษาที่ง่ายต่อการสื่อความหมายเพื่อความเข้าใจของผู้ให้สัมภาษณ์ โดยคำนึงถึงวุฒิภาวะ อายุ และระดับการศึกษา นอกจากนี้จะต้องคำนึงถึงความสะดวกคล่องกับประเด็นคำถามการวิจัยที่ต้องการทราบคำตอบ
3. หลีกเลี่ยงการตั้งคำถามชี้นำคำตอบ (leading questions)
4. เป็นผู้รับฟังที่ดีและตั้งใจรับฟังและติดตามถ้อยคำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักฐานด้วยความสนใจ มีการสบตากับผู้ให้คำสัมภาษณ์เป็นระยะๆ อย่างเหมาะสม
5. ใช้ปฏิภาณไหวพริบในการสอบถามสืบเสาะหาข้อมูลหลักฐานการวิจัยที่ต้องการ และใช้ “ศิลป” ในการขัดจังหวะผู้ให้สัมภาษณ์ โดยปราศจากความรู้สึกเสียหน้า เินหน้า หรือขาดความมั่นใจในการแสดงความคิดเห็นหรือให้ข้อมูลหลักฐาน เมื่อเห็นว่าตอบข้อคำถามที่ใช้สัมภาษณ์ไม่ตรงประเด็น
6. กล่าวยืนยันหนักแน่นกับผู้ให้สัมภาษณ์เพื่อให้เกิดความรู้สึกมั่นใจว่าข้อมูลหลักฐานที่ได้รับการเปิดเผยเป็นเรื่องพิเศษเฉพาะตัวที่ผู้วิจัยจะเก็บรักษาไว้เป็นความลับอย่างดี เพื่อให้ผู้ให้สัมภาษณ์คลาย
7. จดบันทึกสีหน้า ท่าทาง และอากัปกิริยาต่างๆ (Nonverbal behavior) ของผู้ให้สัมภาษณ์ ควบคู่กับถ้อยคำให้สัมภาษณ์เพื่อประกอบกับการพิจารณาตีความหมายของข้อมูลหลักฐานที่ได้จากการสัมภาษณ์ การจดบันทึกควรกระทำอย่างเหมาะสม ไม่มุ่งเน้น เพราะหากจดบันทึกมากเกินไปจะทำให้ผู้ให้สัมภาษณ์ เกิดความรู้สึกอึดอัด นักวิจัยเลือกใช้วิธีจดบันทึกเฉพาะคำหลักหรือใจความสำคัญเพื่อป้องกันการหลงลืม แล้วรีบเขียนขยายรายละเอียดทันทีเมื่อมีโอกาสเอื้ออำนวย

4. การตรวจสอบคุณภาพของข้อมูลและการยุติการสัมภาษณ์ เมื่อการสัมภาษณ์ดำเนินมาถึงเวลาที่ตกลงไว้กับผู้ให้สัมภาษณ์ ผู้วิจัยยุติการสัมภาษณ์ แม้ว่าบางครั้งผู้วิจัยอาจไม่ได้ข้อมูลหลักฐานครบถ้วนตามที่ตั้งใจไว้ก็ตาม ในบางกรณียุติการสัมภาษณ์ทันทีเมื่อเห็นว่าผู้ให้สัมภาษณ์มีอาการเหนื่อยล้าหรือมีอากัปกิริยาที่ส่อไปในทางต้องการยุติการให้สัมภาษณ์ ผู้วิจัยกล่าวขอบคุณผู้ให้สัมภาษณ์ โดยกล่าวย้าให้ทราบว่าการเสียสละเวลาอันมีค่าของผู้ให้สัมภาษณ์ทำให้ผู้วิจัยได้รับข้อมูลหลักฐานที่เป็นประโยชน์สำหรับการวิจัย

ภายใต้การสนทนานั้น ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบคำถามในการสัมภาษณ์ให้สอดคล้องกับกรอบแนวคิด เพื่อให้ทราบถึงกระบวนการตัดสินใจเลือกไม่ศึกษาต่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

และในการสนทนานั้น ต้องสนทนาให้ครอบคลุมในบริบทที่ต้องการศึกษาวิจัยและเรื่องราวที่ได้สนทนา มีลักษณะของความสอดคล้องกัน พร้อมทั้งจะแยกแยะเพื่อตอบคำถามการวิจัย โดยจากการพิจารณา แล้วพบว่า การสัมภาษณ์ที่ได้จากการพูดคุยตั้งแต่เริ่มต้นเริ่มมีความเหมือนหรือซ้ำในเรื่องราวที่สนทนา ถือว่าการสัมภาษณ์ ได้ถึงจุดอิ่มตัวแล้วไม่จำเป็นต้องศึกษาสัมภาษณ์รายอื่นๆต่อไป ผู้วิจัยจึงยุติการสัมภาษณ์ แล้วนำการสัมภาษณ์มาถอดเทปและวิเคราะห์ตามกรอบแนวความคิด

ข้อมูลอีกส่วนหนึ่งได้มาจากการสังเกต (Observations) ซึ่งเป็นส่วนสำคัญอย่างหนึ่งในการเก็บรวบรวมข้อมูลในภาคสนาม การสังเกตไม่เป็นเพียงแต่ใช้สายตาดูมอง (Watching) เท่านั้นแต่เป็นการใช้ประสาททุกส่วนของผู้วิจัย โดย ไบเลย์ (Bailey, 1996:65-71) เสนอองค์ประกอบหลักของการสังเกต 3 ส่วนคือ

1. การสังเกตสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ (Observation of physical surroundings) ผู้วิจัยจำเป็นต้องให้ความสนใจแก่สภาพแวดล้อมทางกายภาพของผู้ถูกศึกษาไม่ว่าจะเป็นแสงสว่าง สีของสิ่งต่างๆ วัตถุต่างๆ ในสถานการณ์นั้น สภาพอากาศหรืออุณหภูมิ ซึ่งนับยะสำคัญทางสังคมของสิ่งแวดล้อมต่างๆ จะทำให้เราเข้าใจความหมายที่พวกเขากระทำต่อสิ่งเหล่านั้น

2. การสังเกตสมาชิก (Observation of members) ผู้วิจัยต้องใช้เวลาค่อนข้างมากในการสังเกตผู้คนในสถานการณ์หรือในที่ตั้ง (Setting) ของการศึกษา การสังเกตสถานภาพและบุคลิกภาพของผู้คน เช่น เพศ เชื้อชาติ รูปร่างลักษณะ อ้วนหรือผอม ความสูง การแต่งกาย ทรงผม ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีนัยยะสำคัญในการที่แต่ละคนมีปฏิสัมพันธ์กันและจะบ่งบอกอะไรบางอย่าง ควรที่จะบันทึกการสังเกตอย่างละเอียด

3. การสังเกตพฤติกรรมที่เป็นคำพูดและไม่ใช่น้ำคำพูด (Observations of nonverbal and verbal behaviors) การสังเกตพฤติกรรมส่วนใหญ่จะมองว่าใครไป ใครมา ใครทำอะไรกับใคร ที่ไหน อย่างไร แบบแผนพฤติกรรมที่กระทำอย่างต่อเนื่องคืออะไร อะไรคือพฤติกรรมที่แปลกใหม่หรือคาดไม่ถึง ซึ่งเป้าหมายของการทำวิจัย คือต้องการทำความเข้าใจความหมายที่อยู่เบื้องหลังพฤติกรรมเหล่านั้น โดยสิ่งที่ต้องให้ความสำคัญคือ

- 3.1 ภาษากาย (Body language) เช่น สีหน้า ท่าทางที่แสดงออก การสบตากับคนอื่น ๆ การสัมผัส การยืนใกล้หรือห่างจากคู่สนทนา เป็นต้น

- 3.2 ภาษาพูด (Verbal behaviors) ผู้วิจัยต้องจดบันทึก“คำสนทนา” ของการให้ความหมายในบริบทของความสัมพันธ์ทางสังคมนั้น ซึ่งผู้วิจัยจะให้ความสำคัญแก่ลักษณะของคำพูดและผู้พูด เช่น ใช้คำประเภทใด คำแสลง (Slang words) ภาษาเทคนิคหรือวิชาการ (Technical words) หรือภาษาของกลุ่มวัฒนธรรมย่อย (Argot) ต้องเข้าใจว่าพวกเขาใช้มันในความหมายอย่างไร นอกจากนี้ผู้วิจัยต้องสังเกตถึงน้ำเสียงในการสนทนา เช่น พุดสุภาพเป็นกันเองหรือเป็นทางการ

น้ำเสียงมีความสุขไหม พูดโทนเสียงนุ่มๆ หรือเสียงดัง พูดไปเรื่อยๆ น้อย ๆ หรือไม่ ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีความสำคัญมากในการทำความเข้าใจสิ่งที่เขาพูด

การสังเกตในการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สังเกตข้อมูลเบื้องต้นที่เป็นลักษณะทางกายภาพของโรงเรียน บ้านพักอาศัยของนักเรียน สังเกตบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับนักเรียน อันได้แก่ พ่อ แม่ หรือผู้ปกครอง ครู กลุ่มเพื่อน สิ่งแวดล้อมรอบบริเวณบ้านพักเพื่อดูลักษณะความสัมพันธ์กับบุคคลเหล่านั้น และสังเกตพฤติกรรมต่างๆ ของผู้ให้ข้อมูล เช่น วิธีการพูด การแสดงสีหน้าท่าทางขณะพูดคุยกัน

ดังนั้น การเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้ วิธีการสัมภาษณ์ สังเกตและจดบันทึก เพื่อให้ผลการศึกษาออกมามีความถูกต้องมากยิ่งขึ้น และข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมนี้ น่าจะช่วยทำความเข้าใจถึงมูลเหตุที่ทำให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตัดสินใจไม่ศึกษาต่อ

การประมวลผลข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การบรรยาย โดยได้แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนแรกวิเคราะห์หลังเก็บข้อมูลแต่ละครั้ง เพื่อจดบันทึกและแยกประเภทของข้อมูลและสร้างข้อคำถามที่จะถามเพิ่มเติมในครั้งต่อไป ส่วนขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลรวมหลังการเก็บข้อมูลครบหมดทุกคน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์นั้น ผู้วิจัยใช้การเก็บข้อมูลโดยการบันทึกเสียงเมื่อบันทึกเสียงในแต่ละครั้ง ผู้วิจัยจะถอดเทปออกเป็นคำพูดอย่างละเอียดและแยกเก็บข้อมูลของปัจจัยการตัดสินใจไม่ศึกษาต่อโดยแยกเป็นรายบุคคล เพื่อสะดวกในการวิเคราะห์และเปรียบเทียบปัจจัยของการตัดสินใจไม่ศึกษาต่อของผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยเห็นว่ามีประโยชน์ต่อผู้วิจัยเป็นอย่างมาก เพราะทำให้ได้แนวคิดของแต่ละคน ซึ่งจะเป็นแนวทางให้ผู้วิจัยทราบว่าครั้งต่อไปผู้วิจัยจะถามอะไรเพิ่มเติม นอกจากนี้ผู้วิจัยจะใช้การจดบันทึกในการเก็บข้อมูลเนื่องจากผู้วิจัยเห็นว่าข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และข้อมูลที่ได้จากการสังเกตอาจไม่สอดคล้องกันผู้วิจัยจะได้นำประเด็นเหล่านั้นไปซักถามเพิ่มเติม พร้อมทั้งสังเกตพฤติกรรมร่วมด้วยจากนั้นจึงนำข้อมูลนั้นมาใช้ต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลรวม หลังจากเสร็จสิ้นการเก็บข้อมูล จากทุกคนผู้วิจัยจะนำข้อมูลทั้งหมดที่ได้มาประมวลเพื่อเขียนรายงานการวิจัย แล้วนำมาวิเคราะห์เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจไม่ศึกษาต่อของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสุวรรณสุทธารามวิทยา กรุงเทพมหานคร

การคัดเลือกผู้ให้สัมภาษณ์ในการศึกษา

ผู้ให้สัมภาษณ์ในการศึกษาการตัดสินใจไม่ศึกษาต่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสุวรรณสุทธารามวิทยา กรุงเทพมหานคร ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามการตัดสินใจศึกษาต่อหรือไม่ศึกษาต่อ เพื่อสำรวจว่ามีนักเรียนคนใดบ้างหลังจากจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แล้วไม่ศึกษาต่อ โดยสัมภาษณ์นักเรียนที่ตัดสินใจไม่ศึกษาต่อที่มีอยู่จำนวนทั้งหมด 14 คน จนได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและได้ข้อมูลที่ซ้ำไม่แตกต่างจากเดิมจึงยุติการสัมภาษณ์ ซึ่งได้สัมภาษณ์กลุ่มนักเรียนที่ตัดสินใจไม่ศึกษาต่อจำนวน 8 คน โดยมีรายละเอียดของผู้ให้สัมภาษณ์ดังนี้

คนที่ 1 ชื่อ น้อย (นามสมมติ) เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/4 น้อยเป็นนักเรียนหญิง ผิวสองสี รูปร่างผอม สูง ผลการเรียนปานกลาง พ่อกับแม่เลิกกัน น้อยอยู่กับแม่ ซึ่งแม่ประกอบอาชีพรับจ้างทำกับข้าว รายได้ไม่แน่นอน

คนที่ 2 ชื่อ ฟ้า (นามสมมติ) เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/4 ฟ้าเป็นนักเรียนหญิง ผิวสองสี รูปร่างผอมสูง ผลการเรียนปานกลาง พ่อมีอาชีพขับมอเตอร์ไซด์รับจ้าง แม่ขายของตามตลาดนัด

คนที่ 3 ชื่อ นัต (นามสมมติ) เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/3 นัตเป็นนักเรียนชาย ผิวสองสี รูปร่างท้วม สูง พุดเก่ง ผลการเรียนอ่อน ผู้ปกครองมีอาชีพก่อสร้าง รายได้ไม่แน่นอน ช่วงปิดเทอม นัตจะหารายได้พิเศษรับจ้างตามปั้มน้ำมัน

คนที่ 4 ชื่อ เอก (นามสมมติ) เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/3 เอกเป็นนักเรียนชาย ผิวขาว ตัวเล็ก พุดเก่ง ผลการเรียนอ่อน พ่อแม่เลิกกัน เอกอาศัยอยู่กับลุงและป้า ลุงมีอาชีพขับรถให้ ชสมก. ป้าเป็นแม่บ้าน

คนที่ 5 ชื่อ ฝน (นามสมมติ) เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/5 ฝนเป็นนักเรียนหญิง รูปร่างสูงโปร่ง ดูเจี๊ยบๆ ผลการเรียนปานกลาง ฝนบอกกับผู้วิจัยว่าฝนหาเงินเรียนเองบางครั้งก็ได้รับการช่วยเหลือจากลุงบ้างแต่ก็ไม่เพียงพอ ซึ่งไม่ค่อยจะได้รับการดูแลเรื่องค่าใช้จ่ายจากพ่อกับแม่เลย

คนที่ 6 ชื่อ น้ำ (นามสมมติ) เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/5 น้ำเป็นนักเรียนหญิง ผิวสองสี รูปร่างผอม ไม่ค่อยพูด ผลการเรียนปานกลาง อาศัยอยู่กับพ่อสองคน น้ำบอกกับผู้วิจัยว่า พ่อมีอาชีพก่อสร้าง ร่างกายไม่ค่อยแข็งแรง น้ำเองก็หารายได้ด้วยตัวเองโดยการรับจ้างทั่วไปมาตั้งแต่เด็ก

คนที่ 7 ชื่อ ต้น (นามสมมติ) เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/6 ต้นเป็นนักเรียนชาย ผิวสองสี รูปร่างสูงโปร่ง อธิบายดี มีผลการเรียนค่อนข้างอ่อน ผู้ปกครองมีอาชีพรับจ้างทั่วไปรายได้ไม่แน่นอน ต้นบอกกับผู้วิจัยว่า จะออกไปทำงานก่อน แล้วค่อยเรียนต่อ

คนที่ 8 ชื่อ วัฒน (นามสมมติ)เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/7 วัฒนเป็นนักเรียนชาย
รูปร่างท้วม พูดเก่ง ผลการเรียนค่อนข้างอ่อน วัฒนเป็นเด็กต่างจังหวัด ผู้ปกครองมีอาชีพรับจ้าง
ทั่วไปวัฒนบอกกับผู้วิจัยว่า แม่เคยบอกว่าอยากลองหาที่เรียนใหม่เพื่อค่าใช้จ่ายจะได้ลดลง

บทที่ 4

การนำเสนอผลการวิจัย

การศึกษาถึงการตัดสินใจไม่ศึกษาต่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสุวรรณศรธรรมวิทยา กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้ศึกษาตามคำสัมภาษณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ตัดสินใจไม่ศึกษาต่อ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับการตัดสินใจนั้นนักเรียนมีวิธีการคิด แนวคิดอย่างไรที่เป็นตัวกำหนดในการเลือกตัดสินใจไม่ศึกษาต่อ

จากการศึกษาตามคำสัมภาษณ์ของนักเรียนที่ตัดสินใจไม่ศึกษาต่อ นั้น พบว่า การตัดสินใจไม่ศึกษาต่อของนักเรียนเกิดจากปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม ปัจจัยด้านชุมชนและสิ่งแวดล้อม และปัจจัยด้านจิตวิทยา นอกจากนี้ปัจจัยที่สำคัญดังกล่าวแล้วจากการศึกษา พบว่ายังมีภูมิหลังที่เป็นประสบการณ์ชีวิตของนักเรียน ทั้งประสบการณ์ชีวิตในครอบครัว ประสบการณ์ชีวิตในโรงเรียนและประสบการณ์ชีวิตในกลุ่มเพื่อน ที่ส่งผลต่อนักเรียนตัดสินใจไม่ศึกษาต่อของนักเรียน ซึ่งการตัดสินใจนั้นก็ถือว่าเป็นทางเลือกที่ดีที่สุดของแต่ละบุคคล การตัดสินใจไม่ศึกษาต่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 นั้นเกิดจากการตัดสินใจโดยตัวนักเรียนเองและเกิดจากสิ่งแวดล้อมรอบตัวนักเรียน การศึกษาในครั้งนี้อาจแยกพิจารณาออกเป็นประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

ภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่าง

จากการศึกษาภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่างต่อการตัดสินใจไม่ศึกษาต่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นการคิดมาจากการรอบยาคิดความคิดของนักเรียน ที่เกิดจากปัจจัยหลายด้านด้วยกัน ซึ่งนักเรียนก็ทราบดีอยู่แล้วว่าการได้รับการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นไปจะทำให้ได้รับโอกาสที่ดีทางสังคม ทั้งยังสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในการพัฒนาตนเองและใช้ในการประกอบอาชีพในอนาคตได้ ซึ่งในปัจจุบันรัฐก็ได้ขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยกำหนดให้ผู้เรียนทุกคนมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี แต่นักเรียนกลุ่มนี้ก็ยังคงตัดสินใจไม่ศึกษาต่อ

ดังนั้น การทำความเข้าใจถึงกระบวนการตัดสินใจของนักเรียนที่ไม่ศึกษาต่อ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมองให้ลึกซึ้งถึงลักษณะและภูมิหลังของผู้ถูกศึกษา เพื่อค้นหาเงื่อนไขสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการคิดการกระทำ ซึ่งควรจะเริ่มต้นจากการทำความเข้าใจถึงภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อจะได้ทราบถึงประสบการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงชีวิตที่ผ่านมา สภาพแวดล้อมของบ้านและโรงเรียน กลุ่มเพื่อน รวมถึงเงื่อนไขทางสังคมและวัฒนธรรมที่อยู่เบื้องหลังกระบวนการคิดและการตัดสินใจไม่ศึกษาต่อของนักเรียน การวิเคราะห์ถึงความเป็นมาของแต่ละบุคคลจะเป็นสิ่งที่ช่วยทำให้เข้าใจถึงลำดับขั้นตอน

กระบวนการคิดที่มีต่อประสบการณ์ที่ผ่านเข้ามาในชีวิตแต่ละบุคคล โดยการศึกษาวิเคราะห์อย่างละเอียดเป็นรายกรณี แล้วนำผลการวิเคราะห์มาสรุปเพื่อหาจุดร่วมอันเป็นลักษณะของการตัดสินใจไม่ศึกษาต่อ ทั้งหมดจะช่วยทำให้มองเห็นภาพที่ชัดเจน และยังเอื้อประโยชน์ในแง่ของการอธิบายในกรณีที่ค้นพบประเด็นของการศึกษาที่แตกต่างกันออกไปด้วย

สำหรับการศึกษาค้างนี้ ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์นักเรียนที่ตัดสินใจไม่ศึกษาต่อ ที่มีอยู่จำนวนทั้งหมด 14 คน จนได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและได้ข้อมูลที่ซ้ำไม่แตกต่างจากเดิม จึงยุติการสัมภาษณ์ ซึ่ง ได้สัมภาษณ์กลุ่มนักเรียนที่ตัดสินใจไม่ศึกษาต่อจำนวน 8 คน ในแต่ละขั้นตอนของการศึกษา การวิเคราะห์ข้อมูล ได้พยายามศึกษาข้อมูลที่เกิดขึ้นรอบตัวจากการสังเกตและสัมภาษณ์อย่างเจาะลึก เพื่อให้เกิดความชัดเจนต่อการวิเคราะห์ อันจะก่อให้เกิดความเข้าใจถึงเงื่อนไขและสถานการณ์ต่างๆ ในแต่ละขั้นตอน ตลอดจนการดำเนินการของขั้นตอนหนึ่งๆ ที่จะพัฒนาไปสู่ขั้นตอนต่อไปภายใต้กระบวนการที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยจะวิเคราะห์ครอบคลุมถึงประเด็นสำคัญๆ ที่จำเป็นต่อการอธิบายกระบวนการตัดสินใจไม่ศึกษาต่อของนักเรียนว่า การตัดสินใจไม่ศึกษาต่อนั้น เกิดจากปัจจัยหรือเหตุผลใด โดยกลุ่มตัวอย่างจะเล่าเรื่องราวของตนเองสืบเนื่องจากการประสบการณ์ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ทั้งที่บ้านและโรงเรียนที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิดของนักเรียน

ประสบการณ์ชีวิตในครอบครัว

จากคำสัมภาษณ์ของนักเรียนพบว่าพื้นฐานทางครอบครัวของนักเรียนส่วนใหญ่มีความคล้ายคลึงกันกล่าวคือ บิดามารดามีการศึกษาค่อนข้างต่ำ สภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัวยากจน มีรายได้น้อย ประกอบอาชีพรับจ้าง หาเช้ากินค่ำ หรือบางคนมีผู้ปกครองเพียงคนเดียว พ่อแม่แยกทางกัน บางคนก็อาศัยอยู่กับลุง ป้า ซึ่งประสบการณ์ชีวิตในครอบครัวของนักเรียนแต่ละคน ดังต่อไปนี้

น้อย อาศัยอยู่กับแม่และหลาน พ่อกับแม่แยกทางกันน้อยอยู่กับแม่ พ่อหลังจากแยกทางกันกับแม่แล้วยังอาศัยอยู่ในชุมชนเดียวกันซึ่งไม่ไกลจากบ้านน้อยมากนัก น้อยบอกว่าพ่อสูบบุหรี่และดื่มเหล้ามาก ถึงแม้พ่อจะอาศัยอยู่ใกล้แต่พ่อก็ไม่เคยให้การช่วยเหลือเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการศึกษาเลย ส่วนมากพ่อนำเงินที่ได้ไปใช้จ่ายในการดื่มเหล้าและสูบบุหรี่ ซึ่งก็ทำให้น้อยรู้สึกน้อยใจที่พ่อไม่เคยเอาใจใส่ เพราะเวลาที่มีปัญหาเกี่ยวกับการเงินแต่พ่อก็ไม่สามารถช่วยเหลืออะไรได้ ส่วนแม่ก็ทำงานรับจ้างทำอาหารตามงานต่างๆที่วัด อย่างเช่น งานบวช งานศพ รายได้ไม่แน่นอน แล้วแต่ว่าใครจะมาจ้างไปทำ

ฟ้า อาศัยอยู่กับพ่อแม่และน้องสาว พ่อกับแม่ของฟ้าเคยแยกทางกันตอนที่ฟ้าศึกษาอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และเหตุผลที่พ่อกับแม่แยกทางกันเพราะพ่อไม่ค่อยทำงานหาเงินมาช่วยเหลือครอบครัว มีแต่กินเหล้า เที่ยวเตร่ หลังจากแยกทางกันกับแม่ไปสักระยะ พ่อมีพฤติกรรมดีขึ้น

ทำให้แม่ยอมคืนดีกับพ่ออีกครั้ง ปัจจุบันพ่อมีอาชีพขับมอเตอร์ไซด์รับจ้าง ส่วนแม่ขายของตามตลาดนัด รายได้ก็ไม่ค่อยดี พ่อเล่าว่าพอกับแม่ไม่ค่อยสนใจไม่เอาใจใส่ฟ้าสนใจแต่น้อง ทุกวันที่ฟ้าไปโรงเรียนพอกับแม่ไม่เคยถามว่าฟ้ามีเงินไปโรงเรียนหรือไม่ และมักจะตำหนิฟ้าเป็นประจำเวลาที่ฟ้ากลับบ้านไม่ตรงเวลา ซึ่งฟ้าคิดว่าทำไมพอกับแม่จะต้องตำหนิฟ้าด้วยเพราะทุกวันนี้ ฟ้าก็หาเงินไปโรงเรียนเอง โดยหารายได้พิเศษในวันหยุดเสาร์-อาทิตย์

นัด อาศัยอยู่กับพ่อแม่และน้องชาย พอกับแม่มีอาชีพรับจ้างทั่วไปรายได้ไม่แน่นอน น้องชายเรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 หารายได้ที่ไม่แน่นอนของพอกับแม่ ทำให้นัดต้องหารายได้พิเศษเพื่อเป็นการหารายได้ช่วยเหลือครอบครัว โดยนัดได้รับจ้างในปั้มน้ำมันในช่วงปิดเทอม นัดบอกกับผู้วิจัยว่าเพื่อนๆของนัดก็ทำกันหลายคน ทำให้นัดรู้สึกชอบที่จะทำและทุกครั้งที่ปิดเทอมนัดก็จะไปรับจ้างที่ปั้มน้ำมันแบบนี้ทุกครั้ง และนัดยังบอกว่าหลังจากจบ ม.3 แล้วก็จะไปทำที่ปั้มน้ำมันและจะหาเวลาไปเรียน กศน. ซึ่งนัดบอกกับผู้วิจัยว่าเพื่อนของนัดก็ทำงานไปด้วยและเรียน กศน.ไปด้วยเหมือนกัน

เอก พอกับแม่แยกทางกัน พ่อมีครอบครัวใหม่ ส่วนแม่พอลูกกับพ่อแล้วแม่ก็ไปทำงานที่ภาคใต้ ทำให้เอกต้องอาศัยอยู่กับลุงและป้าซึ่งเป็นคนดูแลเรื่องค่าใช้จ่ายในการศึกษาของเอกทั้งหมด เอกบอกกับผู้วิจัยว่าคิดถึงแม่มาหลาย ๆ ครั้งทีเอกตื่นเข้ามาแล้วรู้สึกหงุดหงิด เพราะบางครั้งเวลาที่มีปัญหาทั้งเรื่องการเรียนหรือเรื่องปัญหาส่วนตัวเอกอยากปรึกษากับแม่แต่ก็ทำไม่ได้ เอกบอกกับผู้วิจัยว่าเขาอยากทำงานเก็บเงินสร้างบ้าน และจะไปรับแม่มาอยู่ด้วย เอกบอกว่าคิดถึงแม่อยากคุยกับแม่บ้าง

ฝน อาศัยอยู่กับพ่อแม่และน้อง พอกับแม่ขายของตามตลาดนัดรายได้ไม่แน่นอน เนื่องจากพอกับแม่ต้องออกไปขายของตามตลาดนัดต่างๆ ทำให้ฝนและพอกับแม่ไม่ค่อยมีเวลาได้พูดคุยกันเนื่องจากพอกับแม่ต้องใช้เวลาทั้งหมดในการทำงาน จนบางครั้งฝนรู้สึกว่าฝนอยู่ตัวคนเดียวเวลามีปัญหาไม่ว่าจะเป็นเรื่องปัญหาส่วนตัว ปัญหาด้านการเรียน ก็ไม่สามารถปรึกษาพอกับแม่ได้ ฝนรู้สึกเหมือนพอกับแม่ปล่อยให้ฝนต้องดูแลตัวเอง รวมถึงค่าใช้จ่ายทางการศึกษาที่พอกับแม่จะเลยไม่ค่อยเอาใจใส่ ฝนได้รับการช่วยเหลือจากลุงบ้างแต่ก็ไม่เพียงพอ ทำให้ฝนต้องรับจ้างหารายได้ในวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ ที่ตลาดนัดจตุจักร

น้ำ อาศัยอยู่กับพ่อสองคน พอกับแม่แยกทางกันตั้งแต่น้ำเรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 น้ำคิดเสมอว่าพ่อ คือผู้ที่น้ำมีอยู่เพียงคนเดียวเท่านั้น พ่อคือเสาหลักของครอบครัว แต่พอก็มีสุขภาพไม่แข็งแรง เพราะดื่มเหล้ามาก อาชีพของพ่อทำงานรับจ้างทั่วไป รายได้ไม่แน่นอน ไม่ได้ทำงานทุกวัน แล้วแต่ว่าใครจะจ้างไปทำงาน ตอนเด็กๆ ในช่วงที่พ่อทำงานไม่ได้เพราะป่วย น้ำจะไปรับอาหารจากวัดที่ใกล้บ้านมาให้พอกิน พอตตอนเย็นหลังเลิกเรียนก็รับจ้างครูที่โรงเรียนประถมที่น้ำเรียนอยู่ช่วย

กวาดห้องหรือทำงานเล็กๆน้อยๆ ที่ครูเห็นว่าพอทำได้แล้วก็จะให้ค่าขนม จนน้ำอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก็ได้ไปรับจ้างที่ร้านก๋วยเตี๋ยวแห่งหนึ่งในช่วงวันหยุด เสาร์-อาทิตย์ เพื่อหาเงินเป็นค่าใช้จ่าย น้ำบอกกับผู้วิจัยว่า พออยากให้น้ำเรียนหนังสือสูงๆ จะได้ไม่ลำบากเหมือนที่เป็นอยู่ตอนนี้

ต้น อาศัยอยู่กับพ่อแม่และพี่ชาย พ่อกับแม่ทำงานก่อสร้าง รายได้ไม่ค่อยดี ต้นบอกกับผู้วิจัยว่าสงสารพ่อกับแม่ที่ต้องทำงานหนัก ยิ่งตอนเวลาเปิดเทอมต้นจะรู้สึกเครียดกลัวไม่มีเงินจ่ายค่าเทอม ทำให้ในช่วงวันหยุดต้นจะไปทำงานช่วยพ่อแม่จะได้มีรายได้เพิ่ม ต้นบอกว่าอยากเรียนหนังสือสูงๆ จะได้มีงานทำดีๆ แต่ตอนนี้เศรษฐกิจไม่ค่อยดี รายได้น้อยแต่รายจ่ายภายในบ้านค่อนข้างมาก ต้นคิดว่าจะออกมาทำงานก่อนถ้ามีเงินจะกลับมาเรียน

วัฒน์ อาศัยอยู่กับพ่อแม่และน้องสาว วัฒน์เป็นเด็กต่างจังหวัดพ่อกับแม่มาทำงานที่กรุงเทพฯ ทำให้วัฒน์และน้องสาวต้องมาเรียนที่กรุงเทพฯด้วย พ่อกับแม่ทำงานรับจ้างทั่วไป รายได้ไม่แน่นอน หลายครั้งที่ครอบครัวของวัฒน์มีปัญหาเรื่องการเงินรายได้ไม่เพียงพอต่อรายจ่าย วัฒน์บอกกับผู้วิจัยว่าแม่เคยบอกว่าจะให้วัฒน์กลับไปเรียนที่ต่างจังหวัดเพื่อค่าใช้จ่ายด้านการเรียนจะได้ลดลง

จากปัญหาที่กล่าวมาทั้งหมดจะเห็นได้ว่า ลักษณะทางครอบครัวของกลุ่มตัวอย่างมีปัญหาพื้นฐานที่คล้ายคลึงกัน ได้แก่ ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจของครอบครัวที่ยากจน ซึ่งโยงมาสู่ปัญหาย่อยอื่นๆ เช่น การที่นักเรียนต้องหารายได้หลังเลิกเรียนหรือช่วงวันหยุด เพื่อช่วยเหลือตัวเองและครอบครัว หรือปัญหาครอบครัวแตกแยกทำให้นักเรียนรู้สึกโดดเดี่ยว ขาดความอบอุ่น และไม่มีคนดูแลอย่างใกล้ชิด ดังนั้น การที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองของนักเรียนมีระดับการศึกษาต่ำ จึงเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้รายได้ของครอบครัวต่ำ เนื่องจากไม่สามารถเลือกประกอบอาชีพที่มีรายได้สูงทำให้มีผลกระทบต่องบการเงินที่จะสนับสนุนด้านการเรียนของบุตรได้ และผลจากการที่บิดามารดามีรายได้น้อยแต่ต้องใช้เวลาในการทำงานมากจนไม่มีเวลาที่จะดูแลเรื่องการเรียนของบุตร

ประสบการณ์ชีวิตในโรงเรียน

ในส่วนของประสบการณ์ชีวิตในโรงเรียนจากการที่ได้พูดคุยกับกลุ่มตัวอย่าง ทำให้ผู้วิจัยทราบว่านักเรียนกลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติในเชิงลบต่อครู และโรงเรียน ซึ่งประสบการณ์ชีวิตในโรงเรียนของนักเรียนแต่ละคน ดังต่อไปนี้

น้อย ได้เล่าให้ผู้วิจัยฟังว่ามีหลายครั้งที่น้อยหนีเรียนเพราะเพื่อนไม่เรียนก็เลยหนีเรียนไปกับเพื่อน บวกกับเบื่อการสอนของครูเพราะมีครูบางคนที่น้อยรู้สึกว่าไม่ค่อยเอาใจใส่ต่อการสอนเท่าที่ควร ชอบปล่อยนักเรียนไม่สนใจว่านักเรียนจะเข้าใจหรือไม่

ฟ้า ได้เล่าว่าเพื่อนของฟ้าทำผิดกฎระเบียบของโรงเรียน จึงถูกโรงเรียนไล่ออก ทำให้เพื่อนในกลุ่มรู้สึกไม่พอใจกับการลงโทษของทางโรงเรียน ฟ้ารู้สึกว่าคุณฝ่ายปกครอง คอยจ้องจับผิดกลุ่มของฟ้าตลอดเวลา

นัค ที่มีทัศนคติเชิงลบต่อครูก็เพราะว่ามีครั้งหนึ่งนัคสอบไม่ผ่าน ครูให้ทำรายงานส่ง แต่ส่งก็ครั้งๆ ครูก็ให้กลับไปแก้ บอกว่าทำยังไม่ดีแต่นัคกลับมองว่านัคแก้หลายรอบแล้วแต่ก็ยังไม่ผ่าน แต่เพื่อนบางคนก็นักรู้สึกว่าทำได้แย่กว่าครูยังให้ผ่าน

เอก ได้เล่าให้ผู้วิจัยฟังว่าตอนเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เคยทำผิดกฎระเบียบของโรงเรียนจึงถูกทำโทษ โดยให้พักการเรียน ทำให้ไม่ได้สอบปลายภาคเรียน ต่อมาป่าของเอกได้มาคุยกับทางโรงเรียนทำให้เอกก็กลับมาเรียนต่อมัธยมศึกษาปีที่ 3 ใหม่อีกครั้ง เอกบอกว่าไม่อายุที่จะเรียนกับรุ่นน้องอยากเรียนให้จบ จะได้มีวุฒิการศึกษาไปทำงานได้ หลังจากกลับมาเรียนใหม่ก็มีหนีเรียนบ้าง เพราะบางครั้งเบื่อการลงโทษของครูเวลาเข้าเรียนสาย เพราะครูจะลงโทษโดยการ ให้นั่งเฉยๆ ในห้องเรียน แต่ห้ามทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน

ฝน มีทัศนคติเชิงลบกับครูผู้สอนเนื่องจากฝนเห็นว่า มีครูบางท่านที่แก้ไขปัญหานักเรียนคุยกันโดยเดินออกไปจากห้องและไม่สอนปล่อยให้เด็กเรียนคุยกันต่อไป

น้ำ ได้เล่าให้ผู้วิจัยฟังว่าน้ำรู้สึกว่าคุณเวลาสอนนักเรียนเหมือนไม่ค่อยสนใจว่านักเรียนว่าจะเข้าใจหรือเปล่า บอกแต่ถ้าถ้าไม่เข้าใจก็ให้ถามเพื่อนคนที่เขาเข้าใจ

ตัน เบื่อการลงโทษของทางโรงเรียน เพราะมีเพื่อนของตันโดนทางโรงเรียนไล่ออกทำให้ตันและเพื่อนๆ ไม่พอใจกับการลงโทษของทางโรงเรียน

วัฒน์ เคยหนีเรียนหลายครั้งๆ เพราะบางครั้งก็เบื่อกับเรียนไม่รู้เรื่อง แต่ก็ไม่ได้ถามครูทำให้ ผลการเรียนของวัฒน์ค่อนข้างอ่อน วัฒน์รู้สึกท้อแท้ในเรื่องการเรียน

จากสภาพปัญหาที่กล่าวมาทั้งหมดจะเห็นได้ว่า ประสพการณ์ชีวิตในโรงเรียน สังคมที่อยู่ในโรงเรียนมีอิทธิพลต่อความรู้สึกต่อการตัดสินใจของนักเรียน ซึ่งมีความสำคัญไม่น้อยกว่าปัจจัยด้านอื่นๆ กฎระเบียบต่างๆ ของทางโรงเรียน การทำโทษ วิธีการสอน มีส่วนทำให้นักเรียนมีทัศนคติเชิงลบต่อโรงเรียน ต่อครู ทำให้รู้สึกเบื่อหน่ายต่อการเรียนส่งผลให้นักเรียนมีผลการเรียนต่ำ ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างครู-นักเรียน ห่างเหินกัน นักเรียนไม่กล้าขอรับคำปรึกษาหรือขอรับคำแนะนำจากครู แต่อย่างไรก็ตามการทำโทษของโรงเรียนหรือของครูต่อนักเรียนที่ทำความผิดกฎระเบียบโดยปกติแล้ว โรงเรียนย่อมมีจุดมุ่งหมายในการปรับปรุงแก้ไข การป้องกันปราม เป็นสำคัญ คงไม่มีโรงเรียนหรือผู้บริหารโรงเรียนคนใดต้องการให้การทำโทษนักเรียนส่งผลในทางลบ กรณีการทำโทษถ้าหากว่าการทำโทษที่สมเหตุสมผล ไม่ได้ต้องการให้นักเรียนได้รับความเจ็บปวดทั้งทางร่างกายและ

จิตใจการทำโทษก็จะมีผลในทางบวก ในทางตรงกันข้ามหากการทำโทษเป็นไปในลักษณะที่ใช้อารมณ์ ไม่คำนึงถึงเหตุผลไม่มีความเป็นธรรมหรือเป็นการกระทำที่รุนแรงเกินกว่าเหตุ ก็จะส่งผลในทางลบได้

ประสบการณ์ชีวิตในกลุ่มเพื่อน

ในส่วนของกลุ่มเพื่อน จากคำบอกเล่าของกลุ่มตัวอย่างทำให้ผู้วิจัยทราบว่า บุคคลที่นักเรียน กลุ่มตัวอย่างให้ความไว้วางใจและปรึกษามากที่สุดในช่วงที่มีปัญหาก็คือเพื่อน กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีพื้นฐานทางครอบครัวคล้ายกันคือยากจน ผู้ปกครองทำงานหาเช้ากินค่ำ ทำให้ผู้ปกครองไม่มีเวลาให้กับนักเรียน ไม่มีเวลาอบรมสั่งสอน หรือให้คำแนะนำ คำปรึกษาต่างๆ ในเวลาเวลาที่นักเรียนมีปัญหา เพราะฉะนั้นเพื่อนจึงมีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อนักเรียนมาก ซึ่งประสบการณ์ชีวิตในกลุ่มเพื่อน ของนักเรียนแต่ละคน ดังต่อไปนี้

น้อย ได้เล่าว่าทุกครั้งที่มีปัญหาน้อยจะปรึกษาเพื่อนก่อนทุกครั้งและเหตุผลที่น้อย ไม่กล้าปรึกษาแม่ก็เพราะว่า พอปรึกษาแม่ก็มักจะถูกแม่ตำหนิ ทำให้น้อยไม่กล้าที่จะปรึกษา ในด้านการเรียนน้อยได้เล่าว่าบ่อยครั้งที่น้อยหนีเรียนไปกับเพื่อนทั้งที่น้อยเองก็อยากเรียน แต่ก็เพื่อนๆในกลุ่ม ไม่เรียนจึงต้องหนีเรียนไปกับเพื่อน

ฟ้า ได้เล่าว่าเพื่อนคือคนที่ฟ้าไว้วางใจมากที่สุด สามารถปรึกษาได้ทุกเรื่อง ส่วนพ่อกับแม่ไม่สามารถปรึกษาได้เลยเพราะทุกครั้งที่ฟ้าปรึกษาฟ้ากลับได้รับคำตำหนิจากแม่แทน

นัด ที่ตัดสินใจไม่ศึกษาต่อเพราะนัดคิดว่าจะออกไปทำงานก่อน แล้วค่อยเรียน เนื่องจากว่าเพื่อนๆ ของนัดอีกหลายคนที่ยกชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แล้วทำงาน นัดเล่าว่าเพื่อนของนัดก็ได้ทำงานไปด้วยแล้วก็เรียน กศน.ไปด้วย ทำให้นัดคิดว่านัดจะทำแบบนั้นเหมือนกันจะได้เรียนหนังสือไปด้วยแล้วหารายได้ช่วยเหลือครอบครัวด้วย

เอก ได้เล่าว่าทุกครั้งที่มีปัญหาเอกต้องการจะปรึกษาแม่ แต่ไม่สามารถปรึกษาได้ เพราะหลังจากพ่อกับแม่แยกทางกันแล้ว แม่ก็ไปทำงานที่ภาคใต้ทำให้ทุกครั้งที่มีปัญหาคนที่สามารถปรึกษาได้ขณะนั้นคือเพื่อน

ฝน ได้เล่าให้ผู้วิจัยฟังว่าพ่อกับแม่ปล่อยแล้วไม่เคยสนใจหรือเอาใจใส่ฝนเลยแม้แต่เรื่องค่าใช้จ่ายทางการศึกษา ปัจจุบันฝนก็ต้องหารายได้พิเศษในช่วงวันหยุดเพื่อนำมาใช้จ่ายส่วนตัว บางครั้งก็ได้รับการช่วยเหลือจากลุงบ้างแต่ก็ไม่เพียงพอ ด้วยเหตุผลนี้ ฝนจึงไม่เคยปรึกษาปัญหาอะไรกับพ่อหรือแม่เลย คนที่ฝนให้ความไว้วางใจและคอยให้การช่วยเหลือหรือให้คำปรึกษาได้ดีที่สุดก็คือเพื่อนเท่านั้น

น้ำ ได้เล่าให้ผู้วิจัยฟังว่า เมื่อก่อนช่วงวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ น้ำไปรับจ้างที่ร้าน ก๋วยเตี๋ยวที่สวนจตุจักรแต่ตอนนี้ไม่ทำแล้ว ไปทำที่ร้านขายส้มตำแทน ผู้วิจัยถามว่าทำไมถึงเปลี่ยนร้าน น้ำบอกกับผู้วิจัยว่า เพื่อนอีกคนเขาก็อยากจะทำรายได้เหมือนกันแต่ที่ร้านก๋วยเตี๋ยวเขาไม่จ้างถึง 2 คน เขาจ้างนำคนเดียว แต่ร้านส้มตำจ้างทั้ง 2 คน ทำให้น้ำตัดสินใจไม่ทำที่ร้านก๋วยเตี๋ยวแต่เลือกไปรับจ้างที่ร้านส้มตำกับเพื่อนแทน เพราะเพื่อนจะได้ทำด้วยกันถึงแม้รายได้จะลดลงก็ตาม

ต้น อิทธิพลของเพื่อนบางครั้งก็ทำให้เขาหนีเรียน ซึ่งตนเองก็ไม่อยากจะทำหนีเรียนแต่เห็นว่าเพื่อนๆ ไม่เรียนต้นจึงหนีเรียนไปกลับเพื่อน

วัฒน์ ได้เล่าว่าเวลามีปัญหาอะไรในโรงเรียนเพื่อนจะคอยช่วยเหลือตลอดเวลา ถึงจะมีปัญหาอะไรก็ตาม วัฒน์ไม่กล้าที่จะปรึกษาพ่อกับแม่เพราะวัฒน์คิดว่าไม่อยากให้พ่อแม่ลำบากใจกับปัญหาของตัวเอง ทุกครั้งจึงปรึกษาเพื่อนเป็นคนแรกถ้ายังแก้ไขไม่ได้ ก็จะปรึกษาครูประจำชั้น อันดับต่อมา

จากที่กล่าวมาทั้งหมด จะเห็นได้ว่าเพื่อนมีความสำคัญและมีอิทธิพลมากต่อ แนวความคิด การกระทำ ซึ่งมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องและเป็นแรงจูงใจในการแสดงพฤติกรรมทั้งในทางบวกทางลบ ดังนั้น จะสังเกตได้ว่าโดยลักษณะพื้นฐานตามธรรมชาติ สิ่งๆ ที่เหมือนๆ กันหรือ คล้ายคลึงกันมักมาอยู่รวมกัน เช่นเดียวกับคนที่มียุบนิสัยพฤติกรรมคล้ายกันมักคบหากัน เพราะ อิทธิพลอุปนิสัยที่เหมือนกันการคบหากันจะเกิดการเลียนแบบเอาอย่างซึ่งกันและกัน หากคบเพื่อนไม่ดี อาจนำไปในทางที่ผิดหรือเสียหายได้ ถึงแม้บางครั้งไม่ได้คิดที่จะทำแต่เพราะอิทธิพลของเพื่อนมีส่วน ชักนำให้มีพฤติกรรมที่เหมือนกัน

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจไม่ศึกษาต่อ

1. ปัจจัยส่วนบุคคลที่ทำให้ตัดสินใจไม่ศึกษาต่อ

การศึกษาปัจจัยภายในตัวนักเรียนที่ทำให้เกิดการตัดสินใจไม่ศึกษาต่อ จะทำให้เห็นว่าการตัดสินใจของนักเรียนมีความสำคัญเป็นอย่างมาก ซึ่งในช่วงชีวิตนี้ถือว่ามีความสำคัญมาก เพราะเป็นช่วงชีวิตวัยที่อยู่ในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อที่สำคัญ ซึ่งจะมีการเปลี่ยนแปลงของระบบต่างๆ ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญา และจริยธรรม

1.1 ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ทำให้ตัดสินใจไม่ศึกษาต่อ

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมักจะได้รับการยอมรับว่าเป็นตัวแสดงให้ถึงความสำเร็จหรือ ความล้มเหลวทางการเรียนของนักเรียน ทั้งนี้เนื่องจากในระบบการศึกษามุ่งตัดสินความสำเร็จหรือ ความก้าวหน้าของผู้เรียนจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีองค์ประกอบทั้งใน

ด้านสติปัญญา และองค์ประกอบอื่น เช่นวุฒิภาวะ ความสนใจ แรงจูงใจ อิทธิพลจากครอบครัว ทัศนคติ บุคลิกภาพ ตลอดจนคุณภาพของการจัดการศึกษาที่ได้รับ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นตัวชี้วัดถึงความสามารถทางการเรียนของนักเรียน ซึ่งถือว่าเป็นองค์ประกอบอย่างหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของนักเรียน ดังข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ดังนี้

" ผลการเรียนผมก็ไม่ค่อยดีเท่าไร ซึ่งตัวผมเองก็ไม่ค่อยตั้งใจเรียน บางครั้งผมก็หนีเรียนทำให้เรียนไม่ค่อยรู้เรื่อง ผลการเรียนที่ได้ไม่ค่อยดี"

" ผลการเรียนที่ได้ ยังไงมันก็ไม่ถึงเป้าที่ตั้งเอาไว้ ซึ่งตัวหนูเองคิดว่าผลการเรียนที่ได้น่าจะได้อีกมากกว่า

เมื่อผลการเรียนที่นักเรียนตั้งเป้าไว้ไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง ทำให้เกิดความรู้สึกห่อเหี่ยว ประกอบกับพฤติกรรมที่ตัวนักเรียนเองก็ไม่ค่อยตั้งใจเรียนเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการตัดสินใจไม่ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นไป นอกจากนี้ยังมีส่วนของปัจจัยสนับสนุนด้านการเรียน ในเรื่องของค่าใช้จ่ายที่ค่อนข้างขาดแคลนเข้ามาเป็นตัวแปรในการตัดสินใจตัดสินใจของนักเรียน

" แบบว่าผมเรียนหนังสือไม่ค่อยเก่ง พ่อแม่ก็ไม่มีรายได้เยอะ ถ้าหากผมเรียนไปก็เหมือนกับว่าผมกำลังถ่วงพ่อแม่ ผมก็เลยไม่อยากเรียนครับ "

จากวิธีคิดของนักเรียน ซึ่งมองตัวเองว่าเป็นภาระหนักของพ่อแม่ในการที่จะส่งเสียให้เรียน เพราะรายได้ของพ่อแม่มีน้อยอยู่แล้ว ขำรายได้ตัวเองก็ยังเรียนไม่เก่ง ถ้าฝืนที่จะเรียนต่อไปก็อาจทำให้ครอบครัวต้องลำบากมากยิ่งขึ้น จึงตัดสินใจที่จะไม่เรียนต่อเพื่อช่วยลดภาระของพ่อแม่ไปด้วย อีกทั้งการสร้าง ความเข้าใจ การให้ความสนใจของครูที่มีต่อนักเรียนก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่ง ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเรื่องของการศึกษาต่อ

" ผลการเรียนก็พอใช้คะ แต่บางครั้งเวลาเรียนก็เรียนไม่ค่อยรู้เรื่อง ครูก็ชอบปล่อยนักเรียน โดยไม่สนใจว่านักเรียนจะเข้าใจหรือเปล่า บอกว่าถ้าใครไม่เข้าใจก็ให้ถามเพื่อนคนที่เขาเข้าใจ "

ทัศนคติมุมมองของเด็กที่มีต่อครูผู้สอนในเชิงลบนับได้ว่าอันตรายต่อวิธีคิดเพื่อตัดสินใจของนักเรียน ครูต้องให้ความสนใจต่อนักเรียนในทุกๆเรื่องเป็นรายบุคคล ทั้งในส่วนในเรื่องการเรียนและเรื่องส่วนตัว เพื่อสร้างความเข้าใจต่อกัน ในการที่จะแก้ปัญหาให้ได้ตรงความต้องการของนักเรียน

2. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมที่ทำให้ตัดสินใจไม่ศึกษาต่อ

ปัจจัยพื้นฐานสำคัญที่กำหนดโอกาสทางการศึกษา คือ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งนักเรียนที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองมีสถานะทางการเงินดี ที่ค่าตอบแทนสูง การศึกษาดี มักจะส่งเสริมให้ลูกหรือสมาชิกในครอบครัวได้รับการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นไป ส่วนนักเรียนที่พ่อแม่มีการศึกษาต่ำ รายได้น้อย มีแนวโน้มที่จะทำให้เด็กมีข้อจำกัดด้านการศึกษาและทัศนคติที่มีต่อการบรรลุเป้าหมายด้านการเรียนน้อยไปด้วย

2.1 ระดับการศึกษาของผู้ปกครองกับการตัดสินใจไม่ศึกษาต่อ

การศึกษาถือเป็นดัชนีตัวหนึ่งที่ใช้วัดสถานภาพทางสังคม และบุคคลมักจะใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือสำหรับการเลื่อนชั้นทางสังคม ครอบครัวที่บิดามารดามีการศึกษาสูงมักจะส่งเสริมให้ลูกหรือสมาชิกในครอบครัวของตนเองได้รับการศึกษาในระดับสูง ส่วนบิดามารดาหรือผู้ปกครองที่มีการศึกษาต่ำ ทำงานรับจ้างทั่วไป จะมีความนิยมในการศึกษาต่อของลูกหลานแตกต่างกันอย่างไก็ตาม ในความคิดของบิดามารดาที่มีความใฝ่ฝันที่จะให้ลูกได้รับการศึกษาที่สูงขึ้นไป เพื่อหวังอนาคตที่ดีของลูกในภายภาคหน้า ดังคำสัมภาษณ์ของนักเรียนที่ว่า

“ พ่อหนูก็มีการศึกษาแค่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 คนแถวๆ บ้านก็มีการศึกษาแค่นี้กันอยู่แล้ว แต่พ่อก็บอกหนูเสมอว่าหนูต้องเรียนให้ได้สูงๆนะ เราต้องดีกว่านี้ ”

“ พ่อกับแม่ก็เรียนไม่ค่อยสูง แต่พ่อบอกว่าเราต้องดีกว่านี้นะ ต้องเรียนให้สูงๆจะได้ไม่ต้องลำบากเหมือนพ่อกับแม่อย่างนี้ ”

จะเห็นได้ว่าครอบครัวมีอิทธิพลต่อความคิด การตัดสินใจของลูกมากในการที่จะเข้ารับการการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นไป เนื่องจากว่าครอบครัวที่บิดามารดามีระดับการศึกษาดำมีแนวโน้มที่จะทำให้เด็กมีข้อจำกัดด้านการศึกษาและทัศนคติที่มีต่อการบรรลุเป้าหมายด้านการเรียนของนักเรียนมีน้อยด้วย ถึงแม้ว่าบิดามารดาหรือผู้ปกครองบางคนต้องการให้ลูกเรียนสูง แต่ก็ได้ปลุกฝังให้ลูกรักการเรียนไม่สามารถเป็นแบบอย่างให้แก่ลูกได้ หรือแม้แต่การแนะนำลูกเรื่องการเรียนต่อ ซึ่งบางครั้งการปล่อยให้เกิดช่องว่างทางความคิด แนะนำสิ่งดีให้กับลูกที่ขาดหายไป ทำให้ลูกมีความคิดตัดสินใจอิสระด้วยตัวเองมากเกินไป โดยไม่มีข้อโต้แย้งหรือเหตุผลอันสมควรจากบิดามารดา มาช่วยในการตัดสินใจในการเลือกของลูก

“ พ่อกับแม่เองก็ไม่สนใจหนูอยู่แล้ว หนูบอกกับแม่ว่าหนูจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แล้วจะไม่เรียนต่อนะ แม่ก็บอกว่าแล้วแต่จะตัดสินใจก็ออกมาทำงานก่อนก็ได้ ”

“ ผมก็ได้บอกพ่อกับแม่แล้วว่าถ้าเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แล้วจะไม่เรียนต่อนะ พ่อกับแม่ก็ไม่ว่าอะไร ก็บอกแต่ว่าแล้วแต่ผมจะตัดสินใจ ”

ภาวะความเป็นอยู่ของครอบครัว เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกที่จะไม่ศึกษาต่อของนักเรียน เพราะคิดว่าพ่อแม่ไม่เอาใจใส่ ไม่สนใจตัวเองอยู่แล้ว ดังนั้นการที่เด็กจะคิดอย่างไร ตัดสินใจอะไรก็ยอมทำได้ เพราะพ่อแม่ไม่เคยสนใจเขาอยู่แล้ว

2.2 อาชีพของผู้ปกครองกับการตัดสินใจไม่ศึกษาต่อ

อาชีพของผู้ปกครองมีผลกระทบต่อการวางแผนชีวิตของลูกโดยเฉพาะในเรื่อง การศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นไป และนั่นหมายถึงความพร้อมในเรื่องของค่าใช้จ่ายที่ต้องเพิ่มมากขึ้น ซึ่งมักจะไม่ค่อยสมดุลงกับรายได้ของครอบครัว และการที่พ่อแม่ประกอบอาชีพรับจ้าง รายได้ไม่แน่นอน อาจส่งผลต่อค่าใช้จ่ายต่างๆ ในครอบครัวรวมถึงค่าใช้จ่ายทางการศึกษาของลูกด้วย ดังคำสัมภาษณ์ของนักเรียนที่ว่า

" พ่อขับมอเตอร์ไซด์รับจ้าง รายได้ก็ไม่ค่อยดีเท่าไร แต่เขาทำได้แค่นี้ก็ดีแล้ว ดีกว่าไม่ทำอะไรเลย ส่วน แม่ก็ขายของที่ตลาดนัด รายได้ก็ไม่ค่อยดี "

" พ่อกับแม่ขายของที่ตลาดนัด ไม่ค่อยว่างเลย หนูเองก็ไม่ค่อยได้พูดคุยกับพ่อแม่หรอกเพราะเขาไม่ค่อยมีเวลา "

" อย่างพ่อกับแม่ก็ทำงานก่อสร้าง บางครั้งก็มีงานบ้าง ไม่มีงานบ้าง ยิ่งเศรษฐกิจอย่างนี้บางทีเขาก็ไม่จ้างแล้ว จะให้พ่อไปทำงานที่มันสูงกว่านี้ก็ได้ "

" แม่รับจ้างทำอาหารตามงานต่างๆที่วัด อย่างเช่น งานบวช งานศพ ถ้ามีงานที่วัด เขาจะมาจ้างไปทำ ก็แล้วแต่ว่าจะมีใครมาจ้าง ถ้าไม่มีใครจ้าง ช่วงนั้นก็ไม่มีเงิน หนูเองก็ได้ช่วยแม่ทำงานเพราะแม่ต้องทำคนเดียว หนูก็ปอกไข่ หั่นผัก อะไรประมาณนี้แหละ "

จากปัจจัยการประกอบอาชีพของผู้ปกครอง จะเห็นได้ว่ามีผลกระทบโดยตรงต่อนักเรียนประกอบกับปัญหาอื่นๆ ในครอบครัว ตลอดจนรายได้ที่จะนำมาเป็นค่าใช้จ่ายที่ค่อนข้างขาดสน ดังนั้น เมื่อถามถึงอนาคตของลูกหลานเชื่อว่าผู้ปกครองของนักเรียนทุกคน ล้วนตั้งความคาดหวังเหมือนๆ กันคือ ต้องการให้ลูกหลานของตนมีอนาคตที่ดี และหนทางหนึ่งที่จะทำให้ลูกหลานของตนมีอนาคตที่ดีก็คือการให้ลูกหลานได้เรียนหนังสือในระดับที่สูงเท่าที่จะเป็นไปได้ เพราะการได้รับการศึกษาในระดับที่สูงจะนำมา ซึ่งการมีอาชีพที่ดี มีรายได้สูง และได้รับการยอมรับจากสังคม จากพื้นฐานของแต่ละครอบครัวมีฐานะความเป็นอยู่ไม่เหมือนกัน ครอบครัวที่มีฐานะดีก็สามารถที่จะส่งให้ลูกเรียนสูง ๆ ได้ แต่บางครอบครัวพ่อแม่มีความมุ่งหวังที่ต้องการให้ลูกได้เรียนให้อยู่ในระดับที่สูงกว่าตนแต่สภาวะทางเศรษฐกิจของครอบครัวบีบบังคับให้ลูกต้องช่วยทำงานหารายได้หรือทำงานช่วย

“ พ่อเองก็ป่วย จนบางครั้งทำงานได้ไม่เต็มที่ รายได้ของพ่อก็ไม่ค่อยดี พอได้เงินมาจ่ายค่ายา ก็หมดแล้ว หนูเองก็ต้องรับจ้างในวันหยุดและช่วงปิดเทอมพอเก็บเงินได้ หนูก็จ่ายค่าเทอมเอง (จ่ายในส่วน บางครั้งเงินที่หาได้ก็ต้องจ่ายค่ายาของพ่อด้วย ”

“ พ่อป่วย เขาเหนื่อย บางทีเขาก็ไม่ไหว คนที่ทำด้วยกันก็ชอบตำหนิว่ามาทำงานก็มาแค่ครึ่งคน หนูก็ไม่อยากให้พ่อทำ เพราะทำไม่ไหว หนูเคยไปช่วยแต่ก็ไปบ่อยไม่ได้ เพราะตอนนั้นหนูก็เรียนอยู่ ”

สุขภาพของคนในครอบครัวโดยเฉพาะพ่อ ซึ่งถือได้ว่าเป็นหัวหน้าครอบครัวที่ต้องมาเจ็บป่วยจนทำงานไม่ไหว ทำงานได้ไม่เต็มที่ ซึ่งหมายถึง รายได้ก็ย่อมลดน้อยลงไปด้วยแต่มีค่าใช้จ่ายมากขึ้น ทั้งค่าใช้จ่ายในครอบครัวและค่ารักษาอาการเจ็บป่วย ทำให้มีผลกระทบโดยตรงต่อนักเรียน

2.3 รายได้ของผู้ปกครองกับการตัดสินใจไม่ศึกษาต่อ

จากสภาพเศรษฐกิจของสังคมปัจจุบันทำให้คนไทยหลายครอบครัวต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการดำรงชีวิต ต้องปรับตัวเพื่อให้ค่าใช้จ่ายสอดคล้องกับรายรับ ค่าใช้จ่ายต่างๆ เช่น เรื่องอาหารการกิน ค่าพาหนะ ค่าโทรศัพท์ ค่าใช้จ่ายฟุ่มเฟือยต่างๆ สามารถลดได้ แต่สิ่งหนึ่งที่ยังคงเป็นปัญหาใหญ่ คือ ค่าใช้จ่ายทางการศึกษาของบุตรหลาน อีกทั้งปัญหาสุขภาพของบิดามารดาหรือผู้ปกครองที่ส่งผลให้ทำงานได้ไม่เต็มที่ ซึ่งอาจกระทบถึงรายได้ที่จะได้รับเพื่อนำมาจุนเจือครอบครัว รวมถึงค่าใช้จ่ายในการศึกษาของบุตร ดังคำสัมภาษณ์ของนักเรียนที่ว่า

“ พ่อเองก็ป่วย จนบางครั้งทำงานได้ไม่เต็มที่ รายได้ของพ่อก็ไม่ค่อยดี พอได้เงินมาจ่ายค่ายา ก็หมดแล้ว หนูเองก็ต้องรับจ้างในวันหยุดและช่วงปิดเทอมพอเก็บเงินได้ หนูก็จ่ายค่าเทอมเอง บางครั้งเงินที่หาได้ก็ต้องจ่ายค่ายาของพ่อด้วย ”

จะเห็นได้ว่านอกจากภาวะทางเศรษฐกิจที่ย่ำแย่อยู่แล้วยังมีปัจจัยอื่นที่ซ้ำเติมความขัดสนของครอบครัวอีกด้วย กล่าวคือ ความเจ็บป่วยของคนในครอบครัวทำให้ต้องมีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นในการดูแลรักษาทำให้มีผลกระทบต่อค่าใช้จ่ายในการศึกษาของนักเรียน

“ พ่อกับแม่ทำงานก่อสร้าง รายได้ก็ไม่ค่อยดี พอเศรษฐกิจอย่างนี้บางที่เขาก็ไม่อยากจ้าง จะให้พ่อกับแม่ไปทำงานอย่างอื่นก็ไม่ได้ ”

“ แม่ขายของที่ตลาดนัด พ่อขับมอเตอร์ไซด์บางที่พ่อก็ทำบ้างไม่ทำบ้าง รายได้ก็ไม่ค่อยดีเท่าไร บางที่เวลาที่หนูจะไปโรงเรียนเขาไม่สนใจว่าหนูจะมีเงินหรือเปล่า ”

“ แม่รับจ้างทำอาหารตามงานต่างๆที่วัด อย่างเช่น งานบวช งานศพ ถ้ามีงานที่วัด เขาจะมาจ้างไปทำก็แล้วแต่ว่าจะมีใครมาจ้าง ถ้าไม่มีใครจ้าง ช่วงนั้นก็ไม่มีเงิน หนูเองก็ได้ช่วยแม่ทำงานเพราะแม่ต้องทำคนเดียว หนูก็ปลูกไข่ หั่นผัก อะไรประมาณนี้แหละคะ ”

“ พ่อกับแม่ขายของที่ตลาดนัด หนูเองก็ไม่ค่อยได้พูดคุยกับพ่อแม่หรอกเพราะเขาไม่ค่อยมีเวลา และบางครั้งหนูเห็นพ่อกับแม่เครียดเวลาที่ขายของไม่ได้ เพราะค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่บ้านก็ค่อนข้างเยอะ ”

ผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจ การประกอบอาชีพรับจ้าง ค้าขายตามตลาดนัด ซึ่งมีรายได้น้อยอยู่แล้วยิ่งกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่มากขึ้นหลายเท่าตัว ส่งผลให้ผู้ปกครองมีความเครียด ต้องใช้เวลาในการทำมาหากินมากขึ้น ไม่มีเวลาเอาใจใส่บุตรหลานหรือคนในครอบครัวทำให้มีผลต่อการตัดสินใจไม่ศึกษาต่อของนักเรียน เพราะการที่นักเรียนเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แล้วไม่เรียนต่อไม่ได้หมายความว่านักเรียนจะไม่เห็นความสำคัญของการศึกษา แต่ในความเป็นจริงการขาดเงินสนับสนุนในการศึกษาจากบิดามารดาหรือผู้ปกครองที่เป็นปัจจัยสำคัญในการตัดสินใจ เพราะรายได้ของผู้ปกครองส่งผลต่อโอกาสในการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นของนักเรียน กล่าวคือ ถ้ารายได้ของผู้ปกครองไม่ดี รายได้ไม่เพียงพอต่อการสนับสนุนการศึกษาของบุตร โอกาสในการศึกษาต่อของนักเรียนก็มีน้อย

2.4 ค่าใช้จ่ายทางการศึกษากับการตัดสินใจไม่ศึกษาต่อ

จากสภาพเศรษฐกิจของสังคมปัจจุบันทำให้คนไทยหลายครอบครัวต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการดำรงชีวิต ต้องปรับตัวเพื่อให้การใช้จ่ายสอดคล้องกับรายรับ ต้องลดค่าใช้จ่ายต่างๆ ลงแต่สิ่งหนึ่งที่ไม่สามารถลดได้ก็คือค่าใช้จ่ายทางการศึกษา เพราะการศึกษาคือการลงทุนซึ่งค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่ใช้ในการศึกษาเล่าเรียนนั้นค่อนข้างสูง ดังคำสัมภาษณ์ของนักเรียนที่ว่า

“ เงินที่แม่ให้รายวันก็ไม่ค่อยพอใช้นะคะ เพราะบางครั้งก็ต้องมีค่ารายงานกลุ่ม แต่ถ้าไม่มีเงินจริงๆ หนูก็ไม่กินข้าวเช้า แล้วก็เอาเงินนั้นไปทำรายงาน ”

“ ลุงเขาก็ช่วยออกค่าใช้จ่ายให้บ้าง ลุงให้อาติศย์ละ 200 แต่มันก็ไม่พอ ซึ่งอย่างบางครั้งหนูต้องทำรายงาน และก็ยังมีค่าใช้จ่ายอย่างอื่นอีก ”

ความไม่สมดุลระหว่างรายได้กับรายจ่ายในครอบครัวเป็นปัญหาใหม่ที่น่าพาไปสู่ปมของปัญหามากมายในครอบครัว ตลอดถึงกระทบต่อการศึกษาของเด็กที่ต้องตกอยู่ในภาวะการณ์เช่นนั้น นอกจากค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่ผู้ปกครองต้องจ่ายแล้ว ยังมีค่าใช้จ่ายรายวันของนักเรียนอีกอีกจำเพาะ เช่น ค่ารถ ค่าอาหาร ค่าทำรายงาน ฯลฯ ซึ่งหากเป็นผู้ปกครองที่มีฐานะดีหรือปานกลางขึ้นไปคงไม่เดือดร้อนมากนักแต่ในครอบครัวที่ไม่มีเงินเดือนประจำ ข้าบางครอบครัวยากจนต้องทำงานหาเช้ากินค่ำ การหาเงินสนับสนุนให้ลูกได้เรียนหนังสือทั้งภาคบังคับและระดับที่สูงขึ้นไปจึงเป็นเรื่องสาหัสสากรรจ์อย่างยิ่ง

“ พ่อกับแม่ บอกว่า อยากให้ไปเรียนต่อที่อื่นดูบ้าง เพราะว่าค่าใช้จ่ายในเรื่องของการเรียนมันจะน้อยลงบ้าง ”

ถึงแม้รัฐบาลมีนโยบายเรียนฟรี 12 ปี แต่ในทางปฏิบัติเกิดช่องโหว่มากมาย เนื่องจากเมื่อไม่สามารถเก็บค่าเทอมได้ โรงเรียนก็จะเรียกเก็บค่าบำรุงต่างๆ แทน เช่น ค่าบำรุงคอมพิวเตอร์ ค่าชุดที่ต้องสวมใส่ไปโรงเรียน ค่ากระเป๋าค่ากิจกรรมต่างๆ รวมถึงค่าเรียนพิเศษ ซึ่งเด็กที่ไม่เรียนพิเศษจะเรียนไม่ทันเพื่อน ซึ่งค่าใช้จ่ายไม่ได้มีเฉพาะเรื่องเรียนอย่างเดียว ยังมีค่าใช้จ่ายอื่นๆ ของครอบครัว เช่น เรื่องสุขภาพของคนในครอบครัว ตลอดถึงภาระหนี้สินค้างจ่ายที่ต้องรับผิดชอบ

“ พ่อป่วยบ่อยทำงานไม่ค่อยได้เงินก็ยังไม่ค่อยมี พอหนูรับจ้างได้บ้างก็ต้องนำเงินที่หนูหาได้นั้นไปจ่ายค่ายาพ่อด้วย และที่จริงตอนนี้หนูยังค้างค่าเทอม ของ ม.2 อยู่ค่ะ ”

เรื่องค่าใช้จ่ายในการดำรงชีพและค่าใช้จ่ายในส่วนของการเรียนนั้นเป็นปัญหาที่แก้ยากสำหรับครอบครัวที่รายได้น้อย แต่ค่าใช้จ่ายยังคงเพิ่มมากขึ้นเป็นทวีคูณ เป็นปัญหาสะสมไปถึงค่าใช้จ่ายในส่วนของการเล่าเรียนอีก ถึงแม้ว่ารัฐบาลจะจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เรียนฟรีถึง 12 ปี แต่ยังคงเสียค่าใช้จ่ายอย่างอื่นอีกหลายรายการ ซึ่งเป็นภาระหนักของครอบครัวเช่นกัน

3. ปัจจัยด้านชุมชนและสิ่งแวดล้อมกับการตัดสินใจไม่ศึกษาต่อ

ชุมชนและสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลสูงต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในปัจจุบันเกือบทุกด้าน ตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย มนุษย์เราไม่อาจแยกจากชุมชนและสิ่งแวดล้อมได้เลย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการศึกษา ชุมชนและสิ่งแวดล้อมนับว่ามีบทบาทสูงมาก ในการศึกษาปัจจัยด้านชุมชนและสิ่งแวดล้อมครั้งนี้ศึกษาด้าน การรับรู้ข่าวสารทางการศึกษา และการแนะแนว กับการตัดสินใจไม่ศึกษาต่อของนักเรียน

3.1 การรับรู้ข่าวสารทางการศึกษากับการตัดสินใจไม่ศึกษาต่อ

สื่อสารมวลชนมีอิทธิพลมากต่อการดำเนินชีวิตคนเราในปัจจุบัน มีรูปแบบการนำเสนอที่หลากหลายมีข้อมูลข่าวสารที่นักเรียนและผู้ปกครองได้เลือกบริโภคข้อมูลอย่างสะดวกสบาย เช่น โทรศัพท์ สิ่งพิมพ์ วิทยุ อินเทอร์เน็ต เอกสารสิ่งพิมพ์ การบอกเล่าสร้างเข้าใจร่วมกัน เพื่อนำไปเป็นแนวทางปฏิบัติที่ตรงกัน ดังคำสัมภาษณ์ของนักเรียนที่ว่า

“ หนูก็พอได้ยินข่าวบ้างว่าเรียนฟรี แต่ก็ไม่ค่อยสนใจเท่าไร แต่ก็ยังต้องจ่ายค่าเทอมอยู่เพราะหนูเองก็ยังคงค้างค่าเทอม ของ ม.2 อยู่ค่ะ ”

“ ที่โรงเรียนก็ไม่เห็นบอกอะไร ได้บอกแต่ที่ว่าโรงเรียนมีทุนให้นะ ให้มาขอทุนนะ แต่คนที่จะได้ทุนของโรงเรียนต้องมีผลการเรียนดี พฤติกรรมดี ทำนองนั้นค่ะ ”

“ พ่อกับแม่เขาไม่ค่อยสนใจอะไรหรอกครับ ผมเองยังไม่รู้เลยว่าเรียนฟรี เปิดเทอมที่แม่ก็เป็นคนมาจ่ายค่าเทอมให้ ก็ยังต้องจ่ายค่าเทอมเหมือนเดิม ”

“ หนูก็เคยได้ยินบ้างคะเรื่องเรียนฟรี 12 ปี แต่จริงๆ แล้วมันต้องมีด้านการเสียเงินนะคะเพราะโรงเรียนก็ต้องมีรายได้เข้าโรงเรียนบ้าง ”

“ ตอนนี้หนูก็หาเงินเอง เพราะพ่อกับแม่ก็ไม่ช่วยในเรื่องค่าใช้จ่ายทางการเรียน ค่าเทอมของหนูเองก็ยังต้องผ่อนมัน ยังติดค้างโรงเรียนไว้ หนูก็ไม่รู้เหมือนกันว่าจะทำยังไง คิดไปแล้วก็เครียดเหมือนกัน ”

จากข้อมูลที่ได้รับจากนักเรียนจะเห็นได้ว่า การให้ความรู้และการสร้างความเข้าใจระหว่างบ้านและโรงเรียนนั้นมีความสำคัญมากเพื่อความเข้าใจที่ตรงกัน ปฏิบัติไปในแนวทางเดียวกัน ซึ่งการสื่อสารเป็นกระบวนการส่งหรือถ่ายทอดเนื้อหาสาระ ประสบการณ์ ความคิดเห็น ความรู้สึก อารมณ์ ความสนใจ ทศณคติ ค่านิยม และทักษะความชำนาญจากที่หนึ่งไปสู่อีกที่หนึ่งหรือจากคนกลุ่ม

หนึ่งไปสู่อีกกลุ่มหนึ่ง เพื่อให้เข้าใจความหมายนั้นอย่างเดียวกัน สื่อเป็นเทคโนโลยีที่คนเราสามารถเข้าถึงได้สะดวกที่สุด สื่อจึงเป็นอิทธิพลซึ่งมีข้อมูลข่าวสารที่นักเรียนได้รับสะดวกที่สุด สื่อที่มีอิทธิพลได้แก่ สื่อโทรทัศน์ สิ่งพิมพ์ วิทยุ อินเทอร์เน็ต แต่ปัญหาสำคัญประการหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการศึกษา คือขาดความรู้และความเข้าใจในระบบวิธีการเรียนเป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ผู้ที่เรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แล้วไม่ศึกษาต่อ

3.2 การแนะแนวของครูกับการตัดสินใจไม่ศึกษาต่อ

การแนะแนวของครูเป็นกระบวนการที่ช่วยให้นักเรียนเข้าใจตนเองและสิ่งแวดล้อม สามารถแก้ปัญหาหรือตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง สามารถพัฒนาตนเองได้เต็มความสามารถทุกด้านและยังสามารถปรับตัวและดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข การแนะแนวของครูจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการตัดสินใจของนักเรียน ดังคำสัมภาษณ์ของนักเรียนที่ว่า

“ เรื่องการเรียนต่อไม่เรียนต่อ ครูเองก็ไม่ค่อยแนะนำอะไรมาหรือหนูเองอาจจะไม่ได้ฟังก็ได้ ส่วนมากพอถึงชั่วโมงแนะแนวคุณครูก็จะให้ทำงาน ”

“ ครูก็จะบอกแต่เรื่องทุนการศึกษาว่าที่โรงเรียนมีทุนการศึกษาให้ แล้วยังบอกว่าถ้าใครได้ทุนการศึกษาแล้วถ้าหากยังค้างค่าเทอมอยู่ก็ให้มาจ่าย ”

“ ครูก็จะบอกว่าแต่ที่โรงเรียนมีทุนการศึกษาให้ ส่วนมากที่ผมรู้จักทุนประเภทเรียนดี ๆ และมีพฤติกรรมดีอะไรประมาณนั้นครับ ”

“ การแนะนำของครูเรื่องเรียนต่อ ก็ไม่ได้พูดอะไรมากนักหรือว่าหนูเองอาจจะไม่ได้ตั้งใจฟัง ก็เห็นครูบอกแต่ว่าอยากให้เราเรียนต่อที่เดิมเพราะค่าใช้จ่ายจะได้น้อยๆ ”

การสร้างความสำเร็จในเรื่องผลประโยชน์ทางการศึกษาตลอดถึงโอกาสของนักเรียนที่พึงจะได้รับในส่วนของการสนับสนุนของโรงเรียนนั้นควรจะได้ยกระดับความสำคัญให้มากไม่ควรจะปล่อยปละละเลย ซึ่งเป็นผลที่จะทำให้นักเรียนเสียโอกาส ดังนั้น บริการแนะแนวเป็นบริการที่จะสนับสนุนส่งเสริมคุณภาพของการศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สำหรับนักเรียนในโรงเรียนส่วนใหญ่มีปัญหาครอบครัวขาดความอบอุ่นและปัญหาเศรษฐกิจที่ขัดสน ปัญหาดังกล่าว ย่อมส่งผลต่อจิตใจและพัฒนาการด้านต่างๆ ของนักเรียนเป็นอย่างมาก ดังนั้น ครูจึงมีบทบาทมากที่จะคอยให้คำแนะนำให้คำปรึกษาแก่นักเรียนให้มีความมั่นคงทางจิตใจเพิ่มขึ้น มีความเข้าใจและรู้จักตัวเองมากขึ้นรู้ว่า

ตัวเองเป็นอย่างไร ด้วยกระบวนการที่เป็นระบบทำให้นักเรียนสามารถแก้ปัญหาหรือตัดสินใจได้อย่างเหมาะสม

4. ปัจจัยด้านจิตวิทยา

ปัจจัยที่สำคัญอีกปัจจัยหนึ่งซึ่งมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจไม่ศึกษาต่อของนักเรียน ได้แก่ ปัจจัยทางจิตวิทยา เป็นลักษณะด้านจิตใจของนักเรียนที่จะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ โดยทั่วไปมนุษย์จะคิดหรือทำในขอบเขตที่คิดว่าตนสามารถทำได้และมีความเต็มใจที่จะทำ ซึ่งความสามารถและพฤติกรรมนี้ได้มาโดยกำเนิดหรือเกิดจากการเรียนรู้ ในการศึกษาปัจจัยจิตวิทยาครั้งนี้ศึกษา ด้าน ทศนคติ และค่านิยม กับการตัดสินใจไม่ศึกษาต่อของนักเรียน

4.1 ทศนคติกับการตัดสินใจไม่ศึกษาต่อ

ทศนคติ คือ สภาพความรู้สึกทางด้านจิตใจที่เกิดจากประสบการณ์และการเรียนรู้ของบุคคล อันเป็นผลทำให้เกิดมีท่าทีหรือมีความคิดเห็นรู้สึกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในลักษณะที่ชอบหรือไม่ชอบ เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย ดังนั้น การสร้างความเข้าใจที่ดีต่อกันระหว่างครูกับนักเรียนถือเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่ง ดังคำสัมภาษณ์ของนักเรียนที่ว่า

“ คือ อาจารย์ก็สอนดีนะคะ แต่บางครั้งก็ชอบปล่อย คือแบบว่าไม่คิดว่าเด็กจะเข้าใจหรือเปล่า แล้วก็บอกว่าถ้าไม่เข้าใจก็ให้ถามเพื่อน คือถามเพื่อนคนที่เขาเข้าใจ

“ ถ้าเรียนหนูก็เรียนก็พอรู้เรื่องนะคะ แต่บางครั้งก็ไม่อยากเรียน เมื่ออาจารย์ ชอบได้ นักเรียนออกเพื่อนหนูก็โดนไล่ออก ”

“ หนูรู้สึกว่าครูชอบกดดันกับนักเรียน เวลาที่นักเรียนมาสาย ก็คือถ้าคนไหนมาสายก็就会被ครูตอกย้ำบ่อยๆ ครั้ง ทำให้เรารู้สึกไม่อยากเรียน ”

การสร้างทศนคติที่ดีให้เกิดระหว่างครูกับนักเรียน เป็นสิ่งที่ต้องสร้างความตระหนัก และเน้นย้ำให้เห็นความสำคัญก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งจะช่วยให้ลดช่องว่างระหว่างครูกับนักเรียน ลดแรงเสียดทานในภาวการณ์ต่างๆ ไม่ให้ตึงเครียดหรือเกิดทศนคติในเชิงลบ ซึ่งทศนคติอาจจะเป็นบวกหรือลบ ถ้าบุคคลมีทศนคติบวกต่อสิ่งใดก็จะมีพฤติกรรมที่จะเผชิญกับสิ่งนั้น ถ้ามีทศนคติลบก็จะหลีกเลี่ยง เช่น การมีทศนคติที่ดีต่อการเรียนก็จะทำให้รู้สึกชอบ พอใจ ศรัทธา สนุกสนานในสิ่งที่เรียนในทางตรงกันข้ามถ้ามีทศนคติไม่ดีต่อสิ่งที่เรียน คือ ไม่ชอบ ไม่พอใจ ก็ทำให้รู้สึกเบื่อหน่ายต่อการเรียนส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

4.2 ค่านิยมกับการตัดสินใจไม่ศึกษาต่อ

ค่านิยม คือสิ่งที่บุคคลเชื่อว่ามีค่าและมีความสำคัญต่อการทำงานของเข หรือ การกระทำบางประการที่เราเชื่อหรือนิยามว่าควรยึดถือหรือยึดมั่น เพื่อจะได้บรรลุวัตถุประสงค์หรือ ความ มุ่งหมายของสังคมหรือของตัวเอง ซึ่งนักเรียนทุกคนก็มีแนวคิด ค่านิยม ที่ยึดถือเป็น แบบอย่าง กำหนดเป้าหมาย วิธีชีวิตของตนเองในการศึกษาเช่นเดียวกัน เพื่อมุ่งสู่นาคตตามที่ใฝ่ฝัน และคิดว่าเป็นทางเลือกที่ดีที่สุดให้กับตัวเอง ดังคำสัมภาษณ์ของนักเรียนที่ว่า

“ หนูก็คิดว่า การได้รับการศึกษาสูงๆ นั้นก็จะดี ก็จะทำให้เราหางานทำได้ง่าย แต่หนูก็จะขอออกไป ทำงานก่อน ก็มีเพื่อนบางคนเขาก็ทำงานไปด้วยเรียนไปด้วย ส่วนตัวหนูนะคิดว่าตั้งตัวได้เมื่อไหร่มีเงิน แล้วค่อยเรียนต่อก็ได้ ”

“ ช่วงปิดเทอมผมเคยไปทำงานที่ปั๊มน้ำมัน ก็คิดว่าจะไปทำที่นั่นอีก ผมก็พอรู้ว่ามันอาจไม่มั่นคง ถ้า เกิดไม่ได้ทำที่นั่นผมก็จะสมัครหางานไปเรื่อยๆ หรืออาจไปสมัครที่ห้างสรรพสินค้าครับ ผมก็ว่าจะลอง ทำงานก่อนแล้วค่อยเรียน ”

“ คนที่ผมรู้จักก็มีหลายคนที่ยื่นจบ ม.3 แล้วก็ออกไปทำงาน แล้วเขาก็ไปเรียนต่อที่ กศน. ผมก็คิดว่าถ้าผมทำงานมีเงินแล้วผมก็จะไปเรียนแบบนั้นเหมือนกัน ”

การศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นไปเป็นเป้าหมายของเด็กทุกคน แต่โอกาสที่จะให้เด็กทุกคนไปถึงเป้าหมายนั้นย่อมมีความแตกต่างกันไปตามปัจจัยพื้นฐานของครอบครัว โดยเฉพาะเรื่อง ค่าใช้จ่ายที่ต้องใช้ในการศึกษา ดังนั้นเด็กกลุ่มนี้จึงคิดที่จะหางานทำไปก่อน เพื่อเก็บเงินเป็น ทุนการศึกษาให้กับตนเอง โดยไม่ต้องเดือดร้อนทางบ้าน เพราะเขาคิดว่าทำงานไปก่อนเรียนเมื่อไหร่ก็ เรียนได้ ถ้าเรามีความมุ่งมั่นและมีเป้าหมายที่ชัดเจน

“ การศึกษาก็มีความจำเป็นต่อการทำงานคะ คือ ถ้าเรียนน้อยก็หางานยาก ถ้าเรียนสูงก็จะทำให้หา งานทำได้ง่ายขึ้น ”

“ ผมอยากทำงานไปรษณีย์ เห็นพี่ช้างบ้านเขาทำ เขาบอกเงินเดือนดี งานสบาย แต่ต้องเรียนให้สูงกว่านี้ถึงจะ ทำงานได้ ”

จากตัวอย่างกรณีศึกษาข้างต้นนี้ จะเห็นได้ว่าการรับรู้ต่อค่านิยมจากสิ่งแวดล้อม รอบๆตัวนักเรียนนั้นมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของนักเรียนไม่น้อยไปกว่าปัจจัยอื่นๆ ค่านิยมต่อ การศึกษานั้น นักเรียนยังมีความคิดว่าการศึกษามีความสำคัญต่อการประกอบอาชีพในอนาคต เพราะ การได้รับการศึกษาสูงจะส่งผลต่อการทำงานในอนาคต ที่สามารถทำให้ตนนั้นมีความสุขสบายตามความ

ปรารถนา แต่ทั้งหมดนั้นขึ้นอยู่กับโอกาสที่จะได้ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นไปของนักเรียนเอง ซึ่งโอกาสในการศึกษาต่ออยู่กับปัจจัยอีกหลายๆ อย่าง

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาการตัดสินใจไม่ศึกษาต่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสุวรรณสุทธารามวิทยา กรุงเทพมหานคร เป็นการคิดที่ถูกกำหนดแนวคิดภายใต้กรอบความคิดของนักเรียนที่เกิดจากปัจจัยหลายด้าน จากการศึกษาในครั้งนี้ทำให้ทราบถึงความสำคัญของการตัดสินใจไม่ศึกษาต่อ การศึกษาเป็นเรื่องที่มีความสำคัญเพราะการได้รับการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นไปจะทำให้ได้รับโอกาสที่ดีทางสังคม ทั้งยังสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในการพัฒนาตนเองและใช้ในการประกอบอาชีพในอนาคตได้ ในปัจจุบันรัฐได้ขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดให้ผู้เรียนทุกคนมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปี แต่นักเรียนกลุ่มนี้ตัดสินใจไม่ศึกษาต่อหลังจากจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยส่วนมากจะเน้นย้ำเรื่ององค์ประกอบที่ทำให้เกิดการตัดสินใจเลือกจะเป็นงานวิจัยเชิงปริมาณที่มีได้คำตอบที่เกี่ยวเนื่องสัมพันธ์ต่อปรากฏการณ์และวิธีการตัดสินใจไม่ศึกษาต่อ

การวิจัยเรื่องการศึกษาการตัดสินใจไม่ศึกษาต่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสุวรรณสุทธารามวิทยา กรุงเทพมหานคร เป็นการศึกษาเพื่อนำเสนอข้อมูลที่ชี้ให้เห็นถึงวิธีคิดในการตัดสินใจไม่ศึกษาต่อ การศึกษานี้จึงนำคำสัมภาษณ์มาพิจารณาและทำความเข้าใจให้เห็นถึงวิธีคิดของนักเรียนที่ทำให้ตัดสินใจไม่ศึกษาต่อ

ผลการศึกษา

จากคำบอกเล่าในการให้สัมภาษณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ตัดสินใจไม่ศึกษาต่อชี้ให้เห็นว่าการตัดสินใจไม่ศึกษาต่อถูกคิดมาจากกรอบภายใต้ความคิดของนักเรียนที่เกิดจากปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม ปัจจัยด้านชุมชนและสิ่งแวดล้อม และปัจจัยด้านจิตวิทยา ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ชี้ให้เห็นถึงวิธีการตัดสินใจไม่ศึกษาต่อ ซึ่งจำแนกออกเป็นรายละเอียดดังนี้

ประการแรก ปัจจัยส่วนบุคคล ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ที่ทำให้นักเรียนตัดสินใจไม่ศึกษาต่อ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนถือเป็นความสามารถทางสติปัญญาของนักเรียนแต่ละบุคคลที่เป็นตัวพยากรณ์โอกาสทางการศึกษา การที่นักเรียนไม่ตั้งใจเรียน เรียนหนังสือไม่เก่งทำให้ผลการเรียนไม่ดี หรือบางครั้งนักเรียนคาดหวังผลการเรียนไว้สูงแต่ผลออกมาไม่ได้ดังที่ตั้งใจทำให้นักเรียนมีความรู้สึกท้อแท้และมองไม่เห็นประโยชน์ของการเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้นไป ซึ่งเป็นเหตุผลหนึ่งที่เด็ก

ตัดสินใจไม่ศึกษาต่อ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมบัติ สุขสมบูรณ์ (2540: 397-413) ได้ศึกษาพบว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีความสนใจเลือกเรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สายสามัญมากที่สุด

ประการที่สอง ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม ด้านระดับการศึกษาของผู้ปกครอง

อิทธิพลการดำเนินชีวิตของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง ทำให้นักเรียนถือเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตจะเห็นได้ว่าครอบครัวมีอิทธิพลต่อความคิดการตัดสินใจของลูกมาก ในการที่จะเข้ารับการศึกษาคือในระดับที่สูงขึ้นไป เนื่องจากว่าครอบครัวที่พ่อแม่มีระดับการศึกษาต่ำมีแนวโน้มที่จะทำให้นักเรียนมีข้อจำกัดด้านการศึกษา และทัศนคติที่มีต่อการบรรลุเป้าหมายด้านการเรียนของนักเรียนมีน้อยด้วย ถึงแม้ว่าบิดามารดาหรือผู้ปกครองบางคนต้องการให้ลูกเรียนสูง แต่ก็ไม่ได้ปลูกฝังให้ลูกรักการเรียน ไม่สามารถเป็นแบบอย่างให้แก่ลูกได้ หรือแม้แต่การแนะนำลูกเรื่องการศึกษาต่อได้ ส่วนครอบครัวที่พ่อแม่มีการศึกษาสูงโอกาสในการศึกษาของลูกก็ยังมีมากเหมือนว่าถูกจัดสรรให้ได้รับการศึกษา เพราะได้รับทุนทางวัฒนธรรมที่ดีกว่าเด็กโดยทั่วไป ระดับการศึกษาที่สูงของพ่อแม่ทำให้พ่อแม่คิดปรับปรุงคุณภาพและปริมาณที่พ่อแม่ใช้เวลากับลูกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มยุรี ศรีมงคล (2541:56) ได้ศึกษาปัจจัยเกี่ยวกับการไม่ศึกษาต่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนบ้านแควมะกอก อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ พบว่านักเรียนที่ไม่ได้ศึกษาต่อนั้น บิดามารดามีการศึกษาน้อยและผู้ปกครองไม่ต้องการให้ศึกษาต่อ และ อัดัม (Adams.1967: 364-367) พบว่า บิดามารดาที่มีระดับการศึกษาสูงบุตรหลานของครอบครัวนั้นจะได้รับการศึกษาสูงด้วย ส่วนบิดามารดาที่มีระดับการศึกษาต่ำความต้องการจะให้บุตรได้รับการศึกษาสูงมีน้อย ด้านอาชีพของผู้ปกครอง มีส่วนในการตัดสินใจไม่ศึกษาต่อของนักเรียน ซึ่งการประกอบอาชีพของผู้ปกครองนั้นจะเห็นได้ว่ามีผลกระทบโดยตรงต่อตัวนักเรียน ประกอบกับปัญหาอื่นๆในครอบครัวไม่ว่าจะเป็นสุขภาพของคนในครอบครัวหรือรายได้ที่จะนำมาเป็นค่าใช้จ่ายที่ค่อนข้างขาดสน ดังนั้นเมื่อถามถึงอนาคตของลูกหลาน เชื่อว่าผู้ปกครองของนักเรียนทุกคน ล้วนตั้งความคาดหวังเหมือนๆ กันคือต้องการให้ลูกหลานของตนมีอนาคตที่ดีและหนทางหนึ่งที่จะทำให้ลูกหลานของตนมีอนาคตที่ดี ก็คือการให้ลูกหลานได้เรียนหนังสือในระดับที่สูงเท่าที่จะเป็นไปได้ เพราะการได้รับการศึกษาในระดับที่สูงจะนำมาซึ่งการมีอาชีพที่ดีมีรายได้สูงและได้รับการยอมรับจากสังคม จากพื้นฐานของแต่ละครอบครัวมีฐานะความเป็นอยู่ไม่เหมือนกัน ครอบครัวที่มีฐานะดีก็สามารถที่จะส่งให้ลูกเรียนสูงๆได้แต่บางครอบครัวพ่อแม่มีความมุ่งหวังที่ต้องการให้ลูกได้เรียนให้อยู่ในระดับที่สูงกว่าตน แต่สภาวะทางเศรษฐกิจของครอบครัวบีบบังคับให้ลูกต้องช่วยทำงานหารายได้หรือทำงานช่วยพ่อแม่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เทียมจันทร์ จาตุกัญญาประทีป (2533:74) ได้ศึกษาองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กับการศึกษาต่อของ

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในเขตการศึกษา 7 ในด้านเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวพบว่า นักเรียนที่ได้ศึกษาต่อนั้นบิดามารดาประกอบอาชีพธุรกิจ รับราชการ และค้าขาย ได้ศึกษาต่อมากกว่า นักเรียนที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองประกอบอาชีพกรรมกรใช้แรงงานและ Mani A (1983: 31-32) พบว่า อาชีพของบิดามีความสัมพันธ์กับความมุ่งหวังทางการศึกษาของเยาวชนในอินโดนีเซีย กล่าวคือ เยาวชนที่มีบิดาประกอบอาชีพธุรกิจมีความคาดหวังทางการศึกษาในระดับสูงสุด แต่สำหรับเยาวชนที่มีบิดามารดาประกอบอาชีพแรงงาน พบว่าทำให้เยาวชนมีความคาดหวังทางการศึกษาต่ำสุด ด้านรายได้ของผู้ปกครอง ผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจการประกอบอาชีพรับจ้างค้าขายตามตลาดนัด ซึ่งมีรายได้ขึ้นอยู่กับอยู่แล้วยังกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่มากขึ้นหลายเท่าตัว ส่งผลให้ผู้ปกครองมีความเครียดต้องใช้เวลาในการทำมาหากินมากขึ้น ไม่มีเวลาเอาใจใส่บุตรหลานหรือคนในครอบครัว ทำให้มีผลต่อการตัดสินใจไม่ศึกษาต่อของนักเรียน เพราะการที่นักเรียนเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แล้ว ไม่เรียนต่อไม่ได้หมายความว่านักเรียนจะไม่เห็นความสำคัญของการศึกษา แต่ในความเป็นจริงการขาดเงินสนับสนุนในการศึกษาจากบิดามารดาหรือผู้ปกครอง เป็นปัจจัยสำคัญในการตัดสินใจเพราะรายได้ของผู้ปกครองส่งผลต่อโอกาสในการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นของนักเรียน กล่าวคือถ้ารายได้ของผู้ปกครองไม่ดีรายได้ไม่เพียงพอต่อการสนับสนุนการศึกษาของบุตร โอกาสในการศึกษาต่อของนักเรียนก็มีน้อย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรณวิภา จตุชัย (2536: 10-11) ได้ศึกษาความต้องการในการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า สถานะทางเศรษฐกิจของผู้ปกครองที่อยู่ในฐานะดีและฐานะปานกลาง จะส่งเสริมให้นักเรียนได้ศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษามากกว่าฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ปกครองที่อยู่ในฐานะต่ำ และ มยุรี ศรีมงคล (2541: 44) ได้ศึกษาปัจจัยเกี่ยวกับการไม่ศึกษาต่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนบ้านแควมะกอก อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าปัจจัยด้านเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์กับการไม่ศึกษาต่อในระดับหนึ่งโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การขาดแคลนทุนทรัพย์สำหรับการศึกษาต่อและการที่พ่อแม่มีรายได้ประจำวันน้อย ด้านค่าใช้จ่ายในการศึกษา จากสภาพเศรษฐกิจของสังคมปัจจุบันทำให้คนไทยหลายครอบครัวต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการดำรงชีวิต ต้องปรับตัวเพื่อให้การใช้จ่ายสอดคล้องกับรายรับต้องลดค่าใช้จ่ายต่างๆ ลง แต่สิ่งหนึ่งที่ไม่สามารถลดได้ก็คือค่าใช้จ่ายทางการศึกษา ความไม่สมดุลระหว่างรายได้กับรายจ่ายในครอบครัวเป็นปัญหาใหม่ที่นำพาไปสู่ปมของปัญหามากมายในครอบครัว ตลอดถึงกระทบต่อการศึกษารุ่นเด็กที่ต้องตกอยู่ในภาวะการณ์ เช่นนั้น ถึงแม้รัฐบาลมีนโยบายเรียนฟรี 12 ปี แต่ในทางปฏิบัติเกิดช่องโหว่มากมายเนื่องจากเมื่อไม่สามารถเก็บค่าเทอมได้ โรงเรียนก็จะเรียกเก็บค่าบำรุงต่างๆ แทน เช่น ค่าบำรุงคอมพิวเตอร์ ค่าชุดที่ต้องสวมใส่ไปโรงเรียน ค่ากระเป๋าค่ากิจกรรมต่างๆ รวมถึงค่าเรียนพิเศษ ซึ่งเด็กที่ไม่เรียนพิเศษจะเรียนไม่ทันเพื่อน ซึ่งโรงเรียนอาจได้รับการสนับสนุนจากรัฐไม่เพียงพอจึงต้องหารายได้เสริมด้วย นอกจากค่าใช้จ่าย

ต่างๆ เหล่านี้ที่ผู้ปกครองต้องจ่ายแล้วยังมีค่าใช้จ่ายรายวันของนักเรียนอีกอีกปาละ เช่น ค่ารถ ค่าอาหาร ค่าทำรายงาน ฯลฯ ซึ่งหากเป็นผู้ปกครองที่มีฐานะดีหรือปานกลางขึ้นไปคงไม่เดือดร้อนมากนัก แต่ในครอบครัวที่ไม่มีเงินเดือนประจำเข้าบางครั้งครอบครัวยากจนต้องทำงานหาเช้ากินค่ำ การหาเงินสนับสนุนให้ลูกได้เรียนหนังสือ ทั้งภาคบังคับและระดับที่สูงขึ้นไปจึงเป็นเรื่องสาหัสสากรรจ์อย่างยิ่ง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกตุมณี มากมี (2536:305) ศึกษาเรื่องโอกาสในการศึกษาต่อระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของเยาวชนชนบทภาคเหนือ พบว่าปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดสำคัญได้แก่ ค่าใช้จ่ายในการศึกษาของบุตรทั้งค่าใช้จ่ายทางตรงทางอ้อม ค่าใช้จ่ายทางอ้อมที่สำคัญได้แก่ การสูญเสียทางสังคม (Social cost) ส่วนค่าสูญเสียโอกาสพบว่ามีความสัมพันธ์น้อยมากกลไกที่มีส่วนช่วยลดต้นทุนทางตรงที่สำคัญได้แก่การมีทุนการศึกษา

ประการที่สาม ปัจจัยด้านชุมชนและสิ่งแวดล้อม ด้านการรับรู้ข่าวสารทางการศึกษา การสื่อสารเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับกิจกรรมต่างๆ ในชีวิต การให้ความรู้และการสร้างความเข้าใจระหว่างบ้านและโรงเรียนนั้นมีความสำคัญมา เพื่อความเข้าใจที่ตรงกันปฏิบัติไปในแนวทางเดียวกัน ซึ่งการสื่อสารเป็นกระบวนการส่งหรือถ่ายทอดเนื้อหาสาระ ประสบการณ์ ความคิดเห็น ความรู้สึก อารมณ์ ความสนใจ ทศนคติ ค่านิยม และทักษะความชำนาญจากที่หนึ่งไปสู่อีกที่หนึ่ง หรือจากคนกลุ่มหนึ่งไปสู่อีกกลุ่มหนึ่ง เพื่อให้เข้าใจความหมายนั้นอย่างเดียวกัน สื่อเป็นเทคโนโลยีที่คนเราสามารถเข้าถึงได้สะดวกที่สุด สื่อจึงเป็นอิทธิพลซึ่งมีข้อมูลข่าวสารที่นักเรียนได้รับสะดวกที่สุด สื่อที่มีอิทธิพลได้แก่ สื่อโทรทัศน์ สิ่งพิมพ์ วิทยุ อินเทอร์เน็ต แต่ปัญหาสำคัญประการหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับข้อมูล ข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการศึกษา คือขาดความรู้และความเข้าใจในระบบวิธีการเรียน เป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ผู้ที่เรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แล้วไม่ศึกษาต่อ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วนิดา น้อยสุข (2535: 64) ได้ศึกษาเรื่อง องค์ประกอบที่ส่งผลต่อการเรียนต่อและไม่เรียนต่อระดับมัธยมศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนนาร่องขยายการศึกษาภาคบังคับเขตการศึกษา 9 พบว่า การได้รับข่าวสารการเรียนต่อของนักเรียน วิธีการที่ผู้ปกครองได้รับข่าวสารการเรียนต่อของนักเรียน เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลต่อการเรียนต่อและไม่เรียนต่อของนักเรียน ด้านการแนะแนวของครู การแนะแนวของครูในโรงเรียนหรือการให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ การสร้างความเข้าใจในเรื่องผลประโยชน์ทางการศึกษา ตลอดจนโอกาสของนักเรียนที่พึงจะได้รับในส่วนของการสนับสนุนของโรงเรียนนั้นควรจะได้ยกระดับความสำคัญให้มาก ไม่ควรจะปล่อยปละละเลย ซึ่งเป็นผลที่จะทำให้ นักเรียนเสียโอกาส ดังนั้น บริการแนะแนวเป็นบริการ ที่จะสนับสนุนส่งเสริมคุณภาพของการศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สำหรับนักเรียนในโรงเรียนส่วนใหญ่มีปัญหาครอบครัวขาดความอบอุ่นและปัญหาเศรษฐกิจที่ขัดสน ปัญหาดังกล่าวย่อมส่งผลต่อจิตใจและพัฒนาการด้านต่างๆ ของนักเรียนเป็นอย่าง

มาก ดังนั้น ครูจึงมีบทบาทมากที่จะคอยให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษาแก่นักเรียนให้มีความมั่นคงทางจิตใจเพิ่มขึ้น มีความเข้าใจและรู้จักตัวเองมากขึ้นรู้ว่าตัวเองเป็นอย่างไรด้วยกระบวนการที่เป็นระบบทำให้นักเรียนสามารถแก้ปัญหาหรือตัดสินใจได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกตุมณี มากมี (2536:175) ได้ศึกษาเรื่อง โอกาสในการศึกษาต่อระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของเยาวชนในชนบทภาคเหนือ พบว่า ครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการตัดสินใจของพ่อแม่ที่จะส่งลูกเรียนต่อ เช่น การให้คำปรึกษาในด้านการเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาของลูกหรือหาทุนสนับสนุนให้เด็กมีโอกาสได้เรียนต่อ

ประการที่สี่ปัจจัยด้านจิตวิทยา ด้านทัศนคติ หรือ เจตคติ ความรู้สึกทางด้านจิตใจที่เกิดจากประสบการณ์และการเรียนรู้ของบุคคล อันเป็นผลทำให้เกิดมีท่าทีหรือมีความคิดเห็นรู้สึกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในลักษณะที่ชอบหรือไม่ชอบ เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย การสร้างทัศนคติที่ดีให้เกิดระหว่างครูกับนักเรียน เป็นสิ่งที่ต้องสร้างความตระหนักและเน้นย้ำให้เห็นความสำคัญก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งจะช่วยให้ลดช่องว่างระหว่างครูกับนักเรียน ลดแรงเสียดทานในภาวการณ์ต่างๆ ไม่ให้ตึงเครียดหรือเกิดทัศนคติในเชิงลบ ซึ่งทัศนคติอาจจะเป็นบวกหรือลบ ถ้าบุคคลมีทัศนคติบวกต่อสิ่งใดก็จะมีพฤติกรรมที่จะเผชิญกับสิ่งนั้น ถ้ามีทัศนคติลบก็จะหลีกเลี่ยง เช่น การมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนก็จะทำให้รู้สึกชอบ พอใจ ครึกครื้น สนุกสนานในสิ่งที่เรียน ในทางตรงกันข้ามถ้ามีทัศนคติไม่ดีต่อสิ่งที่เรียน คือ ไม่ชอบ ไม่พอใจ ก็ทำให้รู้สึกเบื่อหน่ายต่อการเรียน ส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรัตน์ ไชยชมภู (2535: 56) ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจในการเรียนต่อระดับมัธยมศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในเขตโครงการพัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก พบว่า นักเรียนในเขตดังกล่าวนี้มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนต่อจึงมีความตั้งใจในการเรียนต่อสูงถึงร้อยละ 79.7 ด้านค่านิยม การรับรู้ต่อค่านิยมจากสิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัวนักเรียนนั้นมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของนักเรียนไม่น้อยไปกว่าปัจจัยอื่นๆ ค่านิยมต่อการศึกษานั้น นักเรียนยังมีความคิดว่าการศึกษามีความสำคัญต่อการประกอบอาชีพในอนาคตเพราะการได้รับการศึกษาสูงจะส่งผลต่อการทำงานในอนาคตที่สามารถทำให้ตนนั้นมีความสุขสบายตามความปรารถนา แต่ทั้งหมดนั้นขึ้นอยู่กับโอกาสที่จะได้ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นไปของนักเรียนเอง ซึ่งโอกาสในการศึกษาต่ออยู่กับปัจจัยอีกหลายๆ อย่าง คลัคคอน (Kluckhohn, 1951 อ้างอิงจาก ทศนีย์ พรหมไพจิตร, 2540) กล่าวถึงค่านิยม คือ แนวความคิดทั้งที่เห็นได้เด่นชัดและไม่เด่นชัดซึ่งเป็นลักษณะพิเศษของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลเกี่ยวกับว่าอะไรเป็นสิ่งที่ดี ซึ่งเป็นความคิดที่มีอิทธิพลให้บุคคลเลือกกระทำอันใดอันหนึ่งจากวิธีการที่มีอยู่หลาย ๆ วิธีการหรือเลือกเป้าหมายอย่างใดอย่างหนึ่งจากหลายอันที่มีอยู่จะเห็นได้ว่า ค่านิยมมีหลายชนิด เช่น ค่านิยมทางพฤติกรรม ค่านิยมทางศาสนา และค่านิยม

ทางการศึกษาเป็นต้น ซึ่งค่านิยมทางการศึกษาคือ ความคิด ความเชื่อของบุคคลเกี่ยวกับการศึกษาทั้งทางโลกและทางศาสนา อันมีผลมาจากประสบการณ์ที่ได้รับมาตั้งแต่วัยเด็กจนเป็นผู้ใหญ่ซึ่งมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคล

ดังนั้น จากที่กล่าวมาทั้งหมด ชี้ให้เห็นว่าการตัดสินใจไม่ศึกษาต่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสุวรรณสุทธารามวิทยา กรุงเทพมหานคร นั้นเกิดจากปัจจัยส่วนบุคคลปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม ปัจจัยด้านชุมชนและสิ่งแวดล้อม และปัจจัยด้านจิตวิทยา รวมถึงภูมิหลังของนักเรียนที่เป็นประสบการณ์ชีวิตในครอบครัว ประสบการณ์ชีวิตในโรงเรียนและประสบการณ์ชีวิตในกลุ่มเพื่อนที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจไม่ศึกษาต่อของนักเรียน ทั้งที่นักเรียนเองก็ทราบดีอยู่แล้วว่าการได้รับการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นไปจะทำให้ได้รับโอกาสที่ดีทางสังคม และสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในการพัฒนาตนเองและประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไปในอนาคต แต่ถึงอย่างไรก็ตาม นักเรียนกลุ่มนี้ก็ยังมีความมุ่งหวังที่จะศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นต่อไป

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. การศึกษาการตัดสินใจไม่ศึกษาต่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 นั้นมีเงื่อนไขและปัจจัยสำคัญหลายอย่างส่งผลต่อการตัดสินใจไม่ศึกษาต่อของนักเรียน การที่จะทราบถึงเงื่อนไขและปัจจัยที่สำคัญที่ส่งผลต่อการตัดสินใจนั้น ผู้วิจัยจึงควรที่จะเข้าไปศึกษาอย่างเจาะลึกถึงกิจกรรมและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของนักเรียนในบริบทต่างๆ ให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้
2. การศึกษาการตัดสินใจไม่ศึกษาต่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ชี้ให้เห็นว่าด้วยสภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัวที่ค่อนข้างขัดสนทำให้นักเรียนมีข้อจำกัดด้านการศึกษา ดังนั้นการแนะแนว การสร้างความเข้าใจในเรื่องทุนการศึกษาสำหรับนักเรียน นั้น จึงเป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยให้แก่นักเรียนนั้นได้รับโอกาสของการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นไป

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ที่จะทำวิจัยต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยปรากฏการณ์เกี่ยวกับการศึกษาด้านอื่น โดยเฉพาะเกี่ยวกับการออกกลางคันของนักเรียน ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อการศึกษาของไทยต่อไป
2. ควรที่จะศึกษาการตัดสินใจไม่ศึกษาต่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ให้ครอบคลุมมากขึ้น โดยการสัมภาษณ์พ่อแม่หรือผู้ปกครอง รวมถึงครูที่โรงเรียนและเพื่อนๆ เพื่อที่จะได้ข้อมูลอย่างลึกซึ้งในมิติต่างๆ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการช่วยให้นักเรียนได้รับโอกาสของการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นต่อไป

3. ควรทำการศึกษาในลักษณะเดียวกันกับงานวิจัยนี้ แต่ศึกษาการตัดสินใจไม่ศึกษาต่อของนักเรียนที่จบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมลรัตน์ หล้าสูงษ์.(2528).จิตวิทยาการศึกษา.พิมพ์ครั้งที่ 2.กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เดชา
- กฤษณา ศักดิ์ศรี.(2530).จิตวิทยาการศึกษา.กรุงเทพฯ : บำรุงสาส์น
- เกตุมณี มากมี.(2536).โอกาสการศึกษาต่อระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของเยาวชนในชนบทภาคเหนือ.
ปริญญาานิพนธ์ กศ.ด.(การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ.ถ่ายเอกสาร.
- จุฑามาศ ดันติรัตนโสภาส.(2548). การตัดสินใจเลือกศึกษาต่อของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ในจังหวัด
พระนครศรีอยุธยา.สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา)กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.ถ่ายเอกสาร.
- เชิดศักดิ์ โฆวาสินธุ์.(2520).การวัดทัศนคติและบุคลิกภาพ.กรุงเทพฯ:สำนักทดสอบทางการศึกษาและ
จิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ดวงรัตน์ กวดกิจการ.(2544). ผลของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มที่มีต่อกระบวนการตัดสินใจเลือก
ศึกษาต่อในระดับอาชีวศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. สารนิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ณัฐจริยา แสงสว่าง.(2533). ปัจจัยบางประการที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเลือกเรียนวิชาชีพหลักสูตร
ระยะสั้นของประชาชนศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนในเขตภาคกลาง.วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.
(การศึกษาผู้ใหญ่). กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.ถ่ายเอกสาร.
- ทพวงมหาวิทยาลัย. (2538). แนวแนวศึกษาต่อสถาบันอุดมศึกษา.กรุงเทพฯ:กองบริหารการศึกษา
สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย.
- ทัศนีย์ พรหมไพจิตร.(2540). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเรียนต่อในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียน
ประถมศึกษา โครงการขยายโอกาสของเยาวชนไทยมุสลิมในสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้.
วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต,สาขาประชากรศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหิดล.
- เทียมจันทร์ จาตุกัญญาประทีป.(2533). องค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กับการศึกษาต่อของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในเขตการศึกษาที่ 7 วิทยานิพนธ์ ค.ม.(มัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.ถ่ายเอกสาร.

- นิมิต อัครวัฒน์.(2521). โอกาสเข้าศึกษาต่อระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำแนกตามประเภท
โรงเรียนสถานภาพส่วนตัว และผลการเรียนของนักเรียนในภาคใต้.ปริญญาานิพนธ์.กศ.ม.
(กรมบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.
- นวลศิริ เปาโรหิตย์.(2530).พัฒนาการทางอาชีพ.กรุงเทพฯ:ฝ่ายตำราและอุปกรณ์การศึกษา
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- บุญเพ็ง ธาณี.(2530).สถานภาพของผู้สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดเทศบาล.
วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.ถ่ายเอกสาร.
- ปนิมล สุดถนอม.(2546). ปัจจัยที่สัมพันธ์ต่อการตัดสินใจเรียนต่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดระยอง.
งานนิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต,สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยบูรพา.ถ่ายเอกสาร.
- ประภาศรี มานะ.(2528). ลักษณะของผู้ตัดสินใจศึกษาต่อและไม่ศึกษาต่อในโปรแกรมการ
ศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ ระดับ 4: กรณีศึกษา จังหวัดสมุทรสงคราม.วิทยานิพนธ์
ศศ.ม. กรุงเทพฯ :บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.ถ่ายเอกสาร.
- ปรัชญา เวสารัชช์.(2527). การประถมศึกษาในชนบทไทย. กรุงเทพฯ:สถาบันไทยคดีศึกษา
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปราณี รามสูต.(2528).จิตวิทยาการศึกษา.กรุงเทพฯ:บุรพาสาน์
- ปรเมศวร์ โพธิ์คล้าย.(2541). แรงจูงใจในการเลือกเข้าศึกษาต่อวิทยาลัยนาฏศิลป์ในภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือ.วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา).บัณฑิตวิทยาลัย :
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.ถ่ายเอกสาร
- ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์.(2531).การศึกษาค่านิยมในการทำงานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสามัญศึกษา เขตการศึกษา 1.กรุงเทพฯ : ภาควิชาการแนะแนว
และจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- พนัส หันนาคินทร์.(2520). การสอนค่านิยม.พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขต
พิษณุโลก.
- เพราพรรณ เปลียนภู.(2542).จิตวิทยาการศึกษา.กรุงเทพฯ:ภาควิชาครุศาสตร์ คณะครุศาสตร์
อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.
- ไพศาล ไกรสิทธิ์.(2541). การศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์. คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏ
หมู่บ้านจอมบึง.

- มยุรี ศรีมงคล.(2541). ปัจจัยเกี่ยวกับการไม่ศึกษาต่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียน
บ้านแควมะกอก อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่.วิทยานิพนธ์ กศ.ม. บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.ถ่ายเอกสาร.
- วนิดา น้อยสุข.(2535). องค์ประกอบที่ส่งผลต่อการเรียนต่อและไม่เรียนต่อระดับมัธยมศึกษาของ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่6 ในโรงเรียนนาร่องขยายการศึกษาภาคบังคับ เขตการศึกษา 9.
วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.ถ่ายเอกสาร.
- วิทยากร เชียงกูร.(2550).สมภาวะการศึกษาไทย ปี 2549/2550 .กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการ
สภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- วิลาวัลย์ รัตนเศรษฐากุล และคณะ.(2530). การศึกษานอกระบบการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษา
ต่อเนื่องชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.(รายงานการวิจัย).
- วิศิษฐ์ นาจำปา.(2521).โอกาสการเข้าศึกษาต่อในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจำแนกตาม
ประเภทโรงเรียน สภาพส่วนตัว และผลการเรียนของนักเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.
ปริญญาานิพนธ์ กศม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.
- วุฒิชัย จ้านง.(2522). พฤติกรรมการตัดสินใจ. กรุงเทพฯ:สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ศุภวดี บุญญวงศ์.(2528). เอกสารประกอบการสอนอาชีพเบื้องต้น.สงขลา: ภาควิชาการแนะแนว
และจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขต
สงขลา.
- สงวน สุทธิเลิศอรุณ. (ม.ป.ป.). คู่มือครูแนะแนวการจัดการบริการสนเทศทางอาชีพและการศึกษา.
กรุงเทพฯ : อักษรบัณฑิต.
- สมชาย สุจิรพงศ์สิน. (2543). ผลของการใช้ชุดแนะแนวอาชีพที่มีต่อกระบวนการตัดสินใจเลือก
ศึกษาต่อในวิชาชีพทันตแพทย์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเตรียมอุดม
น้อมเกล้า กรุงเทพมหานคร. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม.กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ.ถ่ายเอกสาร.
- สมบัติ สุขสมบุญณ์.(2540).การศึกษาปัจจัยต่อความสนใจเลือกเรียนสายสามัญศึกษาและสาย
อาชีวศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.
ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (อุตสาหกรรมศึกษา).กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ,ถ่ายเอกสาร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ .(2542). 2542.ปีปฏิรูปการศึกษาไทย. กรุงเทพฯ : สำนัก
นายกรัฐมนตรี.

ลำเนาวิ ขจรศิลป์.(2529). การแนะแนวอาชีพในสถาบันอุดมศึกษา.นครปฐม:มหาวิทยาลัยศิลปากร
วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์.

สุริยา บุญเฉลิม.(2536). การศึกษาสาเหตุการไม่เรียนต่อของผู้ที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัด
สมุทรสาคร.กศ.ม.(การศึกษาผู้ใหญ่). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ.ถ่ายเอกสาร.

สุรัตน์ ไชยชมภู.(2535). ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความตั้งใจในการเรียนต่อระดับมัธยมศึกษาของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในเขตโครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก.
วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต,สาขากการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

แสงวง รัตนมงคลมาศ. (2542). “ องค์การกรนำการตัดสินใจ” เอกสารประกอบการเรียนการสอน
วิชาการจัดการทางพัฒนาสังคม. กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

องอาจ นัยพัฒน์.(2551).วิธีวิทยาการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพทางพฤติกรรมศาสตร์และ
สังคมศาสตร์.พิมพ์ครั้งที่ 3.กรุงเทพฯ:สามลดา

อรุณศรี อักษรศรี.(2544). การศึกษาปัจจัยบางประการที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพอิสระ ของ
นักศึกษาระดับปริญญาตรีปี4 ราชภัฏภูเก็ต.สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว)
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.ถ่ายเอกสาร.

อานันท์ ทาปท.(2533).ปัจจัยบางประการที่มีศักยภาพต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในระดับ
มัธยมศึกษาศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอกันทรลักษณ์ จังหวัดศรีสะเกษ.วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.
(พัฒนาสังคม). กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.ถ่ายเอกสาร.

อัจฉรา วงศ์วัฒนามงคล.(2535). ตัวแปรทางพฤติกรรมศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาต่อในระดับ
บัณฑิตศึกษา.วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต,สาขการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
ประยุกต์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

Adams,Bert N. (1967,March). “ Occuputation Position Mobility and the kin at Orientation,”
American Sociological Review official Jurnal of American Association.
3(32):364-367

Alport,G.W.,Vornon,P.E.,and Lindzey,G.(1951). Study of Values Boston:Houghton-Mifflin.

Bailey,Carol A.(1996). A guide to field research. California:Pine Forge Press.

- Carpenter, Peter G. and John A. Fleishman. (1987). " Linking Intention and Behavior : Australian Students' College Plan and College Attendance." *American Educational Research Journal*. 24(1) : Spring
- Christopher Jencks.(1971).*Inequality:a reassessment of the effect of family and schooling in America*.New York:Basic.
- Eaddy,Vanik Sialas.(1969,March). "The Influence of Selected Factors on the Vocational Agricultural Students in Louisiana," *Dissertation Abstracts International*.29(9) : 2598 A-2959 A.
- Good,Carter.(1956). *Introduction to educational research*.New York:Appleton-Century.
- Harrison,F.E. (1981). *The Managerial Decision-Making Process*.Boston : H oughton Mifflin Company.
- Holland,John L. (1966,July). "Exploration of Theory of Vocation Choice : Longitudinal Study Uning A Sample of Typical College Students,"*Journal of Applie Psychology*.6(4):2-4.
- Hoppock,Robert.(1967).Occupatoinal Information: Where to Get it and How to Use it in Counselling and Teaching.New York : McGraw –Hill.
- Kendler,horward H.(1963).*Basic psychology*.New York:Appleton-Century-Crofts.
- Leeder,William W. (1971).*Partial Theroies from the 25 Years Research Programe on Directive Factors in Believes and Social Action*.New York:McGraw-Hill.
- Mani , A (1983). *Determines of Educational Aspiration among Indonesian Youth*. Singapore : Maruzen Asia.
- Miller,Franklin A.,et al. (1956). *Planing Students Activities*. Englewood Clifts,New Jersey:Prentice-Hill.
- Sahlstrom, S.D. (February, 1962). "Factors Influencing College Attendance Plans Of Capable Rural High School Seniors," *Dissertation Abstracts*, XXII
- Sewell, W.H.,and Armer, J.M. (April, 1966). "Neighborhood Context and College Plans," *American Sociological Review*, XXXI
- Sewell,William,Hauser,Robert M.and Wolf, Wender C. (1986, December). "Sex, Schooling and Occupation Status," *American Journal of Sociology*.5(60): 551-583.

- Shull, F. A., et al. (1970). *Organizational Decision Making*. New York : McGraw-Hill.
- Super,Donald E. (1957). *The Psychology of Careers*.New Yok : Macmillan.
- Tolbert,EL.(1974).Counseling for Career Development Boston,Houghton Mifflin,co.
- Youmans,Grant E.(1958,December). " Backgrounds of Rural Youth Planning to Enter College,"*Journal of Educational*. 4(31) : 152-156.

แบบสอบถาม

เรื่อง

การศึกษาการตัดสินใจไม่ศึกษาต่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

โรงเรียนสุวรรณสุทธารามวิทยา กรุงเทพมหานคร

ชื่อ..... ชั้นมัธยมศึกษาปีที่/.....

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ ช่องว่างที่ตรงกับข้อมูลและความเห็นของนักเรียนตามสภาพความเป็นจริง

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

☐	1.1 ผลการเรียนดีมาก	คะแนนเฉลี่ยสะสมตั้งแต่ 3.50 – 4.00
☐	1.2 ผลทางการเรียนดี	คะแนนเฉลี่ยสะสมตั้งแต่ 2.50 – 3.49
☐	1.3 ผลการเรียนปานกลาง	คะแนนเฉลี่ยสะสมตั้งแต่ 1.50 – 2.49
☐	1.4 ผลการเรียนอ่อน	คะแนนเฉลี่ยสะสมตั้งแต่ 1.00 – 1.49

2. ระดับการศึกษาของบิดา (หากไม่มีบิดาให้ใช้ระดับการศึกษาของผู้ปกครองหรือผู้อุปการะของท่าน)

☐	2.1 ต่ำกว่าระดับประถมศึกษา
☐	2.2 ระดับประถมศึกษา / เทียบเท่า
☐	2.3 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น / เทียบเท่า
☐	2.4 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย / เทียบเท่า
☐	2.5 ระดับปริญญาตรี
☐	2.6 ระดับสูงกว่าปริญญาตรี
☐	2.7 อื่น(โปรดระบุ.....)

3. ระดับการศึกษาของมารดา (หากไม่มีมารดาให้ใช้ระดับการศึกษาของผู้ปกครองหรือผู้อุปการะของท่าน)

☐	3.1 ต่ำกว่าระดับประถมศึกษา
☐	3.2 ระดับประถมศึกษา / เทียบเท่า
☐	3.3 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น / เทียบเท่า
☐	3.4 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย / เทียบเท่า
☐	3.5 ระดับปริญญาตรี

- ☐ 3.6 ระดับสูงกว่าปริญญาตรี
- ☐ 3.7 อื่น ๆ (โปรดระบุ.....)

4. อาชีพหลักของบิดา(หากไม่มีบิดาให้ใช้ อาชีพหลักของผู้ปกครองหรือผู้อุปการะของท่าน)

- ☐ 4.1 รับราชการ / พนักงานรัฐวิสาหกิจ
- ☐ 4.2 พนักงานหรือลูกจ้างบริษัทเอกชน
- ☐ 4.3 เจ้าของกิจการ / กิจการส่วนตัว
- ☐ 4.4 ค้าขาย
- ☐ 4.5 รับจ้าง
- ☐ 4.6 เกษตรกร
- ☐ 4.7 ไม่ได้ประกอบอาชีพ
- ☐ 4.8 อื่น ๆ (โปรดระบุ.....)

5. อาชีพหลักของมารดา (หากไม่มีมารดาให้ใช้อาชีพหลักของผู้ปกครองหรือผู้อุปการะของท่าน)

- ☐ 5.1 รับราชการ / พนักงานรัฐวิสาหกิจ
- ☐ 5.2 พนักงานหรือลูกจ้างบริษัทเอกชน
- ☐ 5.3 เจ้าของกิจการ / กิจการส่วนตัว
- ☐ 5.4 ค้าขาย
- ☐ 5.5 รับจ้าง
- ☐ 5.6 เกษตรกร
- ☐ 5.7 ไม่ได้ประกอบอาชีพ
- ☐ 5.8 อื่น ๆ (โปรดระบุ.....)

6. ระดับรายได้ของบิดา (หากไม่มีบิดาให้ใช้รายได้ของผู้ปกครองหรือผู้อุปการะของท่าน)

- ☐ 6.1 ต่ำกว่า 3,500 บาท / เดือน
- ☐ 6.2 3,500 – 7,000 บาท / เดือน
- ☐ 6.3 7,001 – 10,500 บาท / เดือน
- ☐ 6.4 มากกว่า 10,500 บาท / เดือน
- ☐ 6.5 อื่น ๆ (โปรดระบุ.....)

7. ระดับรายได้ของมารดา (หากไม่มีมารดาให้ใช้รายได้ของผู้ปกครองหรือผู้อุปการะของท่าน)

- ☐ 7.1 ต่ำกว่า 3,500 บาท / เดือน
- ☐ 7.2 3,500 – 7,000 บาท / เดือน
- ☐ 7.3 7,001 – 10,500 บาท / เดือน
- ☐ 7.4 มากกว่า 10,500 บาท / เดือน
- ☐ 7.5 อื่น ๆ (โปรดระบุ.....)

8. ท่านได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการศึกษาของสถาบันการศึกษาต่าง ๆ จากที่ใดบ้าง

- ☐ 8.1 ฝ่ายแนะแนวการศึกษาของแต่ละสถาบันการศึกษา
- ☐ 8.2 วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ ป้ายประกาศ
- ☐ 8.3 ข้อความทางอินเทอร์เน็ต
- ☐ 8.4 เพื่อน
- ☐ 8.5 อื่น ๆ (โปรดระบุ.....)

9. หลังจากสำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นนักเรียนคาดว่าจะศึกษาต่อหรือไม่

- ☐ 9.1 ศึกษาต่อ (ศึกษาต่อสายใด)
- ☐ สายสามัญ (มัธยมศึกษาปีที่ 4 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6)
- ☐ สายอาชีพ (ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ)
- ☐ 9.2 ไม่ศึกษาต่อ

(กรณีที่ท่านตอบศึกษาต่อ ไม่ต้องตอบแบบสอบถามข้ออื่นที่เหลือต่อไป)

10. ผลการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเป็นเหตุผลที่ทำให้นักเรียนตัดสินใจไม่ศึกษาต่อ

11. นักเรียนต้องการสำเร็จการศึกษาสูงสุดระดับเดียวกับบิดามารดาหรือผู้ปกครองของนักเรียน

12. นักเรียนต้องการประกอบอาชีพเช่นเดียวกับบิดามารดาหรือผู้ปกครองของนักเรียน

13. รายได้ของบิดามารดาหรือผู้ปกครองของนักเรียนเป็นเหตุผลที่ทำให้นักเรียนตัดสินใจไม่ศึกษาต่อ

ใช่	ไม่ใช่
☐	☐
☐	☐
☐	☐
☐	☐

14. นักเรียนตัดสินใจไม่เรียนต่อเพราะคาดว่าจะไม่ได้เรียนต่อ ก็
สามารถหางานทำได้ง่าย

15. ถึงแม้จะไม่ได้ศึกษาต่อนักเรียนก็คาดว่าจะสามารถมีรายได้ในขนาดตามที่
คาดหวัง

16. นักเรียนตัดสินใจไม่ศึกษาต่อเพราะมีความลำบากในเรื่องค่าใช้จ่าย
ทางการศึกษา

ใช่	ไม่ใช่
☐	☐
☐	☐
☐	☐
☐	☐
☐	☐

ความคิดเห็นทั่วไป

ในกรณีที่ท่านเห็นว่าข้อคำถามเกี่ยวกับการตัดสินใจไม่ศึกษาต่อของนักเรียนในแบบสอบถาม
ไม่ตรงกับความคิดเห็นหรือเหตุผลในการตัดสินใจไม่ศึกษาต่อของนักเรียน ขอให้นักเรียนระบุสาเหตุ
หรือเหตุผลอื่นในการตัดสินใจเลือกไม่ศึกษาต่อของนักเรียนในเนื้อที่ว่างข้างล่างนี้

เหตุผลอื่นในการตัดสินใจไม่ศึกษาต่อก่อนนอกเหนือจากเหตุผลในแบบสอบถาม คือ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณในความร่วมมือเป็นอย่างสูง

(นางสาวลักขณา นรमार)

ผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อชื่อสกุล	นางสาวลักขณา นรภาร
วันเดือนปีเกิด	วันที่ 19 มกราคม พ.ศ. 2519
ที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนเทศบาลบ้านศรีฐาน ต. ในเมือง อ.เมือง จ.ขอนแก่น 4000
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2538	ประกาศนียบัตรมัธยมศึกษาตอนปลาย
พ.ศ. 2541	ครุศาสตรบัณฑิต (วิชาเอกคณิตศาสตร์) สถาบันราชภัฏรำไพพรรณี จ. จันทบุรี

